

HİKAYE

KAYIP RUHLAR KIRAATHANESİ

Ayup Sakra Güngör

KAYIP RUHLAR
KIRAATHANESİ

Recep Şükrü Güngör

KAYIP RUHLAR KIRAATHANESİ

Recep Şükrü Güngör

KAYIP RUHLAR KIRAATHANESİ

Copyright © Sütun Yayınları, 2009

Bu eserin tüm yayın hakları Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'ye aittir.

Eserde yer alan metin ve resimlerin Işık Yayıncılık Tic. A.Ş.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayımlanması ve depolanması yasaktır.

Editör

Kalender YILDIZ

Görsel Yönetmen

Engin ÇİFTÇİ

Kapak

İhsan DEMİRHAN

Sayfa Düzeni

Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN

978-975-9089-74-0

Yayın Numarası

68

Basım Yeri ve Yılı

Çağlayan Matbaası Sarıç Yolu Üzeri No: 7

Gaziemir/İZMİR

Tel: (0232) 252 20 96

Aralık 2009

Genel Dağıtım

Gökkuşuğu Pazarlama ve Dağıtım

Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi

Mahmutbey/İSTANBUL

Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Sütun Yayınları

Kısıklı Mahallesi Meltem Sokak No: 5

34676 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20

www.sutunyayinlari.com

İçindekiler

Birinci Bölüm: Senden Benden Herkesten

- 9 Çekiç ayranı
- 15 Uzun bir secde
- 21 Bahçedeki ev
- 27 Akrep
- 31 Denizkestanesi
- 37 Serdivan
- 43 Dönüş
- 51 Şaşaalı bir ışık
- 59 Camgöbeği yeşili
- 71 Kayıp ruhlar kıraathanesi
- 79 Çardak
- 83 Yolcu
- 87 Park
- 91 Pencere önünde son kez
- 95 Dalgalar
- 101 Orkide

İkinci Bölüm: Hepimizin Hikayesi

- 105 Düğün
- 113 Deli poyraz
- 127 Yangın yeri

Birinci Bölüm

Senden Benden Herkesten

“bende kıyamet öyle bilindiği gibi kopmuyor
bende kıyamet ahmet
bende kıyamet otuz iki dişimden başlıyor kopmaya
trenler yarım gidiyor gideceği yere
kadınlar yarım adamlar yarım
yarım bir göğü paylaşıyorum herkesle”

Cafer Keklikçi
(Kayıp, Yasak Bölge)

Çekiç ayranı

*B*ir rüyayla bütün hayatım değişti. Sigarayı bıraktım. Namaza başladım, beş vakit. Mümkün olduğu kadar cemaatle kılmaya çalışıyorum. Üç ana damarım tıkalıydı. Rüyamda, yaprağında kâlp şekli bulunan bir ot gördüm. Ana damar yüzde yüz tıkalı, sol damar yüzde seksen, sağ damar yüzde yetmiş. Ameliyat olacaksınız dediler. Nasıl olacak? O kadar parayı nereden bulayım?

Depremden sonra çalışmadım. Aylarca hastanede yattım. Bağkur kaldı. Hastane masraflarını bile ödeyemiyorum ki ameliyat olayım.

Bir ot alıyor. Demliğe koyuyor. Su dolduruyor. Arka köşede tüpü yakıyor. Demliğin burnunu bir karton parçasıyla kapıyor. Kestane karası kalıplar devrili devrilecekmiş gibi korkutuyor.

Baypas yapılacak. Sosyal güvence yok. Ya Rabbi yardım et. Rüyamda şu otları gördüm. Bir amca; bu otları kaynat, iç, kurtulursun inşallah dedi. Nasıl içeceğim? Bir kere fokurdut iç. Yazın tazesini kaynat, kış için de gölgede kurut.

Ben senede birkaç kere rüya görürüm, onu da mutlaka yaşıyorum. Rüyamda gördüğüm yere gittim. Baktım ki o otlardan çokça var. Söktüm getirdim. Tarif edildiği gibi gölgede kuruttum, içtim. Yazın yaşını, kışın kurusunu. Yorgunluk, kafeslerindeki sıkışıklık Allah'ın izniyle geçti.

Hastaneye gittim. Dediler, sende bir şey yok. Damarlar

sıkıştıktı hani, dedim. Tahlilde bir şey çıkmıyor. Doktor hayret etti. Nasıl tedavi oldun? Kâlp otunu anlattım. Onları benden istedi. Bir gün tazelerinden söküüp götürdüm.

Anlatmaktan yorulmuyor. Araya girmesem o tatlı dili susmayacak. Bir bardak kâlp çayı daha dolduruyor. Şifa bunlar kardeşim şifa, diyor. Rabbim sebepsiz yaratmamış hiçbir şeyi.

Danilyayı bırakıyor falçatayı alıyor. Masaya koyduğunu işaret ederek, her işimi görür, diyor.

Usta matrak. Matrak olduğu kadar da ciddi.

Tamirhanede güle oynaya çalışıyor, dertli biri geldi mi alınının kırışığı bine katlanıyor. Hele de ev arayan bir öğrenci gördü mü, kederinden yüzü ekşiyor. Çekici, çiviye bırakıp ev aramaya gidiyor. Bu güleç adamın bir alışkanlığı daha var. Minareden “Allahuekber” sesi gelir gelmez, hangi iş olursa olsun, bırakır, koşar camiye.

İş dedim ustaya, yarım bırakılır mı?

Allah'ın çağrısına dedi, kulak tıkanır mı?

Bir ikindi sonrası ustanın dükkânına vardım. Olay yeri incelemeyen Kemal, bir seyahat firmasından Davut, mahalle muhtarı Şehmus ordalar. Usta keyfin yerinde diyorum. Keyfimizi dünya taşıyamaz, gel otur şuraya diyor, bir kırık iskemle gösteriyor.

Ne ikram edeyim size? Hava sıcak, soğuk çekiç ayranı söyleyeyim. Dakika geçmiyor ayranlar geliyor ama çekici ne ola ki!

Ali Abi tamirci. Usta. Her nesneyi tamir edebiliyor. Sökük dikiyor, ev buluyor, eldiven örüyor, atkı yapıyor, şifalı bitkilerden doğal tedavi yöntemleri üretiyor, motor tamir ediyor, en önemlisi de müşterilerine bir alıcı/satıcı değil de “insan” gözüyle bakıyor. Dükkânın önüne leylak ağacı dikmiş, çevresine korunak çekmiş. Leylak dalları camın kenarından lepiska saç gibi sarkıyor.

Usta, tasavvuf ehli. Arifandan bir zat. Konuştu mu mahlûkat korosu susuyor, onu dinliyor. Sesi yumuşak,

bakışları derin, sözleri tatlı, gönül okşayıcı... Bu büyük dünyanın dükkânına beş adam zor sığıyor.

İpler asılı, yemeniler raflarda istifli. Yapıştırıcı maddelerin ağzı açık, dükkân sanki eter kokuyor. Üçbinyüz denklas, t yirmi sekiz denklas, bali, sürüksüyon, ayakkabı dikiş makinesi, kösele yapıştırma makinesi... Elektrikli ısıtıcı... tamir bekleyen kunduralar, tamir edilmişler... hepsi iç içe, üst üste...

Usta, kâlp tamiri de yapar mısın diyecek oluyorum. Kalbimin yumuşadığını, manevi bir huzur yaşadığımı duyunca sorumdan dönüyorum. Usta kâlp tamiri de yapıyor.

Arka köşede küçük bir pencercik... Kenarında iki ayva... Kocaman kocaman, taze taze sararıyorlar. Evde sıra sıra astığım ayvalar canlanıyor. Ayvayla yolumun bir yerlerde kesişmesinde bir anlam arıyorum.

Rafların yarısı kalıp. Kararmış, morarmış, zamanın ruhu sinmiş, dükkânın halini yüklenmiş kalıplar.

Ali Usta bize yeniden, ayran ikram ediyor. Hem de hakisinden çekiç ayranı.

Altı kişiyiz. Altı ayran geliyor.

Bu işe şaşıyorum. Çekiç ayranı ikram edeyim mi, dedi. İçeriz usta dedik. Ama sonra sustuk, bir kelam etmedik. Getiren çocuk altı kişi olduğumuzu nerden bildi.

Ayranı anladık da çekiç ne usta?

Cevap yok.

Şaşkınlığımı gözlerimden okuduğunu, neşelendiğini görüyorum.

Güleç yüzüne gün doğuyor.

Ali Usta, sevinçten dört köşe.

Koltuğunda duramıyor, oraya buraya dönüyor. Hikmetli sözler söylüyor. Hayvanların gündüz, insanların gece yediği zaman gelecek, diyor. Kundurasını tamir ettiren ihtiyar, vah o gün halimize, diyor. Oysaki halimiz öyle değil mi? Halimize vah değil mi? Hayvanlar gündüz, insanlar gece yemiyor mu?

Bunun için insanların sağlığı bozulmuyor mu? Keykavus Kabusnâme'de: "Akşam yediden sonra yemek yiyenin aklına şaşarım." demiyor mu?

Ben ayranın sırrındayım. Ayranı anladım da çekiç de ne ola ki!

Dükkâna müşteri geliyor. Bir ayakkabı alacak oğluna. Ustayı uğraştırıyor. Bütün depoyu altüst ediyor. Almadan gidiyor. Usta: "Akşam namazı sonrası sabrı. Kuru gayret çarık eskidir." diyor.

Kundurasını tamir ettiren ihtiyar, ayrandan içmeye başlıyor. Olay yeri incelemeyen Kemal, bilmiş bilmiş gülümsüyor, ayranını yudumluyor. Davut ve Şehmus'ta ses yok.

Yatsı okunmaya başlıyor. Usta, Allah çekiyor, arkaya yaslanıp ezanı dinlemeye başlıyor. Gözleri kapalı.

Ezan biter bitmez çekiç meselesini soracağım.

"Siz ayranları bitirinceye kadar gelirim. Sakın yerinizden kıılmıdamayın. Beş dakikaya kalmaz dönerim." İhtiyar, ustanın peşinden gidiyor.

On dakika geçiyor, Kemal sıkılıyor. Çarık Ali'nin namazı uzun sürer, diyor. Mahallede Usta'ya Çarıkçı Ali deniyor. Ama esaslı adamdır, adamın hasıdır. Bizi buraya çeken sır da bu olmalı.

Dükkâna döndüğünde on iki dakika geçmişti. Ayranlar bitmiş, Şehmus'la siyaset konuşmaya başlamıştık.

Yüzünüze Rahman'ın nuru yansımış, ne güzel tebessüm ediyorsunuz diyor, darlığımızı alıyor.

Usta, sandalyesine kuruluyor, yeniden anlatmaya başlıyor.

"Hayata ve insanlara Allah'ın ikramı nazarıyla bakarım. Her can ondan geldi, ona dönecek. Can verdiğine rızık da veriyor. Rızık verdiğini imtihana tabi tutuyor, imtihana tabi tuttuğuna mühlet veriyor."

Usta, okumamış. İlkokuldan sonra bırakmış. Babası ölünce ailenin geçimi kendi üzerine kalmış, o da çıraklığa başlamış.

Geçenlerde emniyet müdür yardımcısı gelmiş, ayakkabısını boyatmış. Usta ayakkabının altını silmiş. Niye siliyorsun demiş, kızmış. Seni düşündüğümden değil, yerler kirlenmesin diye siliyorum, demiş. Müdürün kızgınlığı şaşkınlığa dönmüş. Gülümsemiş gitmiş.

Bir hafta sonra yine gelmiş. Kayış tamir edilecek. Kemere kayış diyor.

Usta, kayışa yeni delikler açmış, dikiş atmış.

Borcum ne kadar demiş emniyet müdürü.

Usta demiş ki, ben delmeye değil, delikleri kapamaya para alıyorum.

Gülüşmüşler.

Dükkânın kapısının pervazına ışıklı minik puanlı ampullerle süslü zil takmış. Müşteriler çıkarken oturduğu yerden ipi çekiyor, cangır cangır... Bu da sana güle güle zili olsun, diyor.

Dükkâna somurtarak gelen gülümseyerek çıkıyor.

İrfan mektebi olmuş Usta'nın dükkânı.

Kimler takılmamış ki kaymakam, mal müdürü, karakol komutanı, emniyet müdürü, belediye başkanı, lise müdürü, maliye müfettişi... Her sıkıntıya düşen neşelenmek, hayata güzel bakabilmek, kötü gördüğü hadiselerin güzel yüzünü görebilmek için Usta'nın yanına koşmuş.

"Çekiç neydi ustam?" diyorum.

"Çok sabırsızsın kardeşim yahu!" diyor.

Başka bir kundurayı tamire başlıyor. Yandaki ihtiyar gidiyor. Oğluna kundura almayan adam da Usta'nın canını sıkıyordu ama sonra neşeye kavuşmak uzun sürmemiştir.

Muhtar da "polifenizm" in savunucusu Davut da gitti. Olay yeri inceleme ile ben kaldık.

"İstiyor musun çekiç ayranının sırrını? Size birer ayran daha söyleyeyim mi?"

"Şakayı bırak Usta, sabaha kadar ayran mı içireceksin bize."

“Bak meraklı kardeşim, şu çekici duvara vuruyorum. Kaç kere vurursam o kadar ayran geliyor. Ben buna çekiç ayranı diyorum.” “İlahi usta, âlemsin.”

Ustanın mahalle komşusu Kadir Bey geliyor. O da şen şakarak bir adam. Kakara kikiri başlayacak derken üç genç giriyor, dükkânda yer yok, ikisi kapının kirişine yaslanıyor, biri az içerde. Kapının açık kısmından limoni havayı görüyorum. Ev sahibi, kirayı üç yüz elliden beş yüz elliye çıkardı, diyor. Usta'nın biraz önce gülen, güldüren yüzü köseleye dönüyor. Taş taşa söykenir, peşimden gelin diyor, Kadir Bey'i de alıyor yanına, motoru çalıştırmadan hareket ediyor. Kemal, görev saatim geldi diyor, kapıda bekleyen ekip arabasına giriyor. Dükkânda yalnız başınayım. Ot çayından dolduruyorum bardağa, ılımış, ekşimiş. Kesme şekerle kırtlama yaparak içiyorum.

Hayli geç oluyor, usta yok, eve gitmeliyim, dükkânı ne yapsam... Pastanedeki delikanlıya soruyorum. Gülümsüyor delikanlı. Ali Abi'nin bu tür vakası çoktur, bunun için bize bir yedek bırakmıştı diyor, benimle gelip ışıkları kapıyor, kapıyı kilitleyip işine dönüyor.

Evdeyim. Ustayla çocukları düşünüyorum.

Ertesi gün işten çıktığım gibi ustanın yanında alıyorum soluğu. Yüzü gülüyor. Yanında iki adam var. Akşam ekmek teknesini epey beklemişsin, diyor.

Çocukların kira meselesi ne oldu?

Adam biraz uğraştırdı ama vicdana geldi. Çocuklar bu sene de aynı fiyattan oturacaklar.

Kâlp çayı içelim de içimiz yumuşasın, diyor. Kâlp çayı içiyoruz. Ayran söyleyeyim mi, diyor. Gülümsüyorum. Dün içtiğimiz ayranların kutuları tezgâhta. İşte ayran işte çekiç, diyor. Usta işine koyulurken ben dükkândan uzaklaşıyorum. Kapıyı kapamadan uğurlama ziline ipini çekmeyi unutmuyor.

İrfan ehli olmak için okumak mı gerek, diyor içimden bir ses.

Uzun bir secde

–Bin parçaya böldü beni bir divane sır–

Sezai Karakoç

Elmaları suluyor. Gem sürmüş. Hayvanların toynağını temizlemiş. Harmanı savurmuş, yerini süpürüyor. Tahılı sapından ayırmış, çuvallamış. Yanında gelinler, torunlar ses etmeden çalışıyor. Küçük gelin, gelinlik sürüyor, konuşmuyor. Dedeye bir söz diyecek olsa, ya büyük geline ya da torunlardan birine söylüyor.

Üç torun var şimdi harmanda. Dede soğuk su istiyor. Büyük torun koşarak kaynaktan bir sürahi doldurup getiriyor. Yalpyıp gidiyor, yalpyıp geliyor. Dede gençliğini hatırlıyor ona bakarken. Babası Ümmet kocayla çift sürdüğü Bıngıldak Yazısı'nda gezdiriyor gözlerini.

Torunlar konuşuyor, dede anlayamıyor konuşmaları. Büyük torun Vagner, ortanca Bach, küçüğü ise Tchaikowsky dinlediğini söylüyor. Dinlemek deyince dedenin aklına Muharrem Ertaş geliyor. Yanık yanık söylerdi yavrum diyecek oluyor, bakıyor ki torunları kendi aralarında başka dünyalar kurmuş, sözlerini içine atıyor.

Bu insanları hayata ve birbirine bağlayan sır nedir diyorsun. Şairi bin parçaya böldüğüne göre, sen bu işi dedenin aksakalına bakarak anlayacağını mı sanıyorsun.

Dede elmaların diplerini kazıyor, otlarını temizliyor. Arkın su nöbeti bugün beşe kadar onda. Dörde kadar elmaları bitirip bir saat cevizlere akıtacak, onun ayağını da güvertilere çalacak. Fasulyelere hereke diyecek.

Nohut harmanı, fasulye harmanı, mercimek harmanı... Dede yorulmaz. Dede dinlenmez. Namaz vakitleri onun yegane istirahatı.

Eşkin atıyla bağa bahçeye giderdi zamanında. Şimdi tekeri köhne kağı gibi hissediyor kendini.

Torunlar belli zaman çalışıp şehre gidecekleri için yalpyyorlar.

Gelinler işçimen. Sanki harmanda çalışmak için yaşıyorlar. Sanki dedenin sonsuza dek işçileri. Dede derya dilli. Gelinlerini seviyor: "Gayretlerini sevdiklerim, maşallah, ne şahbazsınız." diyor. Gelinler kayın babalarının sevgisinden sevinç duyuyorlar.

Arkada ulu dağlar. Ulu ağaçlar. Çam, ardıç, ceviz, kavak, çınar... Üç dağ görünüyor dedenin sırtından. Ortadaki büyük, yanlardaki ortanca. Büyük dağın tepesi kel, etekleri çamla ardıç. Ortancalar boydan boya meşe kaplı. Onun aksakallarına ardıçların, çamların, meşelerin dalları karışıyor. Aklaşmış sakalından yaş yaşadığı, diş dişlediği, kuş kuşladığı okunuyor. Seneye daha iyi olacak, daha verimli olacak diyerek gelmiş yetmiş beş yaşına. Ne demişler, çiftçinin karnını yarmışlar, kırk tane gelecek yıl çıkmış.

Sonsuz bir müziği vardır ağaçlı dağların. Seyrelemeye, dinlemeye doyamazsınız. Gece bir melodi, gündüz başka bir melodi seslendirirler. Dedenin suskunluğu en büyük güvendir o dağlık alanda.

Aksakalına geniş tebessüm ne de yakışıyor. Gelinler, torunlar çalıştıkça onun gözleri gülüyor.

Dede hep çalışıyor. Yanındakileri de çalıştırıyor. Karıncaya bile iş buyuracak nerdeyse. Cevizler çırpılacak, güvertiler

apalanacak, patateslerin otu yolunacak, fasulyenin su nbe-
ti yakın, Guzgee'nin mahkemesi var haftaya salıya. Karakol
komutanı ağırımıştı, cuma günü kasabaya gidecek, hem ko-
mutanı ziyaret edecek hem de cumayı büyük camide kılacak.
Küçük geline sarı kpeyle ekmek sacı alacak. Hediye alacak
ki, gelinlik sürmeyi bıraksın.

Eve dönüyor. Ev dediysem, oğullarından birine. Bu akşam
Mehmet'in yanında, yarın Ramazan'da, öbür gün Yaşar'da.
Şehre gittiğ gün ise kızı Güllü'nn, oğlu Mustafa'nın yanın-
da... Yatalak eşi, sofanın ucunda araziyi seyrederek geçen
günleri yd ediyor. Gelinler, torunlar hizmetinde. Gülsüm
nine, hafif bedeniyle kuş misali uçtu uçacak, kanatlandı ka-
natlanacak. Bakışları pek. Gözleri net görüyor. Sesinde diri-
lik... felçli haliyle bu dinliğ yanındakilerde tedirginliğe sebep
oluyor. Dede gelse de son neşesini görse ninenin.

Akşam yemeğni yiyor. Küçük torunları kucağına alıyor.
Akşamı kılıyor, televizyondan ajansı dinliyor. Gl, cumhur-
başkanı seçilmiş. Dede bayram ediyor. Gl'n babası da yaşlı
ve kendi gibi aksakallı. Kendini Gl'n babası yerine koyu-
yor. İçinden serin ırmaklar akıyor. Bu günleri de grecekmiz,
şükürler olsun, diyor.

Yatsıyı kılıyor, içinde huşu. Dış odada  torunuyla, uyuy-
yor. Gece, st açılan olursa örtecek, altını ıslatanları uyan-
dırıp geline gönderecek.

Uyandığnda sabah ezanı okunuyor.

Torunların stleri örtülü, altını ıslatan da olmamış.

Hava iyiden iyiye soğumuş.

Arka odada bir ipilti.

Hepi topu dört evlek bahçeyi sulayacak, apalayacak,
budayacak, sevecek, vecek. Ağlar da insan gibidir. Sevgi
beklerler, söz bekler.

Duasını bitirip geriye dönüyor. Kahvaltı sofrası serilmiş,
sini kurulmuş.

Ezanla birlikte gelin de uyanmış, hem namazını kılmış hem de kahvaltı hazırlamış. Kızlar evden uçunca gelinler, tut-masa da yerini, kız oluyor.

Oğul... Can bağı oğul. Dünya nimeti, tatlı meyve oğul, namazı kılıp yatıvermiş. Oğula kızıyor. Namazdan sonra yat-mış. Gelinden memnun. Gayretini sevdiğim kızım, Allah razı olsun senden, diyor. Oğul uyuyor. Gelin, kayın babanın dua-sını almanın coşkusu, neşesiyle dağlar kadar büyük ferahlık duyuyor.

Hapazlamacıları sevmiyor. Ortanca oğlunun bu yolda ol-duğunu görüyor, içine dert oluyor ama kimselere söyleyemi-yor.

Siyah şalvarını giyiyor, bahçeye yollanıyor. Sırakaya'nın ardına vardığında, güneş yüzünü yalamaya başlıyor. On da-kika oturmalı, dinlenmeli, ama sabah dinçliği, direşkenliği onu bırakmıyor. Otları yoluyor, sonra da çapalıyor.

Kuşluk oluyor. Ayaklarını uzatıp sırtını ceviz ağacına ve-riyor. Matarasından su içiyor. Uyukluyor bir müddet. Dilinde zikir. Ceviz, rahmetli babasından kalma. Babasının öldüğü günün manzarası dönüyor zihninin arka köşelerinde.

Bir dinçlikle yekiniyor. Elmaların, cevizlerin, eriklerin, kirazların kurumuş dallarını buduyor. Öğleye kadar uzuyor iş. Kayanın gölgesinde ardıcın dibinde namazgâhı var, na-mazını kılacak. Arktan abdestini tazeliyor, ağır ağır düzlüğe yaklaşıyor, mendiliyle kurulanıyor, kibleye dönüp el bağıyor. Duadan sonra sırtını toprağa dayıyor. Cennet huzuru duyuyor bu halinden.

Namazdan sonra tevhit çekiyor. Ashab-ı bedir okuyor.

Gün ferini yitirmeye başladığında domatesten, biberden, kabaktan doldurup heybesine Ramazan'ın evine yollanıyor. Rahmetli kardeşi Ali'nin bahçesinden geçerken içini hüzün dalgaları yalıyor. Geçen yıl bu mevsimde rahmete göçmüştü. Sıra bende, diyor.

Nine, bu yaz Yaşar'ın evinde. Her akşam dedeyi bekliyor. Torpahtır artık bizim evimiz, diyor. Gelinleri, torunları bir göç dalgası sarıyor.

Çardağa, gülhatminin yanına heybesini indirip gelinin gösterdiği mindere uzanır gibi oturuyor dede. Torunlar koşuyor, ibrik, leğen, havlu getiriyor. Abdest alınca yüzünden, gönlünden bir ferahlık yayılıyor.

Nine, oğlu Yaşar'a, dedeyi soruyor. Bugün gelmeliydi, diyor. Nine keskin bakışlarıyla Tekerek Ova'yı tarıyor. Gelen giden yok.

Nineyi dedeye bağlayan sır, diğerlerini de birbirine bağlıyor.

Akşam okunuyor. Kibleye yöneliyor. Allahu ekber. Secdeye gidiyor. Torunlar seccadenin yanı başında oynuyor. O secdeden kalkmıyor. İçerde Tchaikowsky, Bach, Vagner dinleyen torunların diri sesleri duyuluyor.

Gelin sofrayı seriyor. Siniyi getiriyor. O hâlâ secdede. Baba! diyor, baba!

Dede ses vermiyor.

Bahçedeki ev

D emir borulardan bisiklet yaptı tamirci, Düriye'nin yavru-
larını sevindirdi.

Şu çocuklar çok haşarı. Koşturmaları bitmiyor.

Sabahınan çıkıyorlar, göz gözü görmez oluncaya kadar
girmiyorlar. Hülya, Nida, Beyza...

Düriye bebeği uyuttuktan, bulaşıkları yıkadıktan sonra
geliyor. Ali'yi uyutması zor. Çocuk haşarı.

Her öğleden sonra bizim evin maltızına oturuyor, konu-
şuyoruz.

Nida, sokağı boydan boya koşar, Beyza ile Hülya velespite
biner. Bir araba geçer de başlarına bir iş gelir diye ödüm kopu-
yor. Oğlanların sokağa attıkları taşları erkenden topluyorum ki
takılmasınlar. Nurdan'ımı hatırlıyorum onların koşturmalarını
gördükçe. Rahmetliyle iki çocuğumuz oldu, Nurdan'ım yedi ya-
şamadan emaneti teslim etti, Yusuf'um da gitti Alamanyalara
aşağı, dönmedi yavrum, haber de salmadı, ağlarım kahrımı
içime gömerim, ağlarım kederimle savaşıyorum.

Mahallemiz pembe, beyaz, mor, turuncu, iki katlı evlerle
süslü... Hangi renk dersin var. Geçen sene Dana Ağa sokağın
köşesindeki arsasına beş katlı yaptırdı da sokağın güneşini
gölgeledi. Gölgeledi de hepimizin ilencine uğradı.

Düriye'nin evi çaprazımızda. Beş basamaklı merdivenleri
var. Zamanında kayın babası evin temelinde taşlar doldurdu.

Taşların içini de betonlattırdı. Sokak kazıla kazıla, aşına aşına aşağı indi. Düriyelerin evi de beş basamak yukarda kaldı. Bir şey değil de çocukları girip çıkarken düşerler. Korkum bu.

Sütçü gelmeden bidonu hazırlamalayım. Düriye gelse de ineği sağsak.

Pencerelerimize baksana, tahtaları elli yıllık var. Çürümüş, dağılmış, kurtlanmış. Her şeyin ömrü var yavrum. Bak duvarın toprak sıvası dökülünce tahtası görünmüş. Çamur korumuş tahtayı, otuz yıldır çürümemiş.

Naylon çekili camlarda. Naylonun ortası delinir, soba borusu oradan çıkarılır. Cam alamıyorlar ciğerim. Kaç kişinin penceresi cam? Dana Ağa'nın pencereleri bir de benim oturma odasının penceresi... Çatılarda kırmızı, turuncu kiremitler. Senelerin güneşinden olsa gerek, solmuş. Beli bükülmüş ihtiyarlar gibi sönük sönük bakıyor. Pencerelere pervaz yapılmış. Süslü demirden. Süs dediğim, kıvrılmış birkaç demir şekil. Çatıyı aktarmak gerek senede bir. Beş senede aktaramayız yavrum. Dana'nın çatısı beton. Onun aktarma derdi yok. Benim çatı akar bazı seneler. Yaza zor yetişirim. Yusuf'um olsaydı böyle kalmazdı ama ne yaparsın, sütçüden Allah razı olsun, beni kırmaz ne istesem yapar yahut yaptırır.

Bütün bu kara tablonun ortasında, naylon pencerenin bacasının önünde üç mimoza boy vermiş. Nerden gelmişler, nasıl yetişmişler şaşılacak hâl. Düriye bu ne ağacı? Düriye bilmez. Yapağı incecik ağaçtır işte, der. Düriye'nin eşyayla ülfeti bu kadardır. Karnını doyuruyorsa bir anlamı var. O da karnını doyurduğu sürece ve sadece onun için.

Ağaçların, hayvanların da bir dili, bir dünyası olduğunu düşünmez Düriye. Yer, içer, doymasına bakar. Ben böyle deyince sanacaksınız ki Düriye habire yiyor. Balsa, bulamıyor ki yavrum. Bir akşam tok yatarsa ötekisinde aç yatar. Kahvaltıya kuru ekmele ayran bulabilirse dünyalar Düriye'nin. Şu alacalı kediyi görüyor musun, Düriye'nindir. Beşinci çocuğu

da bu kediktir. Temizdir hayvancık, pislettiğini görmedim, tuvaletini açığa yapmaz, toprağı eşeler sonra da örter üstünü. Duvarın orta hezenine çıkar. Orada evi bekler. Geleni geçeni denetler. Çocuklara bir şey olursa kedikik evin kapısını cırmalar. Maşallah, çok akıllı hayvan.

Benim evin arkası kocaman bahçe. Tavuk, horoz, inek, keçi... Her birinden üçer beşer var. Bir de Ales'im var. Ales'i Yusuf'umla Nurdan'ımın dayısı Almanya'dan getirmişti. Bağlıdır kümesin demirine. Bağlamasam da durur ama ola ki korkutur gelen giden birini diye bağlarım. Bahçenin dip köşesinde kümes var. Beş tavuk, iki horoz on kadar da civciv. Horozlar halis Denizli horozu. Ağabeyimin kızı Şeyda getirmişti. Sabah ezaniyla başlıyorlar çağırmaya. Evin ışıkları yanıp, kapılar açılır kapanır oldu mu bağırtıyı keserler. İnekçik, süt kovası mübarek. Buzağısını besler, beni de besler. Yirmi iki kilo süt veriyor. Bana bir kilosu fazla bile geliyor. Bir kilosunu da Düriyelere veriyorum. Günlük yirmi kilosunu sütçüye... O da temiz süt emmiş bir çocuk, paramızı gününden evvel getiriyor, Allah razı olsun. Ne istesem arabasına atar getirir. Hizmetli, hürmetli insanı Allah da sever yavrum. Gıda okulunu bitirmiş. Adı da dedesinin göbek adıymış.

Sütçüyü bilmeyen yok. Onun için kimse adıyla seslenmez, biraz da saygıdan, sevgiden. İnsan sevdiğini adıyla çağırılmaz evladım. Ünvanıyla çağırır. Böyle olunca da gerçek adını benden başka bilen pek çıkmaz.

Sütçünün adını merak ettik teyzem.

Enes yavrum. Enes İşkur. Ama biz ona İşbilir deriz. Akli her işe erdiği için, her işimizi gördüğü için İşbilir denir bizim buralarda. Geçenlerde bir postacı yanlışlıkla buraya getirmiş ona gelen bir mektubu. Düriye tanıyamamış, bilse bilse Hanım Teyze bilir demiş. Bana getirdiler. Ben de güldüm, bizim buraların en iyi bilinen adamıdır dedim. Düriye hemen anladı, sütçüdür o zaman dedi.

Dana Ağa'nın binası bıçak gibi saplandı mahallemize. Beş kat yetmedi bir de teras yaptırdı. Belediyeye de yedirmiş, onlar da göz yumdular. Gençleri çalıştırdı bahçesinde, inşaatlarında, iş yerlerinde ama kimsenin parasını tam vermedi. Mazlumun ahı tutar. Büyük kızı kocasından ayrıldı, küçük oğlu çolak kaldı, mahsulleri kaç kere ziyana uğradı. Evinde kullandığı elektrikli ana şebekenin hesabına yazdırıp millete ödetmiş. Şimdi de amansız hastalığa yakalandı, iflah olmuyor, şifa bulmuyor.

İnsan toprağın sesini dinlemeli. Buralara iki kattan yukarısı fazla. Altımız su. Tas gibi mübarek, yer az sarsılrsa, titremeye başlıyor. Depremi unutup, sarsıntıyı unutup beş kat yapılır mı yavrum? Toprakla barışık yaşamazsak başımıza daha ne ağustos felaketleri gelir!

Düriye'yle anlaştık. Çocuğu uyuttuktan sonra gelecek, ineği sağacak, sütü süzektan geçirecek, ölçü kabına koyacak, bir tas da kendine alacak. Bir sene oldu. Aksatmadı işini. Ben de emeğine karşılık ayda yüz lira veriyorum. Emek bahane, çocuklara yardımım olsun. Düriye bana dua ediyor, çocukları da öyle. Çocuk sevindirmeyi seviyorum ciğerim. Geçenlerde komşulardan iki hanımla Ferizli'ye gidiyoruz, ablamın evine. Yoldan yirmi dakika içerde. Çayırılığın orda söğüdün altına oturduk, beş dakika soluklanacağız. Baktım çocuklar buzağı otlatıyor, çağırdım, koşarak geldiler. Üç çocuk. Ablama Trabzon ekmeği almıştım. Bir bidon da turşu zeytin. Ekmekleri ikiye böldüm, aralarına zeytin doldurdum. Çocukların neşesini göreceksin.

Ablama vardım, çantayı açtım ki hiç ekme kalmamış, dağıtıp bitirmişim. Böyle işte, ben çocukları çok severim, gör-düm mü dayanamam, ellerine bir şey veririm.

Düriye'nin çocukları yetim kalalı üç yıl oluyor. Rahmetli çalışkandı ama sözü yok mu sözü? Sözü tok olan zor iş bulur. Doğruyu söyleyeceksin ama yerinde söyleyeceksin. Söz insanı rezil de eder, vezir de. Sözle biter çoğu sıkıntımız. Zeynel Efendi, dilini tutmasını bilse şu çocuklar bu kadar perişan

olmazdı. İnsanların hatalarını yüzlerine vururdu. Bu yüzden de rahmetli, girdiği yerde beş günden fazla çalıştırılmazdı.

Düriye ne yapsın. Püsüğü torbaya koyup oturdu çocukların yanında. Bulursa yedirdi, bulamazsa şükretti. Yokluk yerindirir, varlık sevindirir. Düriye tevekküllüdür, ne sevinir ne yerinir.

Geçen gün İşbilir evladım geldi, mandıraya bayan temizlikçi lazım, bildiğin, güvendiğin biri var mı, dedi. Düriye dedim hemen. Hülya'yı çağırdım, velespitin demirini takırdata takırdata geldi, çağır anneni, çağırdı. Sütçü, nasıl davranması, giyinmesi gerektiğini anlattı, gitti. Dünya Düriye'nin. Boynuma sarıldı, ağladı, güldü, sevindi. Kız abla, Allah seni elden ayağa bırakmasın, cennetinde Firdevs nasip etsin dedi. Düriye'nin sade duaları içimi eritir.

Çocukları okula gidiyor. Ali'yi fabrikanın çocuk bakıcısına bırakıyor. Diğerlerinin bir zahmeti yok. Sabah-öğle yemeklerini ben veriyorum. Beyza, erken geliyor, ineği beraber sağıyoruz, sütü hazırlıyoruz, sonra da kahvaltıyı. Nida ile Hülya da geliyor. Önlüklerini giyinip koşa oynaya okulun yolunu tutuyorlar.

Düriye işten gelince ilk önce bana uğruyor, o günü kısaca anlattıktan sonra eve gidiyor.

Öğretmen ödev vermiş, aile çevrenizi anlatın demiş. Hülya benim evi, Beyza annesini, Nida ise mahalleyi anlatmış. Yazılarını okudular, baştan sona dinledim. Gözlerim doluydu. Nurdan'ım olsaydı onun da ödevini dinleseydim. Yaşasaydı, otuz üçünde olacaktı.

Hastalandım geçen sene. Yeğenlerim geldi gitti, ablamgiller, ağabeyimin hanımı geldi baktı. Düriye evimi evirip çevirdi. Hayvanları Beyza ile yan komşum yemlemiş, sütü sağmışlar, sütçüye teslim etmişler.

Emekli maaşını çekmiyordum. Bankada epeyce param birikmişti. Süt parası yetiyordu bana. Bahçenin güneye bakan sağ köşesine iki katlı üçer odalı bir ev yaptırdım. Badanası, boyası derken ev tamam oldu. Bütün işleri de sütçü Enes takip

etti. İşçilerin haklarını, usta parasını, malzeme masraflarını o hesap etti. Her harcamayı yazmış. Getirdi, gösterdi, anlamam ki yavrurum. Kalbinde şüphe kalmasın Hanım Abla dedi. Paranın üçte ikisi yetmiş. Düriye bana kızıyor, abla bunu ne diye yaptırıyorsun, bu yaştan sonra evi ne yapacaksın, yoksa koca buldun da kendine gerdek evi mi yaptırıyorsun, dedi durdu. Düriye bekle dedikçe, Düriye daha da kızdı bana. Paranı üniversite okuyan yeğenine gönder de çocuk daha iyi okusun. Düriye ona harçlık gönderiyorum, dedim ama Düriye bu, ne desem boş.

İçinin dışının boyası bitince, İşkur Enes'i çağırdım, mobilyacıya git, evin üst katını güzelce dayat döşet dedim. Düriye deliye dönüyor. Bu yaştan sonra çıldırdın mı abla, diyor.

Düriye işten döndü, çocuklar ortalıkta yok.

Nerdeler abla?

Evdeler kızım, nerde olsunlar.

Eve gitti, bir feryatla döndü.

Abla çocuklar yok, evi soymuşlar. Gündüz gözüne görmedin mi? Ben ne yapacağım abla? Yandım abla! Bittim abla!

Baktım Düriye bayılıp düşecek. Sakin ol kız dedim. Benim sakinliğimi görünce biraz kendine geldi. Düriye'yi oturma odasına götürdüm, pencereye yaklaştık, bak bakalım karşıya dedim. Çocuklar pencereden bize el sallıyorlar. Düriye, kızları görünce rahatladı.

Üst kata çıktık. Yeni eşyalara bayıldı. Abla sen ne cilvelozsun kız dedi.

Düriye dedim, bu ev senin. Alt katı ister depo yap, istersen kiraya ver. Bana dua edin yeter. Evin tapusu sütçüde. Ona vekâlet verdim. Senin üzerine kaydettirecek.

Allah'ım verdiği nimetlere binlerce şükür, dedi Düriye.

Benim kızım oldun, çocukların da torunlarım sayılır. Ben de torunlarıma bir ev hediye ettim. Düriye'nin gözleri dolu. Çocuklar sözlerimi duyunca nasıl çığlık atıyorlar nasıl?

Ağrılarım dindi, o günden beri dizlerimde sızı kalmadı.

Akrep

Vilayete gelen yaşlı evcen kadının kimsesi yoktu. Ayağında yamalı yemeni, sırtında yırtık bir şal vardı. Avurtları çökmüştü. Obruk çehresi görende şefkat uyandırıyordu. Dizlerinin sarakasından ayakta zor duruyordu.

Söylediklerinden, ekmek istediği anlaşılıyordu. Bir de kalacak bir yer. Açlıktan mı, yorgunluktan mı, korkudan mı, hepsinden ötürü mü titriyordu. Sığındığı barakayı zabıtalara yıkmıştı.

Kadın sabahın o erken vaktinde, memurların mahmurluğu geçmemişken anlatmaya çalıştı derdini. Ben kadına tercüman oluyordum ama memurların tuzu kuru, karnı toktu. Kadın: “Beli bükülmüş ihtiyarlarınız olmasaydı belalar sağanak sağanak yağardı üstünüze.” diyordu.

Ölübeyazı yüzüyle titriyordu yaşlı kadın. Izgaranın üzerine yığılıverdi. Artık kimsesiz, ekmezsiz değildi. Titreme dinmişti.

Serçeler ara ara uçuşuyordu, şehri yelpazeleyip geçiyordu. Bir güvercinin çığlığı duyuldu. Mırtıkçılar için ne büyük avunçtu. Mırtıkçı, güvercini bir sabah bir de akşamüzeri uçurur. Bez takılı değneğini salladı mı uçu uçuverir güvercin, ikinci sallayışta da kanatlarını indirirler dama.

Hükümet tabibi nabzını yokladı, cesedi kaldırabilirsiniz, dedi. İçimden kocaman bir yangın yumağı çıktı.

*

Gökyüzünde akrep yıldızı parlıyordu. Pastırma sıcakları sarmıştı alazaları. Şehir rutubetliydi, sıcaktı. Kuşluk sıcaklığı çökmüş, akrep, mahalleleri sarmaya başlamıştı. Sarı akrepten gencimiz de yaşlımız da ürküyordu. Akrep zehrine karşı ne yapacağımızı da bilemiyorduk. Akrep görse bayılır bir belediye başkanımız vardı.

Akrebin bir karış boyu, Azrail huyu var derler.

İşe yaramaz dediğim başkan ekibi kurdu, mahallelere ilaç arabasını yolladı.

İlaç sıkılıyor ama fayda etmiyordu. Şehri akrepler sardı. Caddeler, sokaklar, siteler, binalar, bahçeler akrep doldu. Şehir halkı akrep zehirlenmesinden ölmeye başladı. Her gün onlarca cenaze kaldırılıyordu, hiçbir ilaç tesir etmiyordu. Halkın yok olmasından korkan devlet yetkililerimiz bir çare arıyor, toplantı üstüne toplantı yapıyorlardı.

Halk dayanamaz hale gelmişti.

Umutluyduk ama çaresizdik.

Şehrin bağları, bostanları, kenar mahallelerin meyve sebze tarlaları bile istilaya uğramıştı. Yolcu otobüsleri gelmiyor, başka şehre gidişe de izin verilmiyordu. Giriş çıkışlar kontrol altındaydı. Büyük caminin avlusunda oya çiçeği ağacıyla köse dut kafa kafaya vermişler düşünüyor, üzüyorlardı.

*

Şehirde serçeler uçmadı o günden sonra. Mırtıkçılar güvercin kovalamaya dama çıkmadılar.

Bir adam geldi uzaktan. Bir iş var sizde, dedi. Sizin bir yitiğiniz, bir eksliğiniz var, ey şehir halkı, dedi. Neden karar almış suratlarınız? Yoksa siz misiniz yaşlı bir kadına ekmek vermeyen, sıcak bir yer vermeyen?

Bir güvenlikçi geldi, elinde parlak siyah cop, belinde silah... Kalabalığı dağıttı. Adamı, konuşamaz hale gelinceye kadar dövdü.

Sonra aksakallı bir bilge geldi. Nasıl kalkacaksınız bu zulümlerin altından, dedi. Alnınızda kırışıklık olmayışına bakılırsa katı yürekli olduğunuzu anlamak kolay; sokakta rahat yürüdüğünüze bakılırsa toplumu umursamadığınızı da... O kadar çok, o kadar ısrarla söyledi ki... Hani, dilinde tüy bitti denir ya, öyle işte...

Bilge, yönünü dağa döndü, sanki büyük bir kalabalığa konuşuyordu: "İyi günlerin gelmesi için çalışıyoruz. Bizi suçlamayın." dedi.

Konuşulanları anlamayan biri akrep muskası yazdıralım, bu bizi korur, dedi. Akrep muskası yazdırmaya başlamıştık.

*

Vali muavininin: "Akrep satın alalım. Böylece halk para kazanmak için, akrepleri toplayacak ve şehir kurtulacaktır." teklifi kabul edildi.

Akrepler için para verildiğini duyan, torbayı eline aldı, topladığı akrepleri valiliğe getirip akrep alım merkezine sattı. Bu ticaretten epeyce para kazandılar. Ben de üç beş kuruş kazandım. Üç yıldır ödeyemediğim borçlarımı bu sayede ödedim.

Şehir akrepten temizlendi.

Sıkı kontroller kaldırıldı, şehre giriş çıkış serbest oldu. Nefes alabilecek hale geldik.

*

Grup grup ticaret kervanları, turist kabileleri geldi. Yetkililerle insanlara zulüm yapmamaları gerektiğini konuşmaya çalıştılar.

Görevlilerden kimilerinin silahları konuştu. Kafiledekilerin alınları kırıştı. Kimi yüzlerinde tebessümle öldü. Kimi yaşadı hüznüle.

Yetkililerden biz de korkuyorduk. Ya cop, ya kurşun yahut söz yarası...

*

Şehir akreplerden temizlenmişti. Lakin valiliğe torba torba akrep gelmeye devam etti. Yetkililer, işi tez zamanda anladılar. Uyanık geçinen bazıları, akrep üretim çiftlikleri kurmuş, kendilerine yeni bir kazanç alanı oluşturmuşlardı. Valiliğin kısa bir süre için uygulamasını, devletin malı deniz, deyip ilelebet sürdürmek niyetindeydiler. Biz biliyorduk düzeni kuranları ama adamlar eli değnekli. Korkumuzdan şikâyet edemiyorduk.

*

Ceset kokularıyla esiyordu rüzgâr.

Kurtlar geldi sonra. Söz bilmez, kanun tanımaz kurtlar. Canımıza okudu, işimizi bitirdi.

Ölenlerimiz öldü gitti, kalanlarımız karıştı kurtlara.

Yaşlı kadının ilenci tutmuştu. Bilgenin dedikleri doğru çıkmıştı.

*

Valilik bir karar daha aldı: “Şehir akrepten temizlenmiştir, halk rahata kavuşmuştur. Akrep satın alınmayacaktır.”

Bu karar akrep üreticilerinin rahatını bozdu, gelir kaynaklarını kesti. Bunlar da satamadıkları akrepleri tekrar şehre saldılar.

El elden üzümlüp yar elden gidince şehre yeni akrepler musallat oldu.

Denizkestanesi

“Denizi sev, ama kıyıda dur.” diyen George Herbert mi, yoksa *“Ayağım karada oldukça denizden hoşlanırım.”* diyen Douglas Jerrold mu haklıydı? Hayır hayır, sen haklıydın. Faraklit’i anlatırken, Ebu Kubeys derken sen haklıydın. Selman derken, Eba Zer derken, Yunus, Yesevî, Mısri derken sen haklıydın.

Kıyı kentin, tepeciklerin, palmiyelerin, ortancaların üzerinde bir uyuşukluk, bir ımızganma vardı.

Ağırkanlı insanoğlu, orada burada gölgeleniyordu.

Bedenler koyu kaya serinliği arıyordu.

Koyun batı ucunda, küçük şirin plajda denize girmeye niyetlendi bıyıklı esmer adam.

Kumsal, ipek Buhara halıları gibi serilmişti ayaklarına. Uyku kokusu sinmiş bedenini sarkıta sarkıta yürüdü.

Denize gidilmeli mi, denizsiz de yaşanabilir mi, soruları uğulduyordu zihninde. Şeyhim dediği arkadaşının: “Git-tiyen edebinle girmelisin.” sözleri geldi aklına. Bir mümin de bir münkir kadar denize girme hakkına sahipti ama mümin öyle uluorta girmemeliydi, kendini ve ailesini sakınmalıydı.

Alnı kırııştı, gözleri kısılmıştı. Yalnızlığın ve yabancılığın tedirginliği vardı üzerinde.

Koy, derin derin soluyordu. Mavinin koyu koyu çalkandığı

denizin dalgaları sahilin kayalarına hırçın hırçın çarpıyor, gelme yanarsın çığlıkları atıyordu.

Esmer adam çevresine bakındı bir süre. Her biri bir köşe tutmuş insanları beğenmedi.

Çocuklar, gençler çığlık atarak yüzüyorlardı.

Hayalen şeyhiyle konuşmaya başladı. Şeyhim dedi, burarlarda mı görecektin beni? Ben bu dünya tadı arayanların içinde mi olacaktım? Şeyhin şu sözlerini duydu: "Can bağışladığını, rızık verdiğini görüyorsun. Onların da senin gibi imtihanında olduğunu biliyorsun. Ne itirazı bu sendeki? İki dikenli yoldan birini sen, diğerini de onlar seçmiş, seçimlerinde onları serbest bırakana mı isyan edeceksin?"

Şeyhi yanındaymış, kendini sarsarak uyarıyormuş gibi titredi.

"Önüme karanlık deniz çıkmıyordu senin adını kıtalar ötesine götürecektim." diyen Ukbe b. Na'fi haklıydı. Atını denizden, gemilerini karadan yürüten Fatih Sultan Mehmet haklıydı.

Beni uyardın hep. Koruyucum kollayıcım oldun. Ama ben sana layık olamadım. Senden başka da gidebileceğim kimsem yoktu.

Kem nazarından tövbe etti.

Tenhaca bir uca gitti. Kendi gibi birkaç adam kıyıya oturmuş, dalgalarla hallesiyordu. Düşüncelerinden sıyrılıp ayağını çıkardı. Gözlüğünü, cüzdanını, anahtarını, telefonunu ayakkabısının içine koydu, ayakkabıyı mümkün olduğunca kamufle etti... Çıplak ayakla kayalıklara temkinli temkinli basarak dalgalara doğru yürümeye başladı.

Şeyhini unutmuş, nefsin, şeytanın dümenine girmişti. Az ötede bağırsan, eğleşen, neşelenenlere baktı. Keşke dedi ben de bunlar gibi sahilin kumlarında eğlenebilsem. Denizi bunlar kadar yaşayabilsem...

Ayakları suya ulaştı. Üçüncü adımda sol ayağına kocaman dikenler battı. Onu çekerken sağ ayağı kaydı. Sağ eliyle

dikenlerin üstüne düştü. Elinin ayasına o acı o mor dikenler battı. Sol ayağının orta ve serçe parmakları taşların sivri yerlerine değince derince kesildi.

Dalgalar göbeğine kadar yükselerek çarpıyor, gabgablı tombul parmakları ve ayağı acıyordu. Ayağının acısı hızlı yürümesini engelliyordu. Seke seke o insanların arasına, kamel-yaya vardı. Palmiyelerin gölgesinde bir masaya oturdu. Büfe çalışanları kesilen yerlerini yara bantlarıyla sardılar. Diken batan yerlerine ilaç sürdüler. Eğleşenler çevresine toplandılar, geçmiş olsun dediler, acısını paylaştılar.

İğne istedi esmer adam ama kimsede iğne yoktu. İğne yerine akıl verdiler, zeytinyağı sürersen birkaç gün içinde kendiliğinden çıkar, dediler.

Çocuklar oyunlarına döndü, gençler yeniden geçmiş olsun deyip çekildiler cümbüşlerine.

Yürüyerek sahilden uzaklaştı, koyun iç taraflarına, mahalleye geldi.

Bir marketten iğne aldı. Kanata kanata çıkarmaya başladı. Zeytinyağı sürüyor, kanatıyor, iri dikenleri ancak çıkarabiliyordu.

Marketin sahibi yardımsever biriydi.

Biraz konuştuktan sonra, onun da aynı gazeteyi okuduğunu, aynı virdi tekrarladığını gördü.

Markette içki satmadığı için çevredekiler tarafından ayıplandığını, dışlandığını söyledi. Kuru yolum bulamadığı için tavuk da satmıyordu. Bundan dolayı da ayıplanıyordu. Bir esnaf: "O artık benim dükkanıma ayak basmasın." demiş. Bir dikenli meydandı durduğu yer. Esmer adamın elleri ayakları dikenler içindeydi, marketçinin ise bütün hayatı...

Bir tercihti elbette. Her yaranın bir tedavisi, her dikenli yolun bir selameti vardı.

Telefonuna ancak bakabilmişti. Bir mesaj almıştı. Kimdir bugün bu dikenli halime mesaj atan merakı ile açtı. Şeyhinden

geliyordu: “Harf kabına mana suyu doldurmak yerine, deniz suyuyla hemhal olunca bunlar oluyor demek!”

Beni düşündüğün için, dedi kendi kendine, teselli duyuyorum. Sen isterdin ki ben, şimdi Faran Dağları’nda serinleyeyim.

Yukarıdan bir martı uçtu. Dut dalı sallandı. Rüzgârın hafif esintisi yanaklarını okşayıp geçti. Günün aydınlığı yüzünü yaladı. Tepeler bakıra çaldı.

Minibüsle körfeze gitti. Caminin önünde birkaç aksakal akşama hazırlanıyordu. Elindeki ayağındaki emanetlerin acısını, ağ bağlamış maun bir mihrabın acısı gibi, duya duya otele kadar yürüdü.

Çalışanlardan zeytinyağı isteyip havuz başına çıktı. Anneler çocuklarının havuza dalışlarını, üçer beşer kümeler halinde sohbet halkaları kurmuş seyrediyorlar, babalar büyükçe ahşap masayı söğüdün gölgesine çekmiş, hatıralara dalmışlardı. Ne güzel aile manzarasıydı. Denizden, teşhire düşmeden de yararlanılabiliyordu demek ki.

Güneşin son ışıklarıyla alev kümesine dönen havuzun suyuna elini batırmaktan korkuyordu.

Akşamın son kızıllığı gözlerine doldu.

Deniz kokusu sinmiş elleri neye dokunsa yanacak, kül olacaktı.

Kem nazar etmeyecektim onlara, dedi.

Odasına çıktı, kestaneli elini yumaklayıp kıvrıldı, azapsız bir uyku istiyordu.

Koy, derin derin soluyordu. Çividî mavinin koyu koyu çalkandığı sahilin dalgaları kayalara hırçın hırçın çarpıyor, gelme yanarsın çılgınlıkları atıyordu.

Alnı kırıksıktı, gözleri kısılmıştı. Üzerinde yalnızlığın ve yabanlığın tedirginliği vardı.

Kumsal, ipek halılar gibi serilmişti ayaklarına. Uyku kokusu sinmiş bedenini sarkıtı sarkıtı yürüdü.

“Önünüzde deniz gibi düşman, arkanızda düşman gibi deniz.” diyerek gemileri yaktıran Tark b. Ziyad haklıydı.

Koyun batı ucunda küçük şirin plajda denize girmeye niyetlendi bıyıklı esmer adam.

Bedenler koyu kaya serinliği arıyordu.

İnsanoğlu, orada burada gölgeleniyordu.

Kıyı kentin, tepeciklerin, palmyelerin, ortancaların üzerinde bir uyuşukluk, bir üşenç vardı. Havan dövücünün hık deycisiydiler.

Körfezin otellerinde, camilerinde, dükkânlarında denize girmenin edebini bilenler de vardı. Bütün yazı, suyla geçirecek değillerdi. Bıyıklı esmer adam odasında evradını okurken o gençlere, o çocuklara ne anlatabileceğini düşünüyordu.

Senin nazarın vardı bende. Denizkestanesi batıyordu ellerime ayaklarıma. Gençlere, o bıyıklı esmer adam hikâyesini anlatıyordum.

Serdivan

Yüzyılı temsil eden meclisten çıkmış, tepede çanak ovayı seyrediyorsun.

Divana oturmuş bizi bekliyorsun. Geleceğimizi bildiğinden hazırlık yapmışsın. Yeni elbiseler giymişsin, traş olmuşsun. Bize ikramlar hazırlamışsın. Sahan sahan meyveler koymuşsun ahşap masaya.

Hanımelleri, zakkumlar, akasyalar, kara üzümler, ardıçlar, sedirler, asma bağlar, ne de güzel açmışlar. Neşe içindeler. Selvi, sundurmanın yanı başında boynunu bükmüş, seni ağırlıyor. Asmalar salkım salkım üzümlerini senin için şekerlemişler. Sedir, akasya, çalı, ardıç senin için salınıyor. Ortasındasın yeşilin.

Etrafında toplanmış, çevrelenmiş, çevrelemişiz.

Divan kurulmuş. Sen baştasın. Fıskıyeler çimleri yeşertiyor, parlatıyor, cilalıyor.

Sen sundurmada ana divanda konuşuyorsun. Gözlerimiz dört açılmış, hayretle, haşyetle dinliyoruz: “Şu âdem dedikleri el ayakla baş değil. Adem manaya derler suret ile kaş değil.”

Sundurmanın mermerlerinde üç beş karınca yürüyüşe çıkmış, seni dinlemeye gelmişler. Mağara dostlarını da iki güvercin kapıda, bir yılan içerde dinliyordu. Güvercinlerin yuvası yılları tayyetmiş, eskimişti.

Bize kimselerin demediğini diyorsun. Daha önce duymadıklarımızı söylüyorsun.

Savaş burada yaşanmış. Şu tepede. Tepenin önünde, arkasında. Çatışmalar olmuş. Ciddi can kaybımız yok. Ordu meydanda beklemiş.

Yeşil vadiden aşağı kuzucuğa bakıyorsun. Oradan meydana göz atıyorsun. Sapanca, Pamukova, Hızırtepe, Karasu, Camili, Çark Mesire, Erenler...

Tepecik tepecik karşında şehir.

Şehirde gözleri küçük insanların. Şehirlerde insanların nefisleri büyük, gönülleri küçük olurmuş.

İlim de rızık da şehirde diyorsun. Ama kanaatsiz insanların yığına şehir denmesine de kızılıyorsun.

İç çekiyorsun. Burada emeğin çok, göz ağrın çok, gönül vermişliğin...

Çenedere'den yukarısını yalpyıp geliyor bakışların.

Senin yanında körleşmiş gibiyiz, senin ışığından başkasını görmüyoruz.

Adı Bağlar Caddesi, adı Erenler, adı Camili, adı Serdivan... Biz sadece senin ışığındayız. Adına ışık deyilesi. Şehre, ova-ya, yöreye, bölgeye ışık saçılıyorsun.

Gün batıyor, kocaman kızarmış elma sönüyor. Gecenin duası başlıyor.

"Bu güzel dergahta divana durdum/Ermişim ceminden atma ne olur/Aşıklar katına yorganım serdim/Özünü özümekle ne olur"

Karanlık denen güzelce örtü bürüyor tepecikler şehri. Ayva kokusu sarmalıyor. Bülent Akyüz'ün, Murat Yalçın'ın, Hülya'nın, Nida'nın, Yusuf'un sesleri senin sessizliğine karışıyor. Şehir bir ayet gibi.

Tepede bir ışık, sabaha kadar parıldıyor. Sensin o. Biliyoruz ama gece misafir almıyorsun. Gecelerini sonsuza ayırmışsın.

Gece yürüyüşü yaptığın şüyü buluyor. Herkes senin gece yürüyüşünü konuşuyor. Sen kendi yürüyüşündesin. Halk sana özenerek gece vakti şehrin caddelerini, sokaklarını, mesire alanlarını dolduruyor. Dolduruyor ama seni anlayabildiklerinden mi! Gece yarıyı dönünce evlerine, ağır uykularına çekiliyorlar. Sen ise yürüyüşüne o zaman çıkıyorsun. Herkesin uykuda olduğu, saatte sen, O'ndan istiyorsun. Eksik yaratılmış insanoğlundan medet ummuyor, varlığın sahibine yöneliyorsun.

“Dün gece seyrimde çoştuydu dağlar/Seyrim ağlar, ağlar
Pir Sultan deyu/Gündüz hayalimde, gece düşümde/Düş de ağlar,
ağlar Pir Sultan deyu.”

Gece asla konuşmuyorsun. Ne ki gündüzleri de az konuşuyorsun. Herkesin konuştuğu ama dinleyenin, anlayanın azaldığı bir dönemdeyiz diyorsun.

Herkesin hikâyesi var ve herkes kendi hikâyesini yaşar; nispeten doğru bulsan da toplum denen şuuru, yok saydığı için buna katılmıyorsun. Her fert, toplum içinde kendini yaşar, diyorsun. Ferdi toplumdaki ayırmıyorsun. Çünkü ferdin hayatını, fikrini, hareketlerini etkileyen, değiştiren temel unsur toplumdur.

Sonra ille de muallim diyorsun.

Ümitsizlik yakışmaz bize diyorsun. Üç kuruşun hesabıyla didişen adamdan muallimlik beklenmeyeceğini söylüyorsun. Belki hakiki muallimler yetişir diye umut çiçekleri büyütüyorsun içinde.

Umutsuz olmuyor evet, çiçekler büyüterek bahçe yetiştiriliyor. Gün geliyor çiçeklerin bahçe oluverdiğini görüyorsun. Kocaman bir bahçe. Tepede divan kurmuşsun, bahçenin içine. Işık yayıyorsun çevrene. Güller gülücükler dağıtıyorsun. Nöbetini devredecek bir kılıčkıran arıyorsun.

Şehir içten içe ceset kokuyor. Yıkıntı, küf, moloz kokuyor.

Ortanca, gölgeci ortanca köşesine çekilmiş olanları izliyor.

Menevişli bir bahar havası olsun istiyor tarla kuşu. Canlı canlı, tatlı tatlı ötüyor. Gecenin en içli hali bu.

İş yerine girerken mabede girer gibi girerse insanımız, o gün kurtuluruz, diyorsun.

Her şeyin iltihaplı oluşu seni yıldırıyor.

Zamanı erkene alıyorsun, seninle erken yaşanıyor zaman.

Kuğularla, kuşlarla, serçeciklerle başlıyor sabah.

Şehri, bağa gidenler, bağdan dönenler, bu iki düşünce, bu iki hayat arasında buluyorsun. Ferdietin pekiştiğini, 'başkası sıkıntıdır' anlayışının yaygınlaştığını görüyorsun. Oysa aylarca ocak yanmadığı, su ve hurma ile idare edildiği de biliniyor. Bilmek yetmiyor, diyorsun.

Kendi yangınını tiyatro izler gibi izleyen insanlar yüzünden yangın bitmiyor. Beş kişi istiyorsun. Sana inanan beş gönlü yaralı istiyorsun. Onlar dua etse değişirdi kaderimiz diyorsun. Lübnan, Irak, Filistin, Afganistan yangınlarını kendi yangının sayıyorsun. Beş kişi olsaydı diyorsun yeniden. Ama dostların tam anlamıyor seni.

"Ellerin attığı taş bana değmez/İlle dostun gülü yaralar beni."

Dua edin, inanın, musibetler benim yüzümden deyin, istiğfar edin, diyorsun. Umumi musibetlerde kendi payınızı düşünün, insanlığı suçlamayın. Küçük musibetler benim yüzümden, büyük musibetlerde benim de payım var, diyorsun.

Çağ yapıyor. Bunu gören beş deli arıyorsun, ama herkes bir tereddüt romanı gibi yaşıyor.

Ne diyor şair: "Yaram baş verdi, sizler çiğergahım / Arşa direk direk olmuştur ahım."

Buhurumeryem, camgüzeli, hüsnüyusuf, fesleğen, mum çiçeği ve nihale... Çiçekleri seviyorsun. Özellikle de ortanca-yı seviyorsun. Gölgenin adamı diyorsun. Zor şartlarda büyür, güzel büyür, diyorsun.

Kırlarda bir kelebek görsen kendinden geçiyorsun, zikrine katılıyorsun.

“Düş yurduna otağ kurdum/Destursuz divana durdum/
Dudağıma kilit vurdum/Dil söze ben sana hasret”

Tahammül edilemez ilgisizliğe, sessizliğe gündüzün göz kamaştıran güneşi cevap vermiyor. Ne varsa gecenin divanında var.

Divanın başına geçmişsin, ufku tarayan bakışlarını yamaçtaki binaya yöneltiyor: “Bütün ümit şu tepedeki gençlerde, asrın hikâyesini bunlar yazacak.” diyorsun.

Dönüş

Köhnemiş bir hanın girişindeydik. Zeki Amca kafasını kaldırdı, çukura düşmüş gözlerini dükkânın duvarına doğrulttu, oradan okuyormuş hissi veren bir eda ile konuştu.

Tatillerde Hızırtepe'ye bağa giderdik. Babam, dükkânı kapadıktan sonra doru atıyla gelirdi.

Biz dedemle kulübeye varır, ızgarayı temizlerdik. Anneannemle annem yerleri siler, yiyecekleri hazırlardı; dedemle ben çevreyi düzenler, masaları kurardık. Bağa gitmek o günlerin en mühim işiydi. Şimdi akşamüstü arabalara doluşuyor, varıveriyoruz. Zahmetsizce ulaştığımız için o günlerin tadını bulamıyoruz.

Gün kararmadan dumanı tüttürür, istavritleri ızgaraya dizerdik. Komşu bağın sahibi Ahmet Amca da gelirdi sofraya. Dedem istavrit tutkunuydu. İstavrit demezdi. Her birinin adını söylerdi: Kocabaş, Sarıgöz, Beyazkanat, Kraçe derdi. Sofra, kalabalık, bereketli olurdu. Dedem ille de Kraçe isterdi. İstavritin en küçüğüne Kraçe deniyor. Tavada yahut ızgarada. Her ikisinde de lezzetli olur. Diğerlerinin tavası pek iyi olmaz, ızgarada pişmeli.

Anneannem inek sütünden peynir vururdu. Birer parça düşerdi bize. Peynire doymazdım, peynire hâlâ açım. Köylülerden aldığımız inek, koyun, keçi sütünü karıştırır, tadını bugün bile unutamadığım peynirleri vururdu.

Zindandeleni de severdi dedem. Ben Barbun'a düşkündüm. Dedemin Kraçe tutkusu zaman içinde bana da tesir etti. Şu yaşıma geldim ne Barbun'dan ne de Kraçe'den vazgeçerim. Annem balıktan pek hazzetmezdi. Ona bir tabak hünnapla bir iki avuç beşbiyık yeterdi.

Kırmızı'yı çayırlara bırakır, keyifli kişneyişini seyrederdik. Küçük kardeşim Nuriye Kırmızı'nın nal sesinden hoşlanırdı. Babamın Sarıkız'ına yanaşamazdık. Huysuzdu. Ona yalnızca babam bakardı. Yemini, babamdan başka kimse veremezdi. Bir keresinde babam geceyi karakolda geçirmişti, yemini dedem vermeye çalışmıştı. Sarıkız, tekme attı, kişnedi, dudaklarını şapırdattı, olmadık iş çıkardı. Dedemin sol ayağındaki aksaklık Sarıkız'ın hatırasıdır.

Kırmızı, hayatımızın bir parçasıydı. Dışarıda geçen günlerimiz ona göre şekillenirdi. Kırmızı yemlenecek, kırmızı sulanacak, kırmızı çayıra bağlanacak...

Bazen dedemin sesi gürlendi: "Kırmızı hazır mı?" Bütün aileyi telaş basardı. Her birimiz bir taraftan koşturur, atı hazırlardık. Avluya çıkarır, dedemin basamak olarak kullandığı iskemleyi atın sol yanına koyardık. İlle soldan biner. Kendinin sağına geliyor. Her işin sünnet olanına uymaya çalışırdı.

Kırmızının nal sesinden anlardık dedemin mahalleden çıktığını; döndüğünde ise mahallenin girişinden şakırtılar duyulurdu.

Avluya inerdi, inmek demesem daha iyi, atları bir çırpıda, atı teslim ederdi avluda bekleyen anneme. Biz koşuşur, Kırmızı'nın tırnaklarındaki bıcırganları temizler, kaşağısını vurur, teknesinin başına bağlardık. Bir tören gibi zihnimden akıyor şimdi o günler.

İstavritleri yer, Ahmet Amca'yı yolcular, kulübeye çekilirdik.

Dedem gençliğini Karadeniz sahillerinde geçirmiş. Kamarotmuş. Yirmi beş yıl da kayıkçılık yapmış. Lüferden,

sinaritten, levrekten başladı mı peygamber balığından çıkardı. Günlerce anlatsa bitmezdi balık bahsi. Bağa gideceğimiz gün bize üç gün yetecek istavritleri iki kovaya doldurur, Kırmızı'nın semerine bağlardık.

Bağın üst köşesine dutla servinin arasında ardıç tahtalarından yaptığımız kulübemiz vardı. Ardıcın kabuklu kısmı dışa gelir, içte düz tarafı kalır. Çatısında, çam hezenlerin üstüne ardıç kerestesi, onun da üstüne yongalar, çalılar, dallar döşenmiş, en üste de pur serilmiş ve oval taştan yapılmış loğ ile pekiştirilmişti.

Abdest alırdık sırayla. Seccadeleri sererdik. Dedem cübbe-yi, takkeyi uzatır, Zeki sıra sende buyur, derdi. Tatil akşamlarının en büyük güzelliği buydu. Kendimi Allah'ın evinde, bir şefkatin kucağında hissederdim.

Okul derdi olmaz, ödev sıkıntısı olmazdı. Ahmet Amca'nın çocuklarıyla çelik çomak oynar, günün tadını çıkarırdık.

Tepenin arkasında Hızırtepe Köyü'ne gider, onların çocuklarıyla maç yapar, arada kavga ederdik. O kavgaların hiçbirinde galip gelemezdik. Köyün çocukları bizim dersimizi verir, bağa gönderirlerdi.

Hızırtepelilerin canerikleri mayhoş olurdu. Ahmet Amca'nın çocuklarıyla caneriği almaya giderdik. Kavga ettiğimiz o çocuklar ikramda gayet cömerttiler. Hatta ilk gün buz aramaya giderdik, karşımıza çıkan ilk çocuk önümüze düşer, dolabı olan eve götürür, buzu bize teslim eder sonra ayrılırdı. Bazen de bağa geldiğimizi görürler, buzu kendileri getirirlerdi. Kavgalar maçta çıkardı. Sonraki zamanlarda iyi geçinirdik.

Tatil biter, dönüş yolunu tutardık. Zor gelirdi dönüş. Dedem Kırmızı'nın sırtında bir sütun gibi, hayatımızın temel direği gibi durur, biz onun etrafında yürürdük.

Lisedeydim. Sınıfın en uzun boylusu, en fasih dillisi bendim. Edebiyat, felsefe derslerinin gözdesiydim. Bunlar

dışında sönük öğrenciydim. Olaylardan, kavgadan, yürüyüşten uzaktım. Sınıfta bazı arkadaşlar kimi örgütlerin gençlik kollarına gidiyorlar, kimisi görev de alıyordu. Ama ben hep-sinden uzaktım.

Dedemin tembihi vardı, aman bir gruba girme, her yer ko-münist kaynıyor, okuluna adam gibi git gel, diyordu. Dedemin sözüne itirazsız boyun eğiyordum ama sözünü ettiği adamların da ne biçim insanlar olduklarını merak ediyordum. Bazen okul kantininde kavga çıkıyordu. Kim kimi niye dövdü, niye sandal-yeler havada uçtu anlayamıyordum. Sonra öğreniyordum ki sağcılarla solcular kavga etmiş. Sınıfa girdik mi hepimiz aynı oluyorduk. Sol ne, sağ ne oluyor? Dedeme soruyorum. Dedem biz ne sağız ne soluz, biz Müslümanız diyordu.

Sıra arkadaşım Yusuf, bir okul çıkışı benden kaçır gibi bir yere gitti. Fark etmediğimi sanıyordu. Sonraki gün sor-dum. Tedirgin oldu. Sen de gitmek ister misin, dedi.

Ağabeylere sormuş. Gelsin demişler. Ne konuşuyorsunuz, dedim. Halkın kurtuluşu, özgürlüğü, eşit hak dağılımı... Ho-şuma gitti. Gitmek istiyorum, dedim. Cuma ders çıkışı Yusuf'la gittik. Dar bir sokaktan geçtik. Çevremizi kollayıp girdik. Gi-zemli bir iş yapıyor olmak daha da ilgimi çekmişti.

Konuşmalar hoşuma gitti.

Artık yürüyüşlerde, protestolarda en öndeydim. Halkın özgürlüğünü savunuyordum. Dinimiz de haksızlığa karşı gel-meyi emrediyordu. Ne güzel diyordum içimden, inancıma da ters değilmiş burası.

Tatillerde dedemle cemaat oluyoruz ama cemaatin eski tadı yok artık. Halkın özgürlüğüne ne katkısı var ki cemaatle namaz kılmanın? Oysa cemaat olmak birlik şuurumuzu tetik-lemiyor mu? Toplu yaşama anlayışımızı geliştirmiyor mu? O zamanlar düşünemiyordum bu ayrıntıyı.

Ağabeylerle Gorki okuyoruz. Gorki "acı" demek. Hayatı, çileli geçmiş adamın. Küçük yaşta yetim kalmış, yönetime

muhalif olunca da çekmediği işkence kalmamış. Arada Gogol, Tolstoy, Dostoyevski okuyorum. Ama en çok Gorki'den etkileniyorum.

Son sınıftayım, dedem üst katta. “Zeki Kur’an’ı komşu almıştı, getiriver de Yasin okuyalım.” diyor.

O gün akşama kadar gusülsüz gezmiştim. Bir an titredim. İçimde bir şeyler yer değiştirdi. Dedem üçüncü kez çağırıyor.

Arkadaşlar bekliyor deyip Yusuf’un yanına koşuyorum. Yusuf , A.Comt okuyor. Bilimin aydınlığını, pozitivist düşüncenin selametini anlatıyor her buluşmamızda. Comt, benim ruhumu dinamitleyen adamdır. Ruhumu öldürdü desem mübalağa etmiş olmam. O zamanlar bunu anlayacak şuurda değildim.

O akşam dedemle bir ırmağın iki yakasındaymışız gibi ayrıldık.

Fen Fakültesi’nde okurken eylemsiz günümüz olmuyordu. Arada Konya, Çankırı, Niğde’ye gidiyor, yürüyüşlere katılıp dönüyorduk.

Uzun boyluyum, yakışıklıyım, derslerimde iyiyim, babam da benim gibi düşünüyor, bana bol harçlık gönderiyor. İlk senenin yarıyıl tatilinde Ada’ya döndüm. Babam evden gitmişti. Bir gitti mi altı yedi ay gelmezdi. Pazar pazar dolaşır, alır satar, alır satardı. Mevsim değişir, kirazlar kızarır, babam gelirdi. Bu savruk hayatına rağmen beni ihmal etmezdi.

Çağdaş düşüncenin temsilcisi olacaksın Zeki, derdi.

Annem perişan. Babamın uzun uzun dönmeyişleri, döndüğünde hep sarhoş oluşu, fazla kaçırıldığında annemi dövüşü, evde huzursuzluğa sebep olurdu. Her sıkıntısına, huzursuzluğuna rağmen onu severdik. Babam da benim gibi uzun boylu, siyah saçlıydı. Biçimli kaşlarının altında kara gözleri onu çekici gösterirdi.

Dedem babamla küstü. Ona göre babam dinsizdi. Zeki,

baban gibi olma, imanını muhafaza et, diyordu. Bilmiyordu ki ben çoktan babamın yanındayım.

Ankara'da halamlarda kalıyordum. Arkadaşlarla buluyor, konuşuyorduk. Eylemler, yürüyüşler, kavgalarla bitti fakülte. Müslüman arkadaşlarımların bazıları çok efendi, çok saygılı, çok ilgili. Ayağıma taş değse yanımdaydılar. Ama ben inanmıyordum inandıklarına, bunu da açık açık söylüyordum yüzlerine. Gene de beni bırakmıyorlardı. Onların ilgisi, nezaketi olmasa bugün başka, çok başka olabilirdim.

Babam emekçiydi. Biz de üniversite gençleri olarak emekçinin hakkını savunuyorduk.

Fakülte bitti, Ada'ya tayin oldum. Dedemle görüşmüyorduk. Aynı yolda değildik artık.

Babamın yaşı gelmişti, alış-verişi bıraktı, Ada'da dükkân açtı. Ayakkabı, manifatura, kuruyemiş, sebze... Ben ve ağabeyim babama yardım ediyoruz. Dersten sonra geliyorum, dükkânın eksiklerini tamamlıyorum, hesabı çıkarıyorum. Babam iki üç senede bir iş değiştirir oldu ve nihayet kendini emekliye ayırdı. Ben mücadeleye devam ediyordum.

Büyük olaylar oldu. Öğrenci yürüyüşleri, işçi ayaklanmaları, emekçi hareketlenmeleri... Yetmiş bir darbesinin gecesinde tedirgin girdim yatağa. Erken kalktım, tıraş oldum. Götürürler diyorum içimden, hazırlanıyorum. Eşim Nebahat uyuyor. Kapı çalındı, aralıktan baktım, jandarmalar, açtım. Rütbeli olanı, sizi götüreceğiz, dedi. Hazırım ben, ama eşime haber vereyim, sonra gidelim, dedim. Nebahat, beni merak etme, şimdi dönerim dedim, duydu duymadı sözlerimi, odanın kapısını çekip çıktım. Askeri mahkeme sorgusu başladı. Okuldan sadece beni almışlar, lise arkadaşım Yusuf da orada.

Beni merkeze aldılar, gururuma yediremedim, istifa ettim. Kuruyemiş dükkânı açtım. Burası babamdan kalma bir depoydu; ağabeyim, başkente taşınınca işleten olmamıştı.

Dükkânı açtım, işler iyi gidiyor. Arada Yusuf geliyor,

onunla bilimin ışığından, halkların eşitliğinden, emeğin yüceliğinden konuşuyoruz. Otuz yıl oldu mesleği bırakalı. Ama çok iyi öğrenciler de yetiştirdik. Şimdiki belediye başkanı, milli eğitim müdürü o zamanlardan öğrencimdir. Şu dükkâna kimler geldi, kimler... Ülkenin meşhur yazarlarından ... lafı uzatmayayım, kafanı yeterince şişirdim.

O sözünü ettiğim Müslüman arkadaşlarım Ada'ya da geldiler. En başta Atasoy geldi. Onlar benim kendi değerlerini reddedişimi mesele etmediler, irtibatı sürdürdüler. Diğer arkadaşlarımla da dostluğum sürüyor. Atasoy'un ilgisini, samimiyetini hiçbir dostumda görmedim. İçeri düştüğümde ziyaretime gelen ilk arkadaşım Atasoy idi. Bütün bu alakalar beni zaman içinde yumuşattı. O ilk dönem bütünden reddediş fikrimden uzaklaştım.

Dükkân sağdan soldan arkadaşların toplandığı, buluştuğu bir adres oldu. Ada'ya geleceklerse ki dışarıda olanlar üç dört ayda bir muhakkak gelirler, Hoca'nın yerinde demeye gerek kalmaz, zaten bellidir mekân.

Şu kadorcık dükkânda işi nasıl yürüyor, geçimi nasıl sağlıyoruz, hesap edebilmiş değilim, uç uca ekliyoruz. Babamın iki evi vardı, biri ağabeyime, diğeri bana kaldı. Ben kendime ayrıca bir bahçe aldım. Her yaz giderim, birkaç hafta kalırım, o zaman dükkânda çocuklar kalır. Bahçede çalışmak beni hayata bağlıyor. Sebze, meyve yetiştiriyorum. Kalamadığım zamanlarda hafta sonları çocukları gönderiyorum. Dükkân komşularımdan gelmeyen yoktur. Toprak insanı, hele de şehirde yaşayan bizleri, kendine yaklaştırmak istiyor.

Yıllar yılları kovaladı. Olaylar yaşandı. İnsanlar geldi gitti. Mevsimler mevsimleri takip etti. Her gün daha çok modern olacağız dedik, toprağı biraz daha yok ettik.

Bir haber geldi, babaannem ölmüş. Dükkânı kapadım, koştum. Vasiyet etmiş, cenazemi mezara Zeki koysun, demiş. Abdest aldım, merkez caminin şadırvanında. Caminin

bahçesi lebaleb dolu. Hüzünlü, ağlamaklı gözlerle. İçimde bir büyüklüğe, bir sahibe, bütün varlığı kuşatan bir kavrayıcıya yakınlık duymaya başladım.

Tabut, ellerde gidiyor, ben dermansızlıktan sadece dokunabiliyorum. Tabut derin bir sükûtle götürülüyor, ben sanki başka bir güç tarafından yönlendiriliyorum. Adımlarımı o attırıyor, zihnimi o çalıştırıyor. Kafamdan binlerce düşünce geçiyor elimde olmadan.

Erenler Mezarlığı'na vardık huşu ile. Mezarıcı, önceden haber edilmiş, yer hazır. Tabutu mezarın yanına koyduk. Herkes tavşan oturuşuna geçti. Kalabalığın içinden besmele yükseldi. İrkildim. Yıllar önce dedemle okuduğumuz o ruhî, o manevî havada bir seda... Yasin okudu. Dedemin okuduğu kıvamlarla hem de. Göz pınarlarım akıyor, hem babaanneme hem de dedemden ayrıldığım o güne.

Yasin bitti, Fatihalar okundu, eller yüzlere sürüldü. Topluca âmin dendi.

Mezarın kible tarafına indim. Diğer tarafa da küçük amcam. Mübarek kadının bedenini tuttum omuzlarından yerine koymaya eğiliyoruz, daracık yer, içimde korku, ürperme, hiçlik, büyük bir varlık, büyük bir yokluk dönüp duruyor. Ölüm soğukluğu dedikleri bu olsa gerek. Cenazeyi yerleştirdiğim anda, onun kafasını kibleye çevirdiğim anda, içimden sökülen şeyin döndüğünü hissettim. Yukarda hoca yeniden Yasin okumaya başlamıştı. Bağda Kraçeleri kızarttığımız akşamlarda o, bir köşede sessizce secdeye eğilirdi. Sanki yine secdeye varmış gibi huşu içinde yatıyordu. Toprağını biz atmıyoruz da o kendi örtüsünü üstüne çekiyormuş gibiydi.

Zeki Amca, o anı yeniden yaşamış, bir yitiğini bulmuş gibi, arkaya yaslandı, derin bir oh çekti. Çok döndük dolaştık be evlat, zaman epey geçti, dükkânın baharat kokusundan rahatsız oldum, kalkalım, dedi. Akşamı Yeni Cami'de kılmak üzere yola koyulduk.

Şaşaalı bir ışık

“Bizi sevenler denizde boğulmasın”

Kapüşonunu kafasına geçirdi, makineye sırtını döndü.
Fotoğraf vermiyorum, dedi.

Israr ettik, küstü, konuşmadı. Fotoğraf çekmekten vazgeçtiğimizi söyleyince yüzü güldü.

Üç beş arkadaş, yağmura, soğuğa aldirmeden çıktık. Ora senin, bura benim derken Üsküdar’a vardık.

Kuşkonmaz Camii’nin yanında balıkçılar oltayı “rasgele” demiş, salmışlar. Bazısının sepeti dolmuş bile. Deniz dalgalı, dalgalı olduğu kadar da bereketli.

İçimiz ısınsın dedik, Kuşkonmaz Kafe’ye oturduk. Ünledim: Birer saleeeep!

Şair arkadaş itiraz etti: “Ben çay içerim.”

Şair dediğin cins olur! İlla aykırılığı olacak. Allah öyle yaratmış, ne diyeyim.

Bize salep ona çay geldi. Kaymak tutmuş tarçını bir çırpıda soğurdum. Gerisini, yavaş yavaş çektim. Salep içmek itina ister. Çorba gibi höpür höpür çekmeye kalkarsan iç aksamın yanar alimallah.

Isındık.

Kafeden çıktık. Cihetsiz, şehri turlayacağız. Şair cins dedim ya, tutturdu Aziz Mahmut Hüdayi’ye gidelim, Efendi’ye Fatiha okuyalım. Yahu, dedim, namaz kılmıyorusun, Kur’an

okumuyoruz, dinle diyanetle alakamız yok, ne yapacağız Efendi'nin türbesinde. Hem türbe dedin mi, benim tüylerim ürperiyor.

Bir elini keline götürdü, saç yumağı gibi kalın kaşlarını kaldırdı, bir de hikâyeci olacaksın, dedi. Türbeden korkarsın, namaza uzak durursun, Allah'ın kitabını bilmezsin.

Sözlerine gücendim. Ne diyorsun kardeşim, dedim. Uzak duruyorsam bir sebebi var. Annem, babam, dedem, ninem, bütün aile... mahallede cami bile yok. Ben namazı ilk kez televizyonda gördüm.

Bırak bunları, dedi. Sen başka ülkede mi yaşıyorsun?

Sentimizde, mahallemizde cami yoktu. Ezansız semtlerin çocuğuydum. Akraba çevremizde de namaz kılan yoktu. Dedem her akşam on sayfa kadar roman okuturdu bana. Babam ayık olduğunda, o da dinlerdi. Şairle tanışınca kadar din sözünden bile ısırgan otundan kaçır gibi kaçardım.

Ezanı ilk kez canlı olarak ilkokula giderken duydum. Televizyonda Ramazan akşamları duymuştum ama onlar böyle olmuyordu... Ayasofya gezisine gitmiştim okulla. Öğleyin gür bir seda ile içimde kocaman bir ürperti duydum. Rehber öğretmenin yanına koştum, öğretmen şaşkınlığımı ve korkumu görünce korkma, dedi. İnsanlar camiye girmediği sürece zararı yok, okunması iyidir, dedi.

Şair diğer arkadaşlara dönerek, sosyeteyi ihmal etmişiz bunca yıl, dedi. Bak, arkadaş, çocukluğunda ezan duysa böyle olmayacakmış.

İstihzası gücüme gitti. Ne demeye getiriyorsun, dedim. Benim dinsizliğimden senin dinine bir zarar mı geliyor? Nadi-re bir şey söyle şu şair efendiye.

Yürüye tartışa vardık Efendi'nin türbesine. Herkesle birlikte ben de kapıdan hürmetle giriyor, adım atıyordum

ki, kolumdan geri çekildim. Aksakallı, nur yüzlü bir ihtiyar. Ayakkabıyla girilmez, dedi.

Şair gülüyordu. Elini ağzına tutmuş kıkır kıkır gülüyordu. Kulağıma eğildi, gusül abdestin var mı, dedi. O kadarını da biliyoruz bilâder, var dedim. O zaman normal abdest alacaksın, dedi. Şadırvana benzer bir yapının önüne indim. Yan kurnadaki adamı gözümle takip ederek taklit ettim. Ağzımı, yüzümü, kollarımı, ayaklarımı yıkadım. Soğuk sudan içim titredi.

Olmadı, dedi şair. Başını da hafif ıslat, tamam olsun.

Siyah, gür saçlarımı ıslattım.

Kabanıma sarılıp çıktım yukarı. Şairin peşinden türbeye girdim. İçi lebalep dolu. Kimi, elini göğse kadar açmış yakarıyor. Kimi, dizüstü okuyor, kimi de benim gibi alık alık bakıyor. Dondum kaldım. Arkadaşların her biri bir türlü okuyor.

Şair, kulağıma eğildi, okusana, dedi. İnanmadığıma mı yalvarayım dedim.

Hafif sola döndüm, kapıyı görünce içime bir ferahlık yayıldı. Yavaşça çıktım. Türbenin dış kapısında beklemeğe başladım. İçimde donan bir şeylerin çözüldüğünü, bütün bedenimi sardığını duydum. Türbe kapısının tam karşısında beli bükülmüş, kırçıl kısa sakallı bir ihtiyar mendil satıyordu. Gözleri içe çökmüş, avurtları obruk, sol yanağında kocaman mor beniyle orada ihtiyaçlı bekliyordu.

Bulduğum halden kurtulmak için adama yaklaştım: “Mendil satıyorsun ama burada yatanı tanıyor musun?” dedim.

Tanıyorum, sultanlara sultanlık yapmış, dedi.

Bunu dedem de söyler, bana somut şeyler anlat, dedim.

Adama laf ediyordum ama ben de Aziz Mahmut hakkında bir malumat sahibi değildim.

Adam, anlattı.

Adım Hüseyin, dergâhın kölesiyim, türbenin de mendilci-siyim. Efendi hazretlerini size, sohbetlerden dinlediğim kada-riyla, dilim döndüğünce anlatmaya çalışayım.

Sokakta ciğer satmış Bursa kadısı iken. Hem de kadılık cübbesiyle. Nefsini böyle terbiye etmiş. Efendi hazretleri bo-ğazı en dağdağalı bir zamanda geçmiş. Boğaz dalgalı. Öyle dalgalı ki, hiçbir kayıkçı kabul etmemiş karşıya geçmeyi. Padişah Efendimiz, Sultanahmet Camii'nin açılışına davet etmiş. Gitmezse olmaz. Bir kayık kiralayıp talebeleriyle çek-miş küreği, varmış karşıya. Kayıkçılar dalgalı zamanlarda mübareğin gittiği yerden sürerler kayıklarını. Oraya Hüdayi yolu derler.

Hüseyin Dede, bana anlatırken arkadaşlarım da geldi, etrafında halkalandılar. Biraz sonra da kocaman bir hale oluştu.

Yolun altında çevrili bir alan vardı. Bizi oraya çekti. Süs-lemeli taş duvarın aralığından mezarları gösterdi. Mübarekle-rin mezarı, dedi. Halifesiymiş Efendi'nin. Adı, Cennet Efendi. İsmi dikkatimi çekti.

Hüseyin Dede anlatmaya devam ettikçe onu daha bir iti-nayla dinlemeye başladım. Halka da iyice kabarmıştı.

Padişah efendimiz rüyasında gâvurların devlet adamı-yla güreşmiş. Padişah efendimizin sırtı yere gelmiş. Rüyasını yazmış, Efendi'ye göndermiş. Name efendi hazretlerine ulaş-madan rüyanın tabirini yazmış, talebelere birine vermiş göndermiş. O anda da saraydan mektup gelmiş. Efendi, rüya-da sırtın toprağa gelmesini güç, zafer olarak yorumuş. Askeri-miz muzaffer olmuş. Dergâha, saraydan çuval çuval altınlar gelmiş, gelmiş ama Efendi onların bir tanesini bile hanesine sokmamış. Kusuruma bakmayın, ben yarım yamalak dilimle ancak bu kadar anlatabiliyorum. Siz okumuş insanlarsınız, benden daha iyi bilirsiniz. Hakkınızı helal edin.

Dinledikçe, Efendi'ye ve Hüseyin Dede'ye hürmetim arttı. Aklımın kabul etmediğini ama kalbimin yumuşadığını duyuyordum. Kafile arkadaşım Nadire'nin de gözleri buğuluydu.

Ezan okundu. Türbenin yanındaki camiye yöneldi oradakiler. Hüseyin Dede de gitti. Ben Cennet Efendi'nin mezarındaki güllere, çuha çiçeklerine, şakayıklara, duvarın dibindeki köse duta, rengârenk lalelere bakakaldım.

Nadire, elinde bir simitle geldi. Simidi paylaştık.

Lise öğrenciyim daha. Tezsem bana dans öğretiyor. Dönüyor, kıvrıyor, dizlerini, dirseklerini kırıyor, topuklarını çevik bir hareketle, yumuşak bir geçişle oynatıyor.

Döndük, ettik. Ama olmadı. Beğenmedi. Kızdı, itti beni. Kütük gibisin, dedi.

İkinci dansımı da eşimin müdürlüğe terfi ettiği gün yaptım. Büyük bir davet verdik. Şehrin erkânı orada. Dansı bizim açmamız gerekiyor, dedi. Kalktık, anlayışlıydı eşim, kütüklüğüme ses etmedi. Bir süre sonra da yerimize geçtik. Açılışı yapmıştık nasıl olsa.

Camiyle türbenin arasında bunları düşündüm. Kurnada abdest alanları, üşüye titreye ceketini omzuna atıp namaza koşanları, bir yöne yönelenleri gördükçe, izledikçe kendimi büyük bir boşlukta düşüyor buldum. Bir dine inanmıyordum. Hıristiyan değildim, Müslüman değildim, Yahudi değildim. Bir huzursuzdum.

Sıkıntıdan patlayacağım.

Çıktılar. Onların camiden çıkışı bende bir ihtişama karşı hürmet duygusu uyandırdı. Ben neden bir topluluğa, bir inanca bağlı değildim.

Hüseyin Dede, yerine geldi, orada durduğumu görünce yanıma yaklaştı. Gözlerinde trahom vardı. Bakışları pürmelâldi. Onu bir okulun bahçesinde çeşme, bir çınarın gölgesinde çağıldayan ırmak gibi asude gördüm. Hüseyin Dede, türbenin

hayatı idi. Partal ceketinin üstüne yağmurluk geçirmiş, fotoğraf çektiğimizi görünce de sırtını dönmüş, kafasını kapüşonuyla örtmüştü.

Empirme bulüzlü, basmalı göçmen kadınlar türbenin kapısında göründükçe Hüseyin Dede gözlerini Cennet Efendi tarafına çeviriyordu. O gözlerini kaçırırken ben göz göze gelecek birini arıyordum. O mümindir ben münkir.

Hüseyin Dede'yle manevi bir aksata yaşıyorduk. Ama en çok da ben besleniyordum. Boşluğun gittikçe açıldığını, açıldıkça bir köprü kurulduğunu hissediyor hem bir dala tutunuyor hem de okyanus genişliğinde bir girdapta boğuluyordum.

Biz, Dede'yi dinlerken, döpiyes giymiş, cakalı bir kadın girdi türbenin kapısından.

Efendi dedi, Hüseyin Dede, buraya tevazu ile girip çıkanlar için: "Denizde boğulmasınlar, âhir ömürlerinde fakirlik görmesinler ve imanlarını kurtarmadıkça gitmesinler..." diyor. Buraya gelenler, buranın halini bilseler keşke.

Hüseyin Dede, anlatıyorsun da dedim, bunların hiçbiri akla uymuyor.

Biz dedi, akıl yolunda değil, yürek pazarındayız.

Sözü minare gibi doğruydur.

Hüseyin Dede'nin elini öpmeye çalıştım, çekti. Anlatıklarına inanmadığım bir adamın bırak elini öpmeyi, yanına bile yaklaşmazdım ama bugün kendimi bu adamın huzurunda bir büyüklük karşısında hissediyordum. Arkadaşlar gelince müsaade isteyip ayrıldık. Yürüye sallana indik yokuşu. Banka şubelerinin, dönercilerin, seçim bayraklarının, mart çiçeklerinin, taflan ağaçlarının, bol vaatlerin, tedirgin halkın, saadeti ekonomide arayanların arasından geçip Mihrimah Kafe'ye ulaşacaktık. Gençlik yıllarımın sadece başarmak fiilini gerçekleştirmek maksadıyla harcanmasına hayıflandım. Gözleme devam ediyordum ki kafeye ulaştık. Çay kahve derken zaman epey geçti. Şair, camiye

gidiyorum ben, dedi. Ezan okunmadı, niçin gidiyorsun, dedim. Okunacak, dedi.

Nerden biliyorsun. Müminin kalbi saattir, dedi. Her zaman böyle bilir misin saati dedim, ibadet vakitlerinde bir hal oluyor, anlıyorum zamanı dedi.

Kalktı, kafeden çıktı çıkmadı, ezan okundu. Ne muhteşem ezan okunuyor. Bunca yıl burada bu saatte bulunmamışım demek ki. Minarenin birinden okuyor müezzın, diğeri tekrarlıyor, o bitiriyor, diğeri devam ediyor. Bir de sesleri öyle mi güzel, öyle mi güzel!

Açlıktan midem kazınmaya başlamıştı. Şair gelsin de gidelim dedim. Şair, iyi adam, güzel insan ama şu harfendazlığı olmasa tam olacak.

Arkadaşlardan Nadire Hanım'la baş başa kaldık. Nadire'nin fikriyatı benimkilerle benzeşiyordu. Dede'nin dedi, bütün mendillerini satın aldım, Mihrimah'ın önünde mendil satan çocuğa verdim. İyi yapmamışsın, şimdi Dede ne satacak, dedim. Aman sen de, düşündüğüne bak, dedi, alır bir yerden.

Dede hikâye gibi adam, dedim.

Buldun sen konuyu dedi.

Hayır dedim, Dede'yi o kadar sevdim ki, onu bir hikâye karakteri yapamam. Onun o sakin sözleri, o inanmış anlatışı sarstı beni. Okumamış, yazmamış bir adamın bir uğurda bütün varlığını feda etmesine vuruldum. Biz devlet, millet menfaati için yıllarca dirsek çürütüyoruz ama sonunda devleti, milleti soymanın yollarını arıyoruz. Dede ise, bildiği üç beş cümle hakkını veriyor.

Nadire de tesirinde kalmıştı. Biliyor musun Necati, dedi, ben aslında bir büyük varlığa inanıyorum.

Üyesi olduğum grupta halkların hakkını savunmak için bulunuyordum. Görüyorum ki, yanında yer aldıklarım, ceplerini doldurmuşlar, villalarına yerleşmişler.

Nadire'nin sözlere içime işledi. Ben de o büyük varlığa inanıyorum Nadire dedim. Her tehlike karşısında onun adını haykırdık ama rahat koltuklarımızda kendimizi aldatıp onu inkâr ettik. Şimdi kendimize itiraf ediyoruz.

Camiye gidenler geldi. Kulağıma eğildi şair, sana da dua ettim, dedi.

Hesabı ben ödedim. On yedi otuz vapuruyla karşıya geçtik. Eminönü İskelesi'nde vedalaştık. Evlere dağılıyoruz. Şairin kulağına eğildim, o inandığını ben de tasdik ediyorum, dedim.

Nadire, ne dediğimi anlamış gibi gülümsedi, şairle aynı yöne giderken döndü el salladı, Hüseyin Dede'nin kerameti, dedi.

O günden beri, türbenin önündeki o ihtiyar, önümde şaşaalı bir ışık gibi yürüdü, ben onu takip ettim.

Camgöbeği yeşili

“Böyle olacağını bilseydim
Bu kadar güzel olmazdım”

Ağustos böceğini duydum.
Ayalarım terledi.

Siyah gözlüğümü takıp yola çıktım.

Gecedden kalan sessizliğimi, gündüzün sesine katarak yürüdüm.

Siyah ayakkabım, eteğim, bluzum, deniz mavisini işlemeli çantam, çıldır çıldır gökyüzü, tarladan gelen pıtırıtılar...

Bir yetmiş boyumu, bir seksen gösteren yüksek topuklarımı, gençliğimi, şu yaz günü, kalabalıklar içinde yalnız ve sıcak mevsimi içime çekerek adımlıyorum.

Halk otobüsüne bindim. Oraya nasıl gideceğimi bilmiyorum. Muavine sorsam, arabaya binerken tuhaf tuhaf baktı. Bakınca tüylerim çımkıştı.

Şıpr şıpr yağmur başladı.

Önde sağdan üçüncü sırada, cam kenarında oturuyorum. Burcu burcu bir gençlik kokusu geliyor burnuma. Babamla geçen zamanlardan bir gün hatırlıyorum:

“Cam Buğusu...”

Hazırlıklar yapılıyor, pikniğe doğru yola çıkılıyor.

Bahçeye varılıyor: Erik ağaçları, şeftaliler, ardıçlar, buğday başakları, papatyalar, kır çiçekleri, tavuklar, karıncalar, solucanlar, arılar, kuşlar... hepsi orada...

Babamla bahçede dolaşyoruz, erik yiyoruz. Çiçek topluyoruz; papatyalar, gelincikler, dağ lâleleri mavi mavi gülümsüyor.

Öğrenciler top oynuyor, bağıriyor, çağırıyor.

Öğrencilerden bir tanesi bahçedeki tavuğu yakalayıp mangalın yanına getiriyor ve "pişireyim mi seni?" diyor. Tavuk karnatlarını çırpıyor, çığlık çığlığa bağıriyor "gıt gıt gıdaaak!"

Babam et yemiyor, yeşilliği tercih ediyor.

Dedesinin bahçesini anlatıyor babam. Çobanlık yaptığı günleri... babasıyla birlikte bahçeye gittiği günleri...

Küçük, şirin, sevimli bir kızım. Şu bahar günü, cam buğusuna babamı yazarken, babam da mavi kızına günlük yazıyor: Cam buğusu günüydü. Babam... kıızı... gürültü... alef... yağmur ve yol...

Buğulu camların altında hafifçe gezinen ince, küçük, sevimli parmaklarım... Minik parmaklarımla şöyle yazmıştım: Bugün mutluyum. Çünkü bu yazıyı babamın yanında yazıyorum.

Babam yeşil yapraklı ıhlamur ağaçlarının arasında yüreği sevincinden pır pır eden bir güvercin gibi sevinçliydi.

Yağmur sıcaklığı günüydü.

Yaz dedim kaleme ilk kez, bir "gün" yaz, dedim, gün yazdı kalemim ilk kez.

Babamla olunca ne kadar mutlu oluyorum. Bütün kızlar da benim gibi mutlu olur babalarıyla olunca. Canım babam için başka ne diyeyim ki...

Babaydı işte..."

Kamera arkasında görevli bir trt çalışanı olarak izliyorum etrafımda olanları. Araba; duruyor, kalkıyor, yolcu alıyor, indiriyor, fren yapıyor, korna çalıyor...

Arkadaki teyzeye mi sorsam, şoföre mi sorsam, önümdeki koltukta oturan orta yaşlı adama mı sorsam? Telefon edip Meral'e mi sorsam? Hiç mi sormasam?

Sürgünüm bu yeşil arabada.

Yanıma, otuz yaşlarında, orta boylu, gözlüklü, siyah saçlı biri oturdu. Oturur oturmaz da gözlerini üzerime dikti. Ne yapsam Ya Rabbi! Buna sorsam, yapışır kalır mı?

Bana hissettirmemeye çalışıyor fakat o kadar acemice bakıyor ki...

Ben de gözlüğümün altından onu süzüyordum.

Cesaretimi toplayıp döndüm, oraya nasıl gidebilirim, dedim. Nereye dedi. Adını unuttum dedim. Gideceğim yeri dedim.

Gidilecek yerdir gideceğin yer dedi.

Giden varsa, gidilen de vardır dedim.

Hoşuna gitti. İnsan ömrü gitmeklerle doludur, gidilen ve giden bir yapışkan ot gibi çeker birbirini, dedi.

İstersem gideceğim yere kadar eşlik edebileceğini söyledi. Kendisi de oradan geçecekmiş.

Sustuk.

Heyecanlanmıştım. Tek başıyındım, kimseyi tanımıyordum, kime güvenebileceğimi bilmiyordum.

Bir yanda güneş, bir yanda yağmurun ince, sevimli, ılık damlacıkları...

Bu yağmur şıprıtısında uyumayı çok severim. Rezilliğin içinde duyulan huzur gibi gelir bana.

Nerede çalıştığımı sordu. İş yerimde dedim.

Bir insan, bir işte, bir yerde çalışır da orayı iş yeri sayar ama bir insan bir işte, bir yerde çalışmazsa orayı da iş yeri sayar mı, dedi. Ne dediniz, anlamadım, dedim. İş yerinde işte çalışmıyor musun, dedi. Evet, dedim, iş yerimde işte çalışıyorum. Trt'de kameramanım. Film-belgesel çekimlerinde görev alıyorum. İşte onu söylüyorum, dedi.

Onun tarassudundan kurtulmak istiyordum ama, o an orada, bir insanla konuşma ihtiyacımı bastıramıyordum.

O yaz, çekimde, yaşlı kadının anlattıkları zihnime doluşup duruyordu.

“Eriyip gitti her şey. Önce gözleri karardı onun, sonra da öldü. Koca dünyada yapayalnız kaldım. Kızlarım, oğullarım, torunlarım var ama hiçbirinde aradığımı bulamıyorum. Onda olan hiçbirinde yok.

Kırk yıl oldu bu evi yapalı. Mustafa’mıla, Gani’mle, Ahmet’imle kocam bir olup durmadan, ara vermeden çalıştılar. Hasan Efendi ustalığımızı yaptı.

Erkenden kalkar kahvaltayı hazırlardım. Hava alacalı oldu mu gelirlerdi. Alelacele kahvaltı yapıp işe koyulurlardı. Çamuru kararlar, taşları yontarlardı. Sonra da taşları ustaya vermeye başlarlardı. Temeline insan gövdesi kadar kocaman taşlar koydular. Duvar yükseldikçe taşları küçülttüler. Bu taşları tek kişi kaldıramaz ciğerim. Hele şimdikiler hiç kaldıramaz. Şu ortadaki ağaca hezen denir. Bunlar duvarı daha sağlam tutar. Hasan Efendi, hezene çok düşkündü. Eve başlamadan, dağa gider, hezen olacak ağacı kendi elleriyle seçerdi.”

Camgöbeği yeşili eteğim, taravetim, gençliğim belli ki, onu etkilemişti. Başından önemli bir olay geçmiş gibi dalgalanıyor, sonra bana dönüyor, biraz baktıktan sonra yeniden dalıyordu.

Nerelisin, dedi. Buralıyım, neden sordun, dedim.

Konuşurken sesi ne kadar eziliyordu. Titriyor gibiydi. Bakışları üstüne başına damlıyordu. İnce parmakları titriyor, elini nereye koyacağını şaşırıyor, bakışlarını bir yere sabitleyemiyordu. Sağ serçe parmağının tırnak ucunda kınaya benzer bir kırmızılık vardı. Nişanlı olsa, yüzüğü olur. Peki, bu kırmızılık neyin nesi acep? Orasını anlamaya çalışırken, bu dedi, bayramdan kalma. Bizde âdettir, bayramlarda parmaklara kına yakılır.

Onun anlattıklarını düşünürken, yeniden o kadının çekimde anlattıklarına gittim.

“Kuşluk dedi mi, bir sofraya daha hazırlardım. Ne iştahlı yerlerdi. Az olurdu ama bereketli olurdu. Çünkü ağızları dualıydı.

Çiğerim, şimdikilerde dua yok, bunun için bereket de yok. Çok kazanyorlar ama çok tutamıyorlar.

Çiğerim, kuşluk yemeğinde deden iki rekât namaz kılardı. Ben geldikten sonra, yatağa düşünceye kadar kıldı bu namazı. Beni de alıştırmıştı. Şimdi vakit namazını zor kılıyorum. Dizlerim tutmuyor.

Şimdikiler kuşluğu bilmiyor.

Öğleyin pilavı, suluyu doldururdum. Afiyetle yerlerdi. Oğullarım hep namazlıydı. Öteki işçiler de öyleydi. Bu vakit Ahmet'imın karısı da gelirdi. Benden önce gitti, nur içinde yat-sın. Davarı sağlamış, sütü çekmiş olurdu. Gelir gelmez işe ko-yulurdu. Dinlenmek nedir bilmezdi. Şahbazdı çiğerim, şahbaz. Şimdi öyle gelin nerde! Şimdikiler çok nazlı, çok!

Onlar yemek yerken ben, yüklüğün yarı aydınlık köşesine geçip namazımı kılardım. Nazlı da bulaşıkları bitirirdi. Birer bardak çay verirdik. Fazla içmezlerdi. Çay da az olurdu zaten. Şimdikiler çok içiyor çiğerim çok.

Yemekten sonra deden kahve isterdi. Hasan Efendi'yle içerlerdi. Onların yanında başka kimse içmezdi. Şimdikiler öyle değil çiğerim. Büyük küçük dinlemiyorlar. Dedesinin yanında bırak kahveyi, tütün içenleri bile görüyorum. Ama çok ayıp, çok ayıp.

Güneş eğildi mi, ikinci çayı verirdim. Biraz nefeslenirlerdi. Birer bardak çay içtikten sonra hava kararıncaaya kadar çalışır-lardı. Bir ay böyle çalıştılar çiğerim.

Harmanı o sene Bekir'in İbiş'e verdik. Zahireyi İbiş getirdi. İşçileri topladı, harmanı patoza verdi, samanları bastı, tarlayı darbızladı. İbiş olmasa, o sene perişan olurduk. Deden de onun emeğinin altında kalmadı. Samanını, zahiresini fazlasıyla ver-di. Bunlar az dedi, beş tane de sütlü koyun verdi. İbiş, sonraki senelerde de dedene hep yardım etti. Dedeni çok severdi. Deden de onun çalışmasını beğenirdi. Şimdikiler hemen hileye kaçıyor

ciğerim. İbiş öyle miydi? Bütün harmanları güvenirdik ona. Bir avuç bile hilesi olmazdı.”

Kelimeler tane tane çıkıyordu ağzından. Öyle sakin, öyle huzur verici rahatlıkta konuşmaya başlamıştı ki... Sussa bütün sihir dağılacaktı sanki. Hayata, aşka, varlığa, yokluğa, tabiata... hasılı her konuya giriyordu, çok serin kelimeler kullanarak cümleler kuruyordu. Bir an, yanında olmaktan ferahlık duydum. Hasretliğimi, garipliğimi, yalnızlığımı unutmuşum.

Dosttan gelen bir mektup gibi içimi açtı sözleri.

Bir lirik şarkı dinlesem, ağlasam güzelliğime bakıp bu kadar rahatlamazdım.

Çok stresli, çok yoksul birine benziyordu. Yüzündeki çizgiler, alnındaki kırışıkların her biri bir çilenin habercisiydi.

Otobüsten indik. Tramvaya doğru yürümeye başladık. Adını sordum. Adım evet, Şeyda diyorlar, fakat insanlardan bir insanım, dedi. Gövdesi hafif önde, ayakları arkada... ayaklarını kafası çekiyordu.

Gölgesine basarken içim kımıldadı.

Yağmurun hafif ıslaklığı, güneşin sıcaklığı, insanların telaşı ne de güzeldi.

Bir ezan sesi kadar taze ve bir gül kadar güzelim.

Bir şeyler anlatıyor, kelimeler pıtır pıtır dökülüyor ağzından. Yarisini duyuyorum, yarisini duyamıyorum. Üzülmesin diye dinliyormuş gibi yapıyorum.

Bir damacana suyu bir kerede içecek kadar susadım. Bir litre su aldım, kanmadım, bir daha aldım, ama içemedim.

Jeton aldı. Parasını uzattım, almak istemedi, ısrar edince utanarak aldı. Yüzünün kızardığını gördüm. Demek sandığımdan fazla ilgi duyuyordu. Bütün çekingenliği üzerindeydi. Nefesimi tutarak, yalnızlığımın hüznünü içime çekerek konuşuyordum. İnsanların, rayların, dışarının gürültüsünden onu duyamıyordum.

Ya ben...

Elif, cim, o kadın, dede, babam, İstanbul, Nurdan, yeşil, yanımdaki bayan...

Ben Burcu, tramvayda onunla yan yana gidiyoruz.

Ruhuma kıpkızıl çöken akşama kalmadan yetişsem. İçimi titreten şu mevsimin akşamları bana hep hüznü veriyor.

Gideceğim yerde inmedim. Son durağa kadar gittim. Hiçbir tanıdık yoktu. Senede üç gün, bütün tanıdık gözlerden uzakta kalmalı insan, diyen Meral'i hatırladım.

Hatıralarını anlatmaya başladı. Bir çocuk gibi ağladım dedi. En çok da annemi hatırlardım, özlerdim. Bir de sivil elbiselerimi. Ekmek gibi, su gibi ihtiyacım görürdüm onları.

Nerden çıktı bu şimdi diyecektim, köşede mahzun mahzun duran iki yurt öğrencisi gördüm, demedim.

Çekim, zihnimde akmaya devam ediyor.

"Küçük kız çeşmeyi kapatamıyor. Kızım sağa çevir, iyice çevir. Su, daha da tazyikli akmaya başlıyor. Hala, teyze, yenge kıza bağıyor. Sağa çevir. Kız yönü anlayamayacak kadar küçük. Çevirdikçe musluk açılıyor. Çevredeki kuruluklar ıslanıyor. Islanmadık yer kalmıyor.

Kız öteye çevir. Öteki tarafa. Kız öteye çeviriyor. Su daha da tazyikli akıyor.

Hep birden yeniden bağıyorlar. Kız, yurt dışından üç yıldır gelmeyen babasını düşünüp, ellerini gözlerine götürüyor. Sizi babama söyleyeceğim diyor. Güliyorlar. Gülmelerine dayanamıyor, hıçkırarak ağlamaya başlıyor.

Bunların babaları gideli yedi yıl oluyor. Üç sene önce bir haftalığına gelmişti. Bu çocuklar burada yetim gibi büyüyorlar."

Babam oralarda ne yapıyor şimdi acaba? Hâlâ dönmedi. Biz hâlâ annelere gidip geliyoruz. Çocukluğumun aklımda

kalan en acı hikâyesi bu çeşme hadisesine benzer bir azarlanmadır.

Bu da anlatmaktan bıkmıyor, oysa ben dinlemekten sıkıldım. Etrafımızdakilere aldırmadan konuşuyor. Oysa, herkes acayip acayip bakıyor. Bana yabancı biri olduğu anlaşılıyor demek ki.

Musluğu çevirirken bağırانların bakışları gibi sevimli değil buradakilerin bakışları. Fakat insan yüzü, gözü, bakışı her insana, her zaman lazımdır.

“Toprak karardı mı, evli evine, sıçan deliğine çekilirdi. İdareyi yakardım. Yatsıyı kıldıktan sonra yatağı ayaza yazardım. Deden hiç beklemez yatar. Şafak sökmeden de kalkardı. Yıldızlar ne hoş civıldaşırdı ciğerim. Şimdi onları göremiyorum.

Ah yavrurum ağlattılar mı seni, o musluğu kırarım şimdi. Küçücük çocuğa musluk kapattırılır mı?

Musluk yoktu ciğerim, o zaman. Suyu çeşmeden getirirdik. Bakraçları doldurur, tıslaya tıslaya çekerdik. Eteğimin yenleri ıslanırdı. Suyu neden dökerek getiriyorsun, der, kızardı bana deden.

Adamlarımız kırkını geçince sakal uzatırdı ciğerim. Şimdiki kiler mezara bile sakalsız gidiyor.

Koyunlarımız meleş idi ciğerim. İkiz doğururlardı. Şu avlu minik minik kuzu sesleriyle dolardı. Dedenin bir atı vardı. Melles derdik ona. Bir palan atıp binerdik. Yaylaya gider, gelirdim onunla. Koşuya da iyiydi. Gani düşüp de kolunu kırınca, deden, ben bunu kapıda durdurmam dedi, nalbanda sattı.

Ah ciğerim ah!

Bu toprak damda benden başka nefes kalmadı. Kimsenin yanında kalamıyorum. Şükür, daha yemeğimi yapabiliyorum. Şu çocuklar bana can oluyor. Her sabah bunların sesleriyle uyanıyorum. Dedeni arıyorum her uyanışında, sanki hâlâ onunla yaşıyorum.

Seksen ikisinde gözleri karardı. Bir kasım sabahı abdest almaya giderken sendeledi. Ayazın ucuna varmıştı, az kalsın aşağı düşüyordu. Görmediğini fark edince kımıldama diye bağırdım. Bir adım daha atsa avlunun çitlerine saplanırdı.

Bir yıl yatakta kaldı. Gidinceye kadar temizdi.

Seher vakitlerini çok severdi. Seksen üçünde yine bir kasım sabahı, gün ağarmadan beni bırakıp gitti. O gece berat gece-siydi. Berat kurtuluş demek çiğirim. Umulur ki kurtuluşa erdi, şimdi sıra bende. Beni çağırıyor. Gideceğim çiğirim, yakında ben de gideceğim.”

Sarı saçlı köy çocukları birikti. Ses kaydı yaptığımız kaset bitti. Çekim yapan arkadaşım işaret etti, kamera kapandı. Fatma Bacı! Fatma Bacı!

Çocuklar köyün içine dağıldı. Meydana gelen gelene. Yaylalardan koşan kadınlar nefes nefese: Fatma Bacı! Fatma Bacı! Bütün gözler ıslak. Köyün vadisine sis çöktü, Karapınar durgun akıyor, kuzular meleşmiyor, köpekler havlamıyor... Öyle ağır ki hava, beli bükülmüş gibi herkesin.

Gelin olurken başına sardığı mavi nakışlı beyaz yemenisini bana verdiler. Seni çok severdi, bunu o kamaracı kıza verin demişti, dediler. Oğulları, kızları, torunları... gün ferini yitirmeden geldiler. Ağlaştılar, söyleştiler... ikinci serinliğinde çıkardılar toprak evden. Bir melek gibi uçup gitti, gel diyen kocasına. Yan yana uzandılar, öyle sevinçli, öyle nurlu, öyle heyecanlı...

Beyaz yemenisine benzer beyazlar içinde gitti.

Bir direkti, bir ocaktı, bir güvendi. Sığınağını yitirmiş, korumasız yavrular gibi kalakaldı torunları hayatın ortasında.

Benimle konuşup duran bu yabancı, bu içimden geçenleri duydu mu acaba? Nerden duyacak? Gözü eteğimden başka bir şey görmüyor. Benim bu ruh halimi anlayabilir mi ki... İnsan karşısındakinin ruhunu görebilir mi ki...

Boyun büküp konuşması, ellerini koyacak yer bulaması, bakışlarını kaçırması ama hissettirmediğini düşünerek bakması ne kadar da masum!

Son durakta indik. Bir haymatlos gibi eteğimden tutunarak döner merdivene yürüdüm.

Gideceğin yer burası değildi, dedi.

İçimin sesiydi gideceğim yer, dedim. Ben sesimi arıyordum, sen dedim, içime bir ses olsaydın.

Siyah gözlüğümü takıp bir türkünün beşinci mısrası gibi yapayalnız yürüdüm. Geçmişin karanlığı, geleceğin umutları içinde.

Camgöbeği yeşilini bilmezdim, babamdan camlı etek istediğimde.

Gecedен kalan sessizliğimi, gündüzün sesine katarak yürüdüm.

Siyah ayakkabım, eteğim, bluzum, deniz mavisi işlemeli çantam, çıldır çıldır gökyüzü...

Bir yetmiş boyumu bir seksen gösteren yüksek topuklarımı, gençliğimi, şu yaz günü, kalabalıklar içinde yalnız ve sıcak mevsimi içime çekerek adımlıyorum. Yeni dünyanın inşacılarını çekmeli diyorum. Kaç zamandır Meral'e söylüyormuş bizim Elif. Beyza'yı, Burcu'yu, Elif'i görevlendirmeye yanıma alabilirim. Bir yıl ayırmalıyım bu işe. Tam bir göçer olurum. Göç etmişler onlar da dört bir memlekete. Bir de o kadar iyiler ki, ben bu kadar iyiliği, bu kadar ilgiyi kaldırabilir miyim? Şu kadından kurtulsam kafamı iyice toparlar bu işi bir disipline oturturum.

Peşimden geliyor, iki adım geride. Laleli Camisi'nin köşesinde durdum, döndüm, ne istiyorsun, peşimi neden bırakmıyorsun, dedim. Yerler yarılrsa da girse bir hâl aldı da bakışları, kirpikleri, boynu büküldü.

Bu kadında bir mesele var ama ne?

Sert çıktım. Bayan, dedim, ne istediğini söylemezsen polis çağıracağım, yakamdan düş artık. Gözlerini kaldırdı, kaşlarını açtı, ben dedi senin ablanım. Babamız bir, annemiz farklı.

Babamı anlattı. Her sözünü baştan sona içime çekerek dinliyorum. Yıllarca sana söyleyemedim, bugün de çıktım evden görebilir miyim, diye. Tatil dedim, buralardadır dedim.

Dondum kaldım. Sarılısam, ablam desem, nerden çıktı bu diyor içimden bir ses. Çekip gitsem, gidemem, anlattıkları doğru sözünü bile geride bırakacak kadar gerçek.

Babam, annemden ayrıldıktan sonra senin annenle evlendi. Beş altı yıl sonra da gitti yabancı ülkelere.

Caminin caddeye bakan köşesine sırtımı verdim. Gözlerim buğu buğu, köprünün altında kimsesiz çocuklar koşuşturuyor, çığırtıyor, beton alanda kendilerine oyun uydurmuşlar.

Üç kızım var, dedi. Camgöbeği yeşili etek istiyorlar benden. Ben karınlarını doyuramıyorum ki camgöbeği yeşili etek alayım. Annem rahmete kovuştu evlendiğim yıl. Kocam iki sene önce yatağa düştü. Küçük kızım etek almadığım gün çok ağladı, böyle olacağını bilsem bu kadar güzel olmazdım, dedi.

Sen benim öz kardeşimsin. Beni yanına temizlikçi alsan, işçi alsan, bakıcı alsan...

Bırakıp gidebilir miydim? Gerçekti yahut başka bir hâdiseydi. Yanıma alırım, belgesel çekimlerine giderken evi, annemi emanet edeceğim sadık biri olur.

Ablam, dedim, sarıldım. Omzumda ıslaklık duydum, üç yaşına yeni girmiş bir çocuğun annesinden azar işitip de yine ona sarılıp iç çekmesi gibi derin, keskin, bütün bedeniyle sarılıyor.

Yağmur çiselemeye başladı.

Komşusunu aradı, bu gece çocuklara bakmasını rica etti. Yarın bizim alt kata taşıyacağız. Komşu olacak anneme, yeni kızı olacak, can yoldaşı olacak, taze hısım olacak. Ben de çekimlere iman büyüklüğünde bir huzurla, gözüm arkada kalmadan gideceğim.

Belgesel yapımcımız Nur'u aradım, Elif'in dedim, teklifini kabul edelim. Ne zaman isterse çekime gidelim. Bir zaman geçti geçmedi, senarist aradı, tamam dedi, Nur'a söyledim, "Yeni Dünya İnşacıları" filmini çekebiliriz.

Şeyda ablamla caddeden uçarak, koşarak, başka bir hâl içinde gittik.

Gök açıldı, yeni, yepyeni bir dünyaya girdim.

Kayıp ruhlar kıraathanesi

“bize bir azizlik gerek insanlık birikmişliğinden”

Cafer Keklikçi

*M*emleketlerimizden kaçtık geldik buraya. İşte halimiz ortada. Siz görüyorsunuz ama kimileri ileri geri söz ediyor bize. Yok efendim şöyleyken böyleymiş, böyleyken şöyleymiş.

Azapkapı'yı dönünce solda tüp gaz bayisinin yanında. Zamana direnen köhne duvarların yüz metre ilerisinde.

Şakır şakır sevdiğim boğaz, kalabalık, cami, stres, mimari eserler ve şehrin akşam silueti. On bin kez sorsalar aynı cevabı vereceğim. Şakır şakır seviyorum diyeceğim.

Maraş'ta, Sivas'ta, Çorum'da, Gaziosmanpaşa'da, Altınova'da kaybolan ruhlar, yok yere öldürülen kardeşler, kimin niye öldürdüğü belli olmayan hadiselerden sonra kayıp ruhlar kıraathanesinde toplandık.

Sahibi, masalar arasında mağrur bir çoban gibi geziniyor, dolan küllükleri boşaltıyor, bozulan örtüleri düzeltiyor, parmakla kaç çay istediğini söyleyenleri görebilmek için kıraathaneyi gözleriyle tarassut ediyor, işini, sürülerini iyi otlatan bir sığırtmaç edasıyla yapıyor. Duruşundan da ayrıca tat alıyor.

Mecit Baba, ortada kendinden emin dikelirken, ben hesabımı nasıl vereceğimin telaşındayım. Başka da kimsede telaş yok. Değişen bir durum yokmuş gibi okey, tavla oynuyor benimle

gelen kayıp ruhlar. Yahu buranın telaş tellalı ben miyim, diyor, kendimi hâle bırakıyorum.

Azapkapı'dan apart topar minibüslere doluşup Yenisahra'ya gelenler, yolcu otobüsü bekleyenler itişip kakışıyor, muavinlerin memleket isimleri bağırıtlarına maruz kalıyorlarken kimileri çantalarını bagaja verip el çantasıyla merdivenleri adımlarken otobüsün o ağır kokusu burun direğimi sızlatıyor. Göz mercekleirim oraya buraya kaya kaya koltuğumu buluyorum, nefesimi yukarı çekerek oturuyorum. Arkada iki kadın akşam gezintilerini anlatıyor.

Arada gençler yurttan kaçıp geliyorlar. Ne iştahla sohbet ediyorlar göreceksiniz. O zaman kahvehanenin sahibi sanki kendi de o kaçaklardan biriymiş gibi çocuklara çay, tost, meşrubat ikramında gecikmiyor. Bütün zamanını burada geçiren biz daimi müşterileri yokmuş gibi, yalnız onlarla ilgileniyor. Bazen de genç kızlarla oğlanlar geliyor. Nişanlı mı, sözlü mü, evlenmeye karar vermeye, tanışmaya çalışsan mı diyorum lakin bunlardan hiçbirini değil. Kız kendi dünyasında, oğlan kendi dünyasında. Bizim Ökkeş çok şaşırıyor, nedir bunlar diyor, bunlar başka bir cins olmuşlar diyor. Güllüşmeler, kahkahalar kuraathaneyi kaplıyor. Gençler bize bakıp çok iyi bir söz söylemişiz gibi kahkaha atıyorlar.

İkinci vakti gelen gençlerden bazıları şiir okuyor. Okulun çevre duvarını atlayarak son derslerden kaçtıklarını birbirlerine, böbürlenerek anlatıyorlar. Melih, ayrıldığı Mehtap için ayrılık temalı bir şiir yazmış, okuyor, gözlerinden damlalar inci tanesi dökülüyor. Salih, Rüya'nın yüzüne bakıp bağlılığını tazeliyor. Akşamkiler ne kadar öğretiyse bunlar o kadar bilinçli, yerli. Okulun dağılma vakti acele kalkıyorlar, Alman usulü hesap ödeyip dağılıyorlar.

Geç vakit kahvehanenin sahibi Mecit Baba gidiyor, yerine oğlu İbrahim tezgâhın arkasında çay demliyor, bardakları çalkalıyor. Kayıp ruh üyeleri masaları birleştirmiş, mumları

yakmışlar, elektrikler söndürülmüş, koyu, tatlı, doyumsuz muhabbet başlamış. Ne vakte kadar sürer bu? Sabahın ilk ışıklarına dek sürer.

Otobüsten indim. Yenisahra'da araba bekleyen tedirgin, aceleci, yoksul yolcular ne oldular diyeceğim ama arkadaki iki kadının dırdırı kafamı masere kazanına döndürdü. Düşünemez oldum. Stadın yanından, çamurlu yoldan yürürken İstanbul'un yetmiş beşli yıllarının çamurlu sokaklarını anımsadım.

Kadınlar çok konuşurlar, şirin konuşurlar. Arkamdakiler ise çalçeneydiler. Yanımdan bir motosikletli son gaz geçiverdi. Bakakaldım. Çocukluğumda hastaydım motora. Babam ancak temel ihtiyaçlarımızı karşılardı, onları da var gücüyle çalışarak. Bütün yoksulluğumuza rağmen ben motor hastasıydım. Şimdi de memlekette annesiyle kalan çocuğum öyle. Daha üç yaşına basmadığı halde, motor gördüğü an duruyor, kayboluncaya kadar bakıyor.

Kayıp Ruhlar'ın önünden geçtim. İçerde ışıklar sönmüş, birkaç mum yanmış, gençlerin neşeli gülüşlerinin çehrelerine yayılışı boz bulanık görünüyor. Mumun alevleri duvarlara şekiller yansıtıyor. Adam gibi şekiller oluşturmuş duvarlarda. Çaycı Mecit erken gitmiş bu akşam, yerine oğlu İbrahim bakıyor. Çocuğun eli de pek yakışmıyor ya, yine de çay demlemesini, bardakları çalkalamasını, çay doldurmasını biliyor.

Bu gençleri anlamıyorum. Ne biçim arkadaşlık bu? Benim bildiğim bir kız biriyle tanışır, anlaşırsa evlenir, anlaşamazsa ayrılır. Bunlar öyle değil ama. Bütün toplum değerlerimizi ortaya koyup düşünüyorum, bir çıkış bulamıyorum. Başka bir ülkeden gelmiş olmalılar, hükmünü veriyorum.

Dayanamadım, kalktım. Erenlerden, Bosna anıtının Aliya kitabesinin önünden, eski minibüs garajının teneke çitinin yanından çamurlara belene belene istasyon caddesine

ulaştım. Çini mermerle süslü caminin kurnalarından su içtim. Çeşmeden su içebilmek ülkemin birçok şehrinde unutulmuşken, bunun aslında ne büyük bir nimet olduğunu düşündüm. Su cenneti ülkemin susuzluk çekmesini açgözlü insanın çoğalmasına verdim. Toprakla barışık yaşamayan kalabalıklara verdim. Küresel ısınmadan biz de payımıza düşeni aldık. Su ülkesinde susuz kaldık.

...

Çark Caddesi'nde, voltadan ayaklarımın sızladığını duyduğumda hava iyiden iyiye kararmış, ortalıktan el ayak çekilmiş, vitrinlerin neon ışıklarıyla gece polisleri kalmıştı.

Bir an kendimi mahşer tilkisi gibi telaşlı, ürkek, yalnız ve تنها buldum. Aldırmadım bütün bu hallerime.

Cadde boyunca yürüdüm durdum. Kimse durdurmadı ama polislerin iki kafile halinde beni takip ettiklerini fark etmiştim. Pek tedirgin değildim. Onlara ne yaptığımı sezdirmek gibi bir niyetim de yoktu. Şimdi Yenisahra'da kimseler kalmamıştır. Yalnızca umarsız geçen araçların vızıltısı kalmıştır. Azapkapı'nın arkasında, önünde, dar sokaklarında in cin top oynuyordur.

Sakal tıraşım perdahlı, saçlarım taralı, elbiselerim ütülü, temizdi. Yani kalabalık içinde şüphe çekecek bir tip değildim.

Güneş, bulut kümelerini yırtıp yüzünü göstermiş, cadde gidip gelenlerle dolmuştu. Caddenin çıkışında Geltat Restoran'a oturdum. Hemen yan tarafta kumlarla süslenmiş parkta iki çocuk kaykaya biniyordu. Kaykaydan sıkılınca salıncağa, oradan da tahterevalliye bindiler. Bir koşu içeri döndüler. Soğuk kış günlerinde çocuklarıyla gelen aileler düşünülerek yapılan sahada golf oynamaya başladılar. Küçük kardeş topu kuyuya isabet ettiremediği zaman sopayı değnek olarak kullanmaya çalışıyordu.

O bölgenin en lüks restoranında, örtüsünün kenarları

kirlenmiş bir masaya oturdum, sahanda yumurta ile zeytin istedim. Çocukların annesi masasını donattırdı. Menemen, peynir, zeytin ezmesi, süzme bal, tereyağı, hünnap reçeli, kızılıçık marmeladı ve süt... Kız, ben ekmek kızartması isterim diye tutturdu. Ona da yumurta sürülmüş ekmek kızartması getirdiler. Garsonun yüzü, yeni terk edilmiş bir mutsuz âşık gibi huzursuzdu.

Küçük kız ısrarla, fıkra anlatacağım, garson abi de dinlesin, dedi: "Kral çobanı çağırmış. Kayadan bir kaftan yapmasını istemiş. Otuz gün sonra çobanı yine çağırmış, kaftanı sormuş. Kaftan yok, kral kızmış, köpürmüştü. Kumdan ip lazım efendim demiş, çoban. Be adam demiş kral, kumdan ip olur mu? Kayadan kaftan nasıl olursa, kumdan ip de öyle olur, demiş." Gülüşlerimi garsonun gülüşüne kattım, kızın annesinden bakışlarımı kaçırdım.

Çok kalmadım, o mutlu aileyi daha fazla görmeye dayanamazdım, güneşin o taze ışığının bulutları dele dele gülümlediği güz sabahında eve vardım. Arkadaşlarım uykudaydı belli ki. Odalarından ses seda gelmiyordu. Marketten aldığım yiyecekleri mutfak tezgâhına bırakıp odama geçtim. Çoğu kez yaptığım gibi üstümü deyişmeden yatağıma uzandım.

Onlar masaları birleştiren biz asma kata çıktık. Sol duvarda Arifiye'den bir manzara asılı. Uzun, ceviz rengi çerçeveye yerleştirilmiş. Sağ duvarda Zeki Faik İzer'den uzun çerçeveye yerleştirilmiş bir kıyamet tablosu. Aşağıda mor ışıklar, ahşap masaların çevresinde neşeli gençler, dolup dolup boşalan fincanlar, ayaklar hareket ettikçe toplanan, rahatsız eden sergiler, duvarları boydan boya kaplayan raflar, orada sıralanan romanlar, manifestolar, denemeler, itiraflar, biyografiler, seyahatnameler, hatıralar... okunmayı bekliyor.

Pirinç beyazı boncuklardan yüzüklük, vernikli ahşapla kaplı aynanın önüne eklenmiş, el kadar zarif bir tahtanın üstünde duvara monte edilmiş.

Koyu ceviz rengi masaların üzerinde yıldız işlemeli şekerlikler, girişe cephe duvarda, 18. yüzyılda yapılmış, Azapkapı Camisi'nin, limanının, tersanesinin görüldüğü, Mehmet Siyah Kalem'e ait bir karakalem çalışmasının çerçeveye alınmış sihirli görünümü...

Her şey iyi güzel de bizim hesap ne olacak? Ben kolayca bitiririm, neyim var ki?

Bir telaş içinde uyandım. Arkadaşlarım kahvaltı yapmışlar, kapları yıkamadan çıkmışlar. Ben de düğmelerimi merdivenlerde ilikleyerek çıktım. Necati Mert'in kitapçı dükkânına gittim. Sakin sakin, seçgel seçgel konuşuyor. Alakasızlığıma aldırmadan, beni adam yerine koyarak hikâye tarihi anlatıyor. Oğuz Atay'dan başlatıyor postmodern hikâyeyi. Kimden başlarsa başlasın, başlamış diyecek oluyorum, hocayı üzmekten korkuyorum. Burçlar kitabı alacağım, hoca tutmuş bana hikâye tarihi anlatıyor, bir de eserlerini hiç okumadığım bir yazardan söz ediyor. Adamın biri tutunamamış da, tutunanlar da kendini tutunmuş sanmışlar da... Hocam bana aslan burcu kitabı verir misin, diyeceğim fırsat bulursam.

Dükkânın arka köşesinde kravatlı üç adam, bürokrat oldukları anlaşılıyor, dün gece Çark Caddesi'nde görülen meçhul, şüpheli bir adamdan söz ediyorlar. Polisler sabaha kadar takip etmişler ama günün ışıklarıyla gözden kaybolmuş, adam giyimli kuşamlı biriymiş. Bizim Komiser Salih onun yüzünden bu gece sabaha kadar nöbette kalmış.

Pencereler ince ahşaptan perdahlı perdeyle kaplı. Loş, leylak ışıklar göz kırptırıyor. Deri kaplı koltuklarda oturmak rahatlatıyor, ruhu dinlendiriyor. Arkadaşlarımın bazıları aşağı indi, arada başlarını kaldırıp asma katı seyre dalıyorlar. Onların tarassudunda okumaya, çay içmeye, müzik dinlemeye çalışıyorum. Gençlerin gevrek kahkahaları da dikkatimi dağıtıyor

*ama aynı dünyayı paylaşmadığım için onlar beni arkadaşları-
mın bakışları kadar rahatsız etmiyor.*

*Şimdi kendimi hesaba çekme zamanı. Nerde ne kadar
hata yaptım, hatırlayıp telafi yolunu arama zamanı. Aşağıda
cümbüş, neşe sürerken, arkadaşlarım ne yaptığımı anlamaya
çalışarak bana bakarken hesabı nasıl vereceğimi düşünüyö-
rum. Yahu, büyük günahım yok. Kimsenin namusuna yan
bakmadım. Kimseyi aldatmadım. Yalan söylemedim. Ama
içimde yine de tonlarca günahım varmış gibi bir ağırlık his-
sediyorum. Hatırladım, bir lira uzatıp bir ekmek istemiştım
fırıncıdan, poşete iki ekmek koyup uzatmıştı. Adamın dalgın-
lığını fark ettiğim halde bir ekmek parasıyla iki tane verdiğini
söylemeden poşeti parmaklarıma takıp gitmişim. O ekmek-
leri de çocuklarıma yedirmişim. Fırıncının ruhundan özür
diliyorum. Hakkını helal etsin. Dedemin bahçesinden elma,
erik çaldım. Çocuktum ama hırsızlık yapmanın günah ol-
duğunu bilirdim. Gene de yapardım. Dedem hayatta. Bir de
çobanlık günlerimde azıksız kaldığım olurdu, açlıktan kıvrı-
nırdım. Bahçelerden soğan, ürtmek, domates, biber alırdım.
Karnım doycak kadar. O bahçelerin sahiplerini tanımam ki
söyleyeyim de helalleşelim. Bir ara kafamı kaldırdım ki, asma
kat hiç tanımadığım adamlarla dolmuş. Masalarda, sandalye-
lerde, tavanda, duvarda, tabloları, koltukların başlıkların-
da... sanki kıyamet kopmuş. Aşağıyı göremiyorum. Gençler,
arkadaşlarım, İbrahim, Ökkeş diyeceğim ama sesim çıkmıyor.
Nasıl terlemişim nasıl, ter denizinde boğulacağım sanki. Her
biri bir hak istiyor benden. Akşam kiraathanenin dışından
dikkatli dikkatli bakan adam da helallik istiyor. Bunca hak
yemişim demek. Saymaya kalksam günler alır.*

Necati Hoca'dan izin isteyip dükkândan iri adımlarla
çıkım, hızlandıım, Kayıp Ruhlar'a vardığımda nefes nefese
kalmışım. Oturur, çayımı içer dinlenirim, diyordum. İçerde

sanki savaş olmuş, sanki bir felaket uğramış buraya, bir bela musallat olmuş. Raflar yerlerde, masalar birbirine girmiş, o değerli tablolar paręalanmıř, sandalyelerin ayakları kırılmış, büyük bir hesaplaşma yaşanmış. Bütün yorgunluğum tedirginlikle yer değiştirdi, içeri seslendim, kimse var mı dedim, manzaranın dehşeti sesimi yuttu. Kendimden korkmaya başladım.

Çardak

Uzun vahşi kamışların hışırtılarının su şırıltılarına karıştığı küçük bir sazlıktı burası. Dere miydi, ırmak mıydı, nehir miydi, bir göl müydü?

Tabiatın ortasında zarif bir iğne oyası mıydı?

Pabuç emanet, sokak beylik, gez gülüm gez. Herkesin “bizim Çağdaş”ıydı. Zayıf uzun boyluydu. Siyah saçları, ince düz kaşları, net bakışları karşısındakinde bir sihir oluşturdu. İşi yoktu. Olsa da çalışmazdı. Çalışsa da verimsizdi. Boz bayırdı yani. Genç gürbüzdü, yanağından kan damlıyordu. Gezmesine, laf anlatmasına, giyimine itina gösterir, kibar olmaya çalışırdı. İçin gurul gurul olsa da dışın gürül gürül olacak. Açlıktan kırılсан da hissettirmeyeceksin, derdi.

Minare boy, çalak bir adamdı. Güneşinde mendil kurumazdı.

Böyleyken Çağdaş, huyundan, suyundan vazgeçmedi ama kimsenin ummayacağı bir iş yaptı. Sazlığın dört bir köşesine sütunlar dikti. Ahşap döşemelerle üç katlı bir dinlenme, eğlenme mekânı çıkardı. Adına çardak diyordu gelip geçenler. Suyun akışı, kamışların salınışı uyumlu bir koroyu andırıyordu. Üç katlı yapının birinci katında çocuklar, ikinci katında yetişkinler, üçüncü katında yaşlılar bulunuyordu. Her kat diğerini işitebiliyordu.

Suyun önüne bir değirmen kurdu.

Yapının güney yamacında, el yazısıyla “nsn” yazıyordu. Mat görüldüğü için herkesin dikkatini çekmiyordu.

Kapıda sırtıkan bir köpek, geleni geçeni dalamaya hazır bakışlarıyla korku salıyordu. Çağdaş, gelip gidip köpekle oynuyor; şebeklikler, komiklikler yapıyor, eğlenceler düzenliyor, etrafına epey de kalabalık topluyordu.

Ziyaretçilerin bir kısmı sadece köpekle oynamaya gelmiş gibi kapıdan ayrılmıyor, onun hırlamalarıyla vakit geçiriyor, eğleniyordu. Kimisi birinci katta çocuklara karışmış, kendilerini çocuk biliyordu. Altta akışı durmayan suyu hiç fark etmeyenler de vardı.

Kimse inanmazdı Çağdaş'ın böyle bir yer yapacağına.

Balkonlarda, saksılara neler dikmişti neler; küstüm çiçeği, hüsnüyusuf, gecesevası, aşk merdiveni, menekşe, reyhan, tespih böceği... Onları, saksılardan çıkarıp tahta yalıklara taşımıştı. İkinci katı çepeçevre sarmalamıştı küstümler, hüsnüyusuf... Üçüncü kat, dokununca kapanan tespih böceğinin kırılğanlığıyla çevrelenmişti. Burası, yaşları elliyle yetmiş arasında hürmette kusur etmeyen, kusur da istemeyenlerle doluydu. Hatıralarla yaşayan, hayatın, hatıraların toplamından oluştuğunu düşünenlerdi bunlar. Baharın ılık esintisi bedenlerine özsu gibi dağılıyor, yeniden doğuyorlarmış hissi veriyordu. Gözlerini çukurdan çıkarma gayretleri vardı ama çıkaramayınca da itiraz etmiyorlardı. Çehrelerde çökük, obruk bir hal vardı. Yalnız Çağdaş'ı sevmeyenler. Çardakta her hadiseden, durumdan, nesneden hoşnutlular ama bir Çağdaş'tan bir de akıp giden sudan memnun değildiler. Çağdaş, köpekle uğraşarak gürültü çıkarıyordu, yaşlılar gürültüden hoşlanmazlardı, akarsu ise geçip giden ömürlerini hatırlatıyordu.

Her birinin köşesi vardı. Kimse kimsenin yerine oturmazdı.

Ahşap sandalyeler, ahşap masalar buğulu tabiat kokusu taşıyordu.

Çağdaş, yine bir gün kapıda köpekle oynuyordu. Heybetli, giyiminden zaman dışı kaldığı anlaşılan bir adam çıkageldi. Nedir bu, dedi. Köpektir dedi Çağdaş. Adam kafasını sağa sola çevirdi. Yeniden, nedir bu dedi. Köpektir dedi Çağdaş. Adamın üstünün başının dağınıklığına baktı, on beşinci yüzyıldan kalma adamlarla da konuşulmaz dedi kendi kendine.

Adam, kızmadı, darılmadı, bekledi bir süre. Çağdaş köpekle oynamaya devam etti. O da uzaklaşıp gitti.

Birkaç ay sonra yeniden geldi. Nedir bu, dedi. Çağdaş, önceki cevabını tekrarladı, köpektir dedi. Bu kez adamın üzerinde yeni, marka giysiler vardı. Çağdaş adamı daha bir ciddiye aldı, bey amca köpektir bu gösterdiğiniz, başka bir şeye mi benziyor sizce, dedi. Adam yine uzaklaştı.

Çağdaş, köpekle uğraşmaktan çardağı görmüyordu bile. Çardak yokmuş, orada insanlar oturmuyorlarmış, üç katlı yapının her bir katı bir yaş grubuna ayrılmamış gibi, hüsnüysuflar, tespih böcekleri yokmuş gibi, çardağın altından akan su yokmuş gibi davranıyordu. Köpekle oynuyor, çevresine toplananlara çeşitli maskaralıklar yapıyordu.

Okullar açılmış, yapraklar sararmıştı. O adam yine geldi. Haydi dedi, gidiyoruz. Nereye dedi Çağdaş. Soruların cevabını öğrenmeye dedi, adam.

Çağdaş uzun bir süre görünmedi.

Çardağın altından sular aktı. Sazlık kuruyacak hale geldi. Değirmenin müşterisi azaldı. Köpek sünepe sünepe bakmaya başladı. Köpekle oynayanlarda anlaşılmaz bir değişme oldu. Ne çardağa geliyorlar, ne de köpeğe yaklaşıyorlardı.

Çağdaş'ı unutmuşlar, kendi hayatlarını sürdürmeye başlamışlardı.

Mevsim solmuş, zaman sarıya dönmüştü.

Bir ikindi üzeri döndüğünde sazlığın ortasında üç katlı büyük bir çardak gördü. Eskimiş, ayakları çürümeye yüz tutmuş bir yapıydı.

Döndükten sonra başka biri olmuştu. Köpekle oynamıyordu. Yaşlıların katına çıkıp yıllardır boş duran son masaya oturuyor, gözünün değdiğine başıyla selam veriyordu.

Çardağın cephesindeki yazı Çağdaş'ı uykudan uyandırdı. Çardağın sahibi kendi. Akışkan suyun önünde kurulu değirmen kendinin. Kendinin bildiklerini başkası yönetiyor, bunu çözmeye çalışıyordu.

Sazlık neredeyse kurumuştu. Değirmen çalışmıyordu. Suyun şakırtısı yükselmiyordu tahtaların aralıklarından. Zarif iğne oyası çiçekler de birer birer solmuştu. Çardak yıkıldı yıkılacak bir hale gelmişti. Bakımla, onarımla kurtulacak gibi değildi.

Köpekle oynadıkları arkadaşları, o adamla nereye gittiğini sordular. Söylemedi. Herkes merak ediyordu nereye gittiğini ama Çağdaş, ser veriyor sır vermiyordu. Yalnız, her sabah çardağın karşısına geçiyor, o yazıya uzun uzun bakıyor, dalıyordu.

Üst katın en yaşlısı yaklaştı ona. Nedir bu dalıp gitmeler, mekiğin doğru işlemiyor mu, sen köpekten başka bir şey görmezdin, ne oldu sana, dedi.

Çağdaş, çardağın cephesini işaret ederek, gittiğim yerde bunu öğrettiler, dedi.

İhtiyarın yanını çevreleyenlerden biri, dik bir çizgi bir de düz çizginin altında iki yuvarlak var dedi. Yanındaki, ortası çukur, içinde de bir işaret var dedi. Çanağın yanında da üç dişli bir işaret var. Sonda da yine içinde işaret bulunan bir çanak var. Gençlerden biri, bu ne ola ki, anlayamıyorum ben bunu, dedi. Yaşlı adam, gençlere döndü, siz neyi anlıyorsunuz ki bunu anlayasınız, manasında anlamlı bir bakış attı. Çağdaş, o gizemli halini koruyordu.

Yaşlı adam uzaklaşırken bütün sır insandaymış, dedi.

Yolcu

“Geceden Geceye Arabayı Kaçıran Adam”a

Barbekünün tuğlalarını beğenmedi adam. Balkonun manzarasını, mutfağın yapılışını, dolapların ahşaplarını, odaların genişliğini... hasılı evi beğenmedi.

Çıktı yola.

Çiftliğe gidecekti. Her yaz orada olurdu. Serin çatıda salınmaktan tat alırdı. Elma, şeftali, şekerpare, vişne... Domates, patlıcan, biber, fesleğen... Meyve ve sebzeler bolca yetişirdi. Irmağın kenarından çakıllar kavkıllar taşımak hobisiydi.

Mustafa ne zamandır çağırıyordu. Bütün yazı barbekünün önünde mi geçireceksin, çiftliğe gel de torunların da sevinirler, diyordu. Kızı Suna da ikidir arıyor, baba sensiz tadımız olmuyor, diyordu. Artık gitmeli, çocuklarını, torunlarını sevindirmeliydi.

Çiftlikte bir yapısı vardı. Dirliği vardı. Çatıya çıkar serin serin uyurdu tentenin gölgesinde. Tarhana, ceviz getirilirdi önüne. Yemekler hazırlanırdı.

Adam asfalt kokusunu içine çeke çeke yürüdü.

Her yaz olduğu gibi bu yaz da çiftliğe gidecekti.

Oğulları, kızları, gelinleri, torunları oradaydı. Irmaktan alabalık tutmayı, çatıda kızartıp torunlarıyla yemeyi severdi.

Çoğu kez bir lokma bile kalmazdı kendine ama yine de en çoğunu kendi yemiş kadar tokluk hissedirdi. Mustafa'nın büyük çocuğu Hakan ilk torunuydu. Dedem dedi mi, ağzında bir dedem daha çıkardı.

Kalın kaşlı, kalın burunlu, şişkin yanaklı, geniş omuzlu heybetli bir adamdı. İsmi kimseler bilmezmiş gibi, ismi lakabıymış gibi herkes ona Zarcı derdi.

Zarcı asfaltın sıcakına aldırmadan yürüdü geldi garaja. Köhnemiş otobüslerin hırıltısına karıştı. Çiftliğin arabasını sordu. Şu taraf dediler. Heybesinin kenarını düzeltti, o tarafa yöneldi. Bagajcılarının, tablacıların, uğurlayıcıların, simsarların gürültüsünde çiftliğin arabasını aradı. Şu taraf dedikleri yere geldi ama arabayı bulamadı. Kepek satıcısı yaşlı bir amca arabanın kalktığını, yarın ikindiye kadar da araba bulamayacağını söyledi. Orada öylece ımızganamazdı. Heybesini omzuna vurdu yürüdü.

Barbeküyü, barbekünün kırmızımtırak tuğlalarını, odaların dizaynını, mutfağın ahşabını beğenmedi. Evi beğenmedi. Balkona döşek çıkardı, bir de çarşaf aldı, uyudu. Gün yüzünü yalamadan kalktı. Şükrünü eda edip yola koyuldu. Garajda dünkü kalabalığın uğultusu karşıladı. Kepekçiye otobüsü sordu. Kıtıpiyoz bugün gelmedi dedi kepekçi.

Efil efil kokuyordu çiftliğin toprağı. Burnunu kaldırdı kokladı, içine çekti. Asmanın üzümünün sulu sulu salınışını düşündü. İncirin tozlu yaprağını, zeytinin siyahlaşmaya yüz tutmuş tanelerini hayal etti. İçine bir ferahlık yayıldı. Bahçenin sırtındaki çöngülün küçük kuşlarının sesini duydu.

Balkonun sağ üst köşesinde büyükçe dolabın üstüne kuşlar tünemişti. Sağ köşeye kuş pisliğinden varılmıyordu. Gece bastırınca kuşların uğuldaması alırdı binayı. Zarcı kuşlara ses çıkarmazdı. Dilsiz, evsiz canlılara ev olmaktan, dil

olmaktan memnuniyet duyardı. Mahallede güvercinciler vardı. Zarcı, arada onların kahvehanesine gider; kuş bahislerini izlerdi.

Üçüncü gün garajı tenha buldu. Birkaç dükkân açtı. Birkaç yolcuyla birkaç simsar vardı. Bir de her gün uğradığı o köşede eprilmiş boyalı, eski mi eski bir otobüs. Çiftliğin otobüsü bu, dedi biri. Zarcı, heybesini de yanına alıp oturdu yayı kırık bir koltuğa. Uyudu, uyandı, acıktı, doydu ama otobüs kalkmadı. Akşamın kızılığı yüzünü göstermeye başladığında, araba hareket etti. Yolcular konuşmadan, gürültü patırtı etmeden uyuklamaya başladılar.

Balkonun barbeküsünün kırmızı tuğlalarını mutfağın ahşaplarını beğenmeyen Zarcı da uyuklamaya başlamıştı. Kuşların gugukları uğulduyordu kulağında.

Sabaha karşı otobüs bir yerde durmuş, kötü kötü hırhırliyordu. Muavin Zarcı'yı uyandırdı. Geldik, dedi. Gözlerinin çapaklarını silmeye vakit bulamadan indi. Eline alelacele tutuşturulan heybesini omzuna attı. Genzini keskin bir toz kokusu yaktı. Otobüs gitmişti. Zarcı boş bir sahranın ortasında kalmıştı. Bakındı, kımıldadı, gözleri bütün ovayı yeldi geldi.

Yürüdü. Uzun, boş, düz ovada cihetsiz yürüdü. Bir yere geldiğinde kırmızı şapkalı, kendi gibi iri bir adam çıktı karşısına. Nerde kaldın, kaç gündür seni bekliyorduk dedi. Kulübesine buyur etti. Ocağın başına geçti Zarcı, elini ateşe uzattı, biraz üşümüş müydü, kendine mi öyle gelmişti o yaz sıcağında! Kırmızı şapkalı adama baktı. Yanında avurtları çökük, sayısını hesap edemediği adamları tirşe salacanın üstüne sıralanmış gördü. Burası... siz... ben... cümle kuramadı. Tek kelimele konuşması onlarda bir kımiltı meydana getirmedi. Kulübenizde musallayı ne yapıyorsunuz, yeriniz zaten dar, dedi.

Zarcı nerde olduğunu anlamaya çalışıyordu. Başını kulübenin tavanına kaldırdı. Oğulları, kızları, gelinleri, torunları birikmişti. Yüzleri asık, gözleri yaşlı. Bir gayret kalkmaya yeltendi, kafasına sert bir cisim çarptı. Zarcı'nın ölü beyazı rengini görmeye dayanamayan oğlu mezarlığı çığlığa boğdu.

Park

Şilelerin konşimontlarını hazırlayan kamarotların dargın dudaklarında türkü duyduğum her akşamüstü içime bir deniz yalnızlığı oturur.

O yma ceviz sandıkta dura dura küflenmiş elbisesini çıkardı.

Uzun yolculuğa çıkıyordu.

Gözleri görülmez de bir yığın buruşuğun ortasında, göz-lüğünün altında fersiz iki ışık görölürdü.

Obruk çehreliydi.

Ona bakarken kuşların ikinci midesini düşünüyordum, sebebi yoktu zihnimde çınlayan “konsa” kelimesinin.

Tesirli bir yangın duası okudu.

Salaten tuncina'yı okudu.

İnce uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri denize inen patika yola düşüyordu.

İlkbaharın tatlı rüzgârlarıyla sarhoş martılar çılgın nara-larla havayı çınlatıyordu.

Taş duvarın ötesindeki zeytinlik kıyıya kadar iniyordu.

Bahçenin ortasındaki harabe kulübenin açık kapısından yaşlı biri çıkıyordu. Saçı, sakalı beyazlamış biri kamburunu düzeltmeye çalışmıştı.

Gök kadar büyük, gök kadar uzak, gök kadar uçsuz bu-caksız, sakın denize iniyordu.

Taş duvarın dibinde bir tandıra oturuyordu.

Yıllarca toprağa basmaktan nasırlaşmış, sertleşmiş ayakları, ince kolları tunca dönmüştü.

Başını kaldırıyor, gökle yerin birleştiği tepenin ufkuna dikiyordu gözlerini.

Martılar pupa yelken uçuyordu.

Gençlikte savaş, yiğitlik, vuruş günlerini düşündü. Bu adamın kölesi olmadan evvelki zamanını. Dinç, kuvvetli bir kahramandı.

Otuz sene muti bir köle olmuştu.

Karlar kışlar yazlar rüzgârlar fırtınalar güneşler onun tunç vücudunu eritememişti.

Bir kuru ekmeğe çalışmıştı.

Bir yularla bağlanmış, yuların diğer ucuna da büyük bir mih çakılmış gibi ayrılamıyor, terk edemiyordu.

Parmakla basılmış gibi çukura düşen avurtlarını yaladıkça çıkan sestен kendisi bile ürküyordu.

Beş vaktini, o tepenin zirvesinde, hatırında kalan ayetlerle eda ediyordu.

Dünyaya ait hiçbir isteği yoktu, ölüm adlı sevgilinin geleceği günü beklemedeydi.

Bir görseydim onu, başka isteğim yok, diyordu.

Kendi kendime takazadan kurtulmalıyım derdi. Kendi kendine serzenişte bulunurdu.

Ülkesine döneceği günün heyecanıyla çarpardı kalbi.

Sonra dönerdi zeytinliklere, badem ağaçlarına seslenirdi: "Tabiat büyük bir sözlüktür okuyabilene." derdi. Derdi ama bir yüksek ses duysa benzi küle keserdi.

Büyük söz söylemişti, altında kalmaktan korkuyordu.

Alışkanlıklarından vazgeçemem. Onlardan uzaklaşırsam, dayanmam yaşamaya.

Arkasından konuşanların sesi, boğuk papağan ötüşü gibi gelirdi.

Buralarda akşamüstleri hüzünlü bir sessizlik dönemi başlardı ama bu gün güneş, manzarayı ürpertiyor, titretiyor, yorucu bir hale sokuyor.

Bazı ihtiyarların sesi, yüzüne uymayacak denli ahenklidir.

Parçaları kopup dağılmış sonra toparlanıp yerlerine yerleştirilmiş gibi her bir uzvu ayrı bir resim çiziyordu.

İkinci yakındı. Parkın yanında çıplak toprakta, o anlatıyor ben susuyordum.

Kimsesizliğini köpeğiyle paylaşan Salamon'un kızıl hastalığı bana da bulaştı galiba. Buralarda iyilikle yaklaştığım herkesten kemlik gördüm.

Pancurları kapanmayan bir saray hayal ettim. Penceresinden boğazda salınan takaların, vapurların geçip gittiğini görünce ömrümün de böyle uzaklaştığını anladım, gençliğimin de. Uzaklaşan takalar, vapurlar, kafamı takırdatıp duran gürültüleri de aldı götürdü.

Kucağındaki küçük kızın sarı saçlarını okşarken: "Delikanlı sen hiç kanının kulaklarında zonklayışını duydun mu?" dedi.

– Çok, dedim.

Siyah çizgili rob giymiş küçük kızın şirin gülüşlerinin sarı saçlarına karıştığını gördüm. Güneşte yanmış yüzü ay çiçeğine benziyordu.

Yaz güneşi saçlarımızdan akıp gidiyordu.

Kızıl kan rengi toprakla, yeşil yaprak birbirini tamamlar. İhtiyarla ben böyleydim.

Onu dinlerken yukarıdaki maviliğe bakıyordum. Toprağa uzanmış, yassı bir taşı yastık yapmıştım. Bütün gökyüzü gözlerime dolmuştu.

Denize giden insan bir sonraki sabah yastığında tuz izi arar ama bulamaz.

Kocaman fiyonklu, rugan ayakkabılı bir kız oynuyordu

ötemizde, parkta. İpekli rop giymiş annesi de banka oturmuş, gözünü güne kırıştırıyordu.

Dedim ki ihtiyara, bir kanomuz olsa, asılsak küreklere, sen oltaları salsan suya, kocaman kocaman somonları yakalasan, sonra da mangalı yaksak, somonları zeytinyağıyla yağlayıp ızgaraya dizsek, dumanları kanonun ortasından buharlara karışıp yükselse, karadaymışız gibi ayaklarımızı uzatsak, tramvaya yetişme derdi olmasa, matineyi kaçırma telaşı olmasa, saat beş zil çaldı trafik tıkanı stresli olmasa...

Sokaklardan, caddelerden salkım salkım insanlar geçiyordu.

İki katlı taş binanın merdiven sahanlığından büyük bir çılgılık duyuldu. Bir kadındı.

Gözlüğünün altındaki ışıltılar kanlanmıştı. Köpeğimi kaybettim, dedi. Köpek, senin arzularındır, terk etmen gerekiyor, dedi ihtiyar. Kadın, yüzünü eğdi, rimel bulaşığı gözleri önüne düştü, munis, muti hal aldı.

Gün ışığı camlara vurup şişiyor, bütün yüzlere bir usare gibi akıyordu.

İhtiyar, yukarıda söylediklerimi duymamış gibi, bir torik ızgarasının dumanlarını üflemek isterdim, dedi. Ateşin çıtırıtısını, alevlerin kızılını ve toriğin kızardıkça yayılan kokusunu ve bundan duyduğum ferahlığı sizler benim kadar anlamazsınız, dedi.

Kadın, bu taş evin ne kadar dar, sıkıcı olduğunu anlattı. Aslında dedi, iyi düşünecek olursanız kuru bir ağacın gövdesinde yaşıyorum. Bir Meursault gelir de bütün hayatımı kortarı diye bekliyorum, dedi. Oysa Meursault gelse kadının bütün dünyası kararacaktı, bundan haberi yoktu.

Annesi, babası, kedisi ve kız çocuğu geldi yanımıza, balığa çıkan ihtiyarla genç de geldi. Camidekiler, parktakiler geldi.

Toprağa uzanmıştım. Yaşlı arkadaşım bağdaş kurmuş, güneşi kucağına almış okşuyordu.

Pencere önünde son kez

Boynum yiğit boynu, bükerse sevda büker.
Dilim sevgi dili, keserse canan keser.

Sokaktan geçenlere kepçeleme bakarken beni görünce kuruyakaldı.

Bütün evren ters kepçe dönmüş gibi şaşaladı.

Böyleyken, her çürüme, kuruma, bir yeşermeyi, canlanmayı birlikte getirirdi ama onun gözlerinden bana medusamsı donukluklar yayılıyordu.

Bir kuş uçtu. Bir söğüt dalı sallandı. Bir bulut kümesi geldi oturdu. Bir insan konuştu konuştu sustu. Bir masa bütün bunları yükledi, dayandı, hep dayandı. Söz süse karıştı.

Patiska perdelerden geçen kış aydınlığı, köşelere üşütücülüğüyle yayılmıştı. Hayat bir haziran yağmuru gibi sıcak, canlı, hareketliydi. Küçük sevimli odasında yalnızdı. Camın ardından beni görebiliyordu. Gümüş kümeleri dalga dalga yayılmıştı atmosfere.

Beyaz taneler sırtımı ıslatmıştı.

Pencerenin kanadını açtı, orada her daim hazır bulundurduğu sandalyesine oturdu.

“Sadece eliyle çalışan işçi, hem eli hem kafasıyla çalışan usta, eli kafası ve yüreğiyle çalışan ise sanatçıdır.” dedi.

Ben dedim elim, kafam ve yüreğimle çalışıyorum.

Can cana konuşuyorduk.

İmalı imalı bakarak: “Şimdi herkes kel kâhya kesilmiş.” dedi.

Üstten gökyüzü yükselip yükselip gidiyordu.

Haziran olsaydı, kuş sesleri çınarın dallarından gelip dolardı kulaklarıma.

Bütün direşkenliğini topladı. Nereleri yelip gelecekti, kestiremedim. Gözlerini çınara kaydırıldı. İçimden geçenler onun da içinden geçmiş gibi: “Çınarın dallarında kuşlar olsaydı, sesleri dolup dolup gelseydi kulaklarıma.” dedi.

Çenedimin üstüne oturdum, bakır tabakamdan tütün sardım, ona da uzattım, elimi iter gibi kaldırdı elini.

***

Bir gün...

Kış, toparlanıp gitmişti. Bahçesinde küstüm çiçeği, hüsnü-yusuf, gecesevası, aşk merdiveni, menekşe, reyhan, dokununca kapanan tesbihböceği yetiştirmişti.

Başka bir gün...

Akasyayla çınarın dallarına makrome germiş sallanıyordu. Elinde İmam-ı Rabbani'den Mektubat, okuyor muydu, süzüyor muydu, okuduğunu yaşıyor muydu? Bir acayip haldeydi. Köşede sedirin üzerinde Bachman, Heidegger, Guenon, Schuon, İbn-i Arabî baş başaydılar.

“Nazlanan, istiğna gösteren nazeninlerin mehri dikkattir.” dedi. “Dalgıç olana ummandır bunlar.” “Sen dedi, kendizedesin. Eşeleyerek okuyamıyorsun. Ruhunun dili gönül hikâyeleri söylemiyor. Yetmezin çocuğu olamamışsın. Teveccühe teveccüh edilir. Hikâyelerini inayet fırçasıyla boyamamışsın...”

Kulaklarım uğulduyordu, sesi çok uzaktan geliyordu, o bulutların üstünde bense boğazın derinliklerindeydim. O dehşetli vaziyette bazı sözlerini duyabiliyordum: “Bir hayat yetmiyor hayatı yaşamaya, anla(t)maya. Bir ve bu hayat

için çok hayatlar istiyoruz. Üç cümle yetmiyor bu isteğimizi anlatmaya. Daha fazla hayatlar için kendimizi kelimelerin ve kitapların kalbine bırakmamız... Oysa burası, evet burası, bizi tek bir hayatın içine çağırıyor, oraya tıkıyor. Firar vaktidir.”

Ben, bütün hallerimde yol/culuk hali/mi yaşamak durumunun bilinciyle/şuuruyla yol arkadaşları bularak yürüyüşümü sürdürmek istiyordum. Her kıvrımında bir hendekle karşılaştığım yolculuğumun işaret noktalarını birer istasyon sayıp arkadaşlarımı birer fener görüyordum.

“An” şimdi demirden bir kusmuk! dedi.

Bir gök kucaklayıp alevden ellerine kondurdum.

Hayata karşı ölüme tutunan Yunus damlıyor bu mavilikten, dedi.

Bütün yenilmiştim ona. Hiçbir galibiyetim yoktu.

Gül adlarını saydım; melez çay gülü, demet güller, çalı gülleri, minyatür gülleri, sarmaşık gülleri... en çok da bir kere açan, en güzel kokan çalı güllerini severim, dedim. Senin kadar kıymeti yok bunların dedim. Senin kıymetin ne kadar, dedi.

Boynumu büktüm, dilimi damağıma yapıştırdım.

Kalktı, pencereyi kapadı, perdeleri gerdi, kendi dünyasına döndü.

Güz, kış, bahar, yaz yalnız kaldım. Bir mevsim daha olsaydı yine yalnız kalacaktım. Zaten hep yalnız değil miydim?

Çınara döndüm.

Lüleburun çiçeğini ve tümülüsü anlattım. Severdi, dedim.

Çınarın da gözleri dolu doluydu.

O pencere bir daha açılmadı.

Önünden geçtikçe gergin perdeleri gördüm. O günden

sonra hiçbir pencereye bakamadım, hiçbir kimseyle konuşmadım. Sesimi yalnız o duymalıydı. Gözlerimi yalnız o görmeliydi.

İlk kez size konuştum. Bu kendime bir ihanettir, bunun farkındayım.

Boğaziçi'nde evdeyim.

Dalgalar

–M. K. Arısoy'a, mimozalı günler hatrına–

Hesaplarımız aklımıza bukağı oldu.
Kemal Bey kısık sesle konuşuyor.

Doyumsuz gözlerle bakıyorum salonun döşemesine, perdelerine, mobilyalarına, raflarda dağınık duran kitaplara, pancurun demirlerine...

Bu memur tipli adam, bu çalçene emekli yüzbaşı...

Ben ne kadar sivil düşünüyorsam, o, o kadar hesaplı.

Ben ne kadar rahatsam o, o kadar sıkı.

Ben ne kadar serazatsam o, o kadar çerçevesi.

Konuşmaya Edirne'den başlıyor.Tunca, Arda, Meriç Edirne'nin kolyeleridir. Köpek kızılıcığı, siyah üzüme benzer. Yemişken, küçük kırmızı üzüm taneleridir. Güvem; küçük, mor, çok ekşi eriktir. Oya çiçeğinin gövdesi kabuk bağlamaz. Köse dutun kafası eğiktir, suç işlemiş çocuk gibidir. Bunlar da işlemeleridir.

Sonra İstanbul'a dönüyor, mahalleyi anlatıyor.

Tophane, Maçka, Akaretler, Serencebey yokuşu... Şu yokuşa bakınca Üçüncü Mehmet'i hatırlarım. Şehzade kardeş cenazeleri saraydan çıkarken çevrede toplanan halk "turna katarı uçuyor" demiş. Bu yokuş o günlerin kamburu gibi gelir bana.

Serencebey mahallesi adını kuşçu başı Sencer Bey'den almış. Burası II. Abdulhamit Han'ın çocuklarının oturduğu bir mahalle iken, sonradan başkaları da oturmaya başlamış. O zamanlar buralarda sadece Yıldız köşkleri var. Bu apartmanlar, bu nerden gelip nereye gittiği belirsiz çarpık yapılar yoktu.

Kemal Bey konuştuğu sesi açıldı, konuştuğu daha çok konuşma ihtiyacı duydu.

Tehlikeli oyunlar oynanıyor memlekette. Yönetime talip oluyor saati bozuk adamlar. Cemiyetine yabancı adam da oturuyordu yirmi sene öncesine kadar. Ama şimdi Amerika'da yaşıyor. İçinde büyüdüğü cemiyeti tahkir etmeye başlayınca halkın teneffürünü çekti, gitmek zorunda kaldı.

Sultanın büyük kızı Ayşe Sultan, ellili yıllarda, Hindistan'da prensle evliyken ondan ayrılıp buraya gelmiş. Ayşe Sultan'ı ziyarete gittim, kapıyı açan hanıma "Ayşe Hanım burada mı?" dedim. "Hanım" sözü buz gibi bir hava estirdi kapıda. Buna rağmen Ayşe Sultan beni içeri aldı, iltifat etti.

Kemal Bey sardalye yiyor. Hamsili pilav yapmış ama hamsi pilavın içinde kaybolmuş. Kerevizi fazla pişirmiş. Yoğurdunu fazla katmış. Kereviz ekşimiş. Bir iyi, bir de kötü adam yok. Hem iyi hem kötü adam var. İnsan iyilikle kötülüğü içinde barındırır. Çocuklarda bu böyle değildir. Çocukların oyun parklarında boynu bükük bakışları yazıya sığmayacak kadar hüznüdür, diyor.

Masadakileri mutfağa taşıyor. Tabağın içinde çatlak bir nar kızartısıyla geliyor. Koca narı ikiye ayırıyor. Dökmeden yersen padişah kızıyla evlenirsin, diyor. Evliyim ben, üstelik üç çocuğum var, bunu bilmiyor. Pes perdeden kısık sesle konuşuyor.

Oğlu kızı var mı bu emekli yüzbaşının? Neden yalnız

yaşar bu adam? Sorular kafamda çoğalırken kapı vuruluyor, iki bayan giriyor salona. Kızlarım, diyor, arada gelirler, beni unutmazlar.

Bana kalırsa ömrünün geri kalanı kuru bir avuntu. Ona sorarsan hayatının her an'ı trilyondan daha değerli.

Mutfaktan iri karınlı şerbet sürahisiyle gelirken kedi bıyıklarıyla kokartlı şapkasının bir zamanlar ne kadar da ahenkli uyum sağladıklarını düşünüyorum.

Evinin önündeki mıcır döşeli yoldan gelip geçenlerin ayak sesleri odaya süzülüyor.

Triko pantolonu, silindir şapkası, ince uzun bıyıkları ne kıratta adam olduğunu anlatıyor.

Yönü sokağın girişindeki ihlamur ağacına dönük, konuşuyor.

Bir gün kayınvalideme çok kızdım. Kuştüyü yastıkları yırttım. Tüyleri pencereden sokağa saçaldım. Bana dönüyor, içinde bir tane bile telek yoktu. Ben Avrupalıyım, anem Asyalı, değerbilir bir kadındı, diyor. Annemi şömine başında odunları tutuştururken hatırlıyorum. Akşamın geç vakti alazların sönüşünden sonra ocak yavaş yavaş külle kapanırdı. Mahallede büyükçe bir hamam vardı. Vantuz çektirirdik.

O anlattıkça ben düşlere dalıyorum. Ölüsünü kaldıracak kimsesi yok görünüyor, üstelik saçlarının uzun oluşu tevekeli değil, diyorum.

Susarken: “Öğrenim yoksullukla birleşince erdem olur.” diyen bilgenin sözleri çınlıyor kulaklarımda.

Armutun sapı, üzümün çöpü var. Şimdi bu adam nasıl biri, karar veremiyorum. Kendine sorsam benim gibi kıtıpiyozları kim ne yapar mı der.

İyi mi, kötü mü bu adam? Göğüs boşluğumda bir soğuma hissediyorum.

Kemal Bey babasını anlatıyor. Atı severdi. Bir gün atının toynağında yara çıkmıştı. Bıcırған yarayı temizlemeye başladı. Avluyu koyu bir koku sardı. Hepimiz konağa girdik.

Karnı şiş sürahidен мürver şerbeti dolduruyor. Yemeklerimizе sızma yağ katamıyoruz ama şerbetimiz esaslıdır, diyor.

Babasını anlatırken gök gözleri buğulanıyor. Triko pantolonunu yukarı çekiyor.

Bir insan, sadece iyi ya da kötü değildir, diyor.

Boğazı gören Serence Bey sokağında oya çiçeği bana bakıyor. Boğaz aldırışsız, kendinden emin, martılarla muşakalı akıyor. Tehlikeli oyun sürüyor, Ayşe Sultanlar, Ayşe Hanımlığı kanıksıyor. Meriç, Tunca, Arda gaza zamanlarından kalma huylarından olsa gerek bulanık akmayı sürdürüyor, bir çocuk elinde poşet, yemişken, güvem ve köpek kızcılığı topluyor. Saati bozuk adamlar yönetime yine talip oluyor, bir yazar cemiyetin teneffürünü çekmeyi meziyet sayıyor, iskeleden bir vapur karşıya dalgalanıyor.

Gözlerini boğazın semasına diyor, işçilerimiz vardı, diyor, onları kendimizden ayrı tutmazdık, onlarla bir kırkıldık.

Dışarıda çocukların curcunası sürüp giderken Kemal Bey beton duvarlar arasında yaşlılığın yalnızlığını yaşıyor. Bizim oğlan hayırsız çıktı, diyor. Anası öldükten sonra bir hallere büründü. Ne dediğimizi anlamadı, ne dediğini de anlamadık. Bir gün okul çıkışı çantasını, montunu arkadaşlarına okutup topukluyor. Kim bilir nerde şimdi. Yaşıyorsa otuz altı yaşında olmalı.

Kemal Bey'in kızları evi temizlemeye başlıyorlar. Ayda bir toparlanıp gelirler, diyor, evi siler süpürür giderler.

Büyük kız solgun yüzüne biraz allık sürmüş, küçüğüle söyleşiyor.

Kemal Bey sayrımaya başlıyor. Konuşan adamın, o konuşkan adamın sesi çıkmaz oluyor. Kızlarıyla işaretleşerek konuşmaya başlıyor. Eliyle sehpanın üstündeki fincanı işaret ediyor. Küçük, koşup fincanı mutfığa kaldırıyor. Kızlarda soylu bir duyarlık görüyorum.

Oğlanı niye aramadın diyorum. Gırtlğından, kısık sesle: “Gururum yüzünden önceleri yoksudum, sonra da arayaacak derman bulamadım. Anlayacağın aklım kalbime bukağı oldu.” diyor.

Kızlar birbirini açıklanamaz bir biçimde anlıyorlar.

Kemal Bey bir süre susuyor. Sonra kısılmış sesiyle, kendini iğrenç bulduğunu söylüyor. Hani her ân'ın çok değerliydi diyorum. Değiştim diyor. Yirmi dakikada mı? Evet, ben bir dakikada bile değişirim. Sesi açılıyor, titremesi diniyor.

Köy evimizde Bektaşüzümü topladığım günler yok artık, diyor. Varlıklıydık, şimdi o zamanlara göre yoksul sayılırız, diyor.

Bir kendime bir Kemal Bey'e bakıyorum. O kendini yoksul sayıyorsa, ben tamtakır kuru bakır.

Tahta bir atım vardı. Yel yepelek yelken kürek boşluğa hız vururdum, diyor. Beylerbeyi'nde konağımızın bahçesinde dururdu. Kışları terasa aldırır, çatının altında binerdim.

Çiçeğe durmuş saltanatlı hayatın mimozalı, badem dallı, akasya kokulu bahçeleri yok şimdi. Kucak kucak çiçek demetlerinin, yanardöner yastıkların, ahşaplı şaşanından bu beton evde tiz bir mırılıya dönüştü hayatım. Kızlar o günlerde olsaydı tirşe yeşili, cam boncuklu giysileri içinde dikelirlerdi.

İkişer çocukları olmuştu kızlarının ama onları hâlâ oyun çocuğu görüyordu.

Kemal Bey anlattıkça sesi kısılıyor. Hırıltılar gelmeye başlıyor. Telaşlanıyorum, kızlarına haber vermeye yeltenirken

sehpaya çarpıp karnı şiş sürahiyi deviriyorum, mürver şerbeti dökülüyor.

Kapı açılıyor, küçük kız babasını esenleyip yatağın yanına seğırtiyor. Eğiliyor, parıltılı, ufak gözleriyle babasına bakıyor. Baba, ağabeyim kapıda, diyor.

Adam gözlerini son kez açıyor. Mavi mavi gülüyor, ardından odayı bir soğukluk kaplıyor.

Orkide

Pirinci su kaldırmaz bir adamdı ama belli etmezdi.
Sarı saçlı, sarı kaşlı. Alnı kırış kırış, yüzü çizgili...

Miraç Usta, temizlik işçisi. Sakalı seyrek. Çehresi obruk.
Gözleri iki derin çukurda.

Bütün hâlleri yorgunmuş hissi veren göz halkalarından
okunuyor hikâyesi...

Orta boy saçları tarak görmemiş.

Karısı... ustanın bütün derdi darası.

Dişliymiş.

Geçen salı öğleden sonra, çay ocağında toplandık, konuş-
tuk.

Kamil Abi, karısı için, cadaloz dedi. İş yerine geliyor
Miraç'tan para istiyor. Metin Usta gülüyor

Miraç Abi'nin hâline. Usta'yı sarakaya alıyor.

Kel Selim, tezgâhı bıraktı yanımıza geldi. Sararmış diş-
lerini göstere göstere güldü. Usta dedi, araştır da eşlerimize
sevgililer günü hediyesi alalım.

Ustanın maaşı üç yüz seksen lira.

Metin Usta atıldı, Miraç Abi, orkide alacakmış, yenge or-
kide istemiş, dedi.

Güldük.

Sevgililer gününde Miraç Usta'nın eşi orkide istemiş. Usta
orkidenin fiyatını sormuş. Çiçekçi seksen lira demiş.

Biz işçiyiz usta dedim. Bu maaşla orkide alamayız, alırsak evin yolunu bulamayız.

Miraç Usta hiç konuşmadı. Gülümsedi. Ciddi konuştuk, alaya aldık, Selim'in dişleri dedik, ne yaptırırsak değişmedi, hep gülümsedi.

Çocukları dedi Kamil Abi, çok akıllı, çok terbiyeli. O kadın yok mu o kadın, altın ateşte insan mihnette belli olur, Miraç'ın iliğini kemiriyor. Yokluk yoksulluk demiyor, ha bire istiyor.

Amirime anlattım. Önemsemedi. İtin kılı, postalın bağı deyip geçiştirdi.

El gölgesiyle çalışıyorduk. Başkasının tavsiye mektubuyla iş görüyorduk.

Hanımlardan söz açıldı mı yengeyi kast ederek: "Ben bilmez miyim göttüğüm atın huyunu." derdi.

Kendini işe kaptırdı mı göze geleceğinden korkardık.

Usta, "evet efendim" ciliği huy edinmişti. Kimseyle dalaşmazdı. Kimsenin kuyusunu da kazmazdı.

Bırak bu kadını diyenlere: "Eve hırsız girdikten sonra kapa kilit takılmaz." derdi.

Yarın on dört şubat.

On dört şubat telefonun icat günüydü. Ön dört şubat dünya hikâye günüydü. On dört şubat Erasmus'un sevgi günüydü.

Miraç Usta'ya takılmaya başladık yeniden.

Kılıbık dedik. Pinti dedik... Ne dediysek gülümsedi, başka da bir şey yapmadı.

Karısı: "Bir orkide kadar değerim yok mu?" demiş. Kırpikleri düşmüş Miraç Usta'nın. Bir orkide uğruna öleceğim bir gün, demiş.

Akşama doğru işçi arkadaşlar, yanımızda şefimiz Kamil Abi de vardı, toplanıp Miraç Usta'nın katına çıktık. Elinde paspas, odaları bitirmiş, koridora geçmişti. Çevresini sarmaladık. Başladık sarakaya.

Gülümsedi.

Orkide dedi, koridora boylu boyunca uzandı.

İkinci Bölüm

Hepimizin Hikâyesi

Düğün

*P*arıltılı, gergefli, şaşaalı bir beyazlığı kucağına almış oturuyor. Sertleşmiş, yarılmış, yaralanmış, nasırlaşmış ellerini kucağında tutuyor. Muz sarısı örtülerle kaplanmış koltuklarda çocukların oyuncakları rasgele atılmış, odayı bir oyun alanına boyamış.

Pörsümüştü, kırışık, solgun perdeler özensizce kenara itilmiş, kornişle döşeme arasında can çekişiyor. Odanın arka köşesinde tahta sandalyede oturuyor. Kütüğe kesmiş, hiçbir duyusu çalışmaz olmuş, bir külçe gibi sessiz, durgun. Konuşamıyor, söz söyleyemiyor. Herkesin vicır vicır konuştuğu, konuşulanları duyduğu odada, konuşamıyor.

Nereden geldiğinin ayırına varamayacak denli bitkin.

Gök kubbeyi kül renkli bulutlar çepeçevre kaplamış. Çise başlamış bile. Gri kümelerin arasından arada bir yol bulan huzmeler pencerenin camına, odanın halısına, oradan sandalyenin ayağına ulaşıyor.

Isınıyor, ferahlıyor.

Cuma gelmeden olmaz, diyor anası. Güllü'mü, abisi olmadan gelin vermem. Düğün beklemez diyor İtoların Ökkeş. Biz gelinimizi alalım, akşama yetişirse, orada oyununu oynar, güreşini tutar, diyor.

Ağustosun sonu. Ameliye dört bir koldan tarlaya giriyor.

Önlüklerini bağlamışlar, kalın, kısa, sert parmaklarını uzatıyorlar kozalara. Alıp alıp önlüğe atıyorlar. Çefin dikenli ucu battıkça taaa içi sızlıyor ameliyenin ama çalışmak, yövmiye kazanmak zorunda. Kışa biriktirmek zorunda.

Güneş sarardıkça, dudaklar çatlıyor, boğazlar kuruyor, gözler kararıyor. Önlüklere, harara aktarılıyor, tepikleniyor, ter tere karışıyor. Kollar tutmaz, ayaklar yürümez oluyor. Başta, hafif ağrı başlıyor. Gün kızılığını yitinceye dek sürüyor. Akşamın alacası çökünce, hararlar sırtlarda römorklara taşıyor, tartıya giriliyor, çavuşların gözetiminde günün kilosunu yazılıyor deftere. Delikanlılar römorkun ipini bağlarken kadınlar çadıra koşuyor, yemek yapıyor, çocukları emziriyor, çamaşırları yıkayıp çadırın ipine asıyor. Erkekler de ulaşınca yemekler yeniyor alüminyum tabaklarda. Kaşık, tabak sesleri çadırdan çadıra geçiyor.

Çadırların da köyler gibi meydanları vardır. Avrat uşak toplanırlar. Ortaoyunu başlar. Önce emmi çıkar ortaya. Bir mani söyler. Sonra iki köçek çıkar. Sonra yastık dövmece, sonra da kız kaçırma başlar.

Güz bitince diyor Andızların İrfan. Bunca zaman aklıma gelmediydi. Sen ay parçasıymışsın da ben körelmişim. Ne bilem sana hiç böyle bakmadıydım. Ne diyeceğimi şaşırıyorum. Dolgun önlüğüne yaslanmış bir bakıyor, bir konuşuyor. Dili tutuluyor, cümlelerin yarısını söylüyor, yarısını söyleyemiyor.

Bir çul yeter diyor Güllü. Ama ağbimi ikna etmek zor diyor. Ağbim yedi beladır, kani olmazsa işimiz zor, diyor. Onu kani getiririz, diyor İrfan. Hoca dedemi göndeririz. Cuma, ihtiyarlara karşı gelmez, onun zayıf tarafını bilirim ben, diyor. Eğiliyorlar, ameliyeden geri kalmayalım, vaziyet anlaşılmasın, diyor İrfan. Bir hışımla çepleriyle topluyorlar kozaları. Ameliyede durumu bilmeyen yok.

Kız Güllü, millete ayıp olmasa şu topladıklarımı senin hararına dolduracağım geliyor. Düğünümüz hemen olsun, diye.

Pamuk bitti. Köye döndüler. Ama para gelmiyor. Çavuş gidiyor, geliyor, eli boş. Sıkma canını, diyor İrfan'a. Olduğu kadar. Belki de gelir yakında.

Odanın ortasında öyle oturuyor. Ellerini kıvıldatmadan. Kıpırdamadan. Sarı sıcakları düşünerek pamuk tarlalarında. Kendini, ağırlığını yitirmiş bir kuş gibi duyarak, koltuklara, perdelere yeniden bakıyor. Tarladan dönen kızların türkülerini duyuyor. Ot yolmuş kadınların ellerindeki sızıyla birlikte içlerindeki huzuru yaşıyor. Olandan bitenden habersiz. Söyleyemeden duygularını, sevgilerini, düşlerini nasıl yaşar, neyi yaşar insan? Konuşamıyor ama İrfan.

Geldi diyorlar, İrfan geldi. Ama ağbin yok. Ökkeş, kani getiremedi sizinkileri. İlla Cuma olacak, diyorlar. Ama Cuma baştan bu işe karşı gelmiş. Nişanı ondan uğrun yapmışlar. Düğüne kadar nasıl olsa kani gelir demişler.

Çeyizler sarmalanmış, çuvallara, sandıklara doldurulmuş. Odanın her bir yanı dolmuş. İşlemeler, nakışlar, peşkirler, namazlıklar, çarşafklar, danteller... Yastık kılıfları, yorgan yüzleri, yeşil pembe döşek yüzleri... renklerin taze uyumsuzluğu odaya bir canlılık, bir tatlılık veriyor.

Küçük kardeşi Mustafa ile Hacı çalıştı çabaladılar. Çeyizini dizdiler, düğününü hazırladılar. Ağbileri Cuma'ya da göstermediler hazırlıkları. Korktular onun gazabından, öfkesinden çekindiler.

Davullar dövülüyor. Perşembeden başladı, cumaya kadar. Cumayı kılmaya gitti erkekler büyük köye. Dönecekler elbet. Onlarla birlikte ağbisi de döner. Haco dede de orada olur, ağbimi yola getirir.

İkinci geçti, gün ferini yitirdi, davulların sesi kısıldı, oyun hafifledi ama Cuma gelmedi. Olmaz dedi, ağbim gelmeden gelin gidemem. Keser beni. Yaşatmaz beni.

Jandarmaya haber saldılar ki, Cuma'dan bir haber alalar.

Düğün kaldı ortada. Son gün, gelmezse gelin kalkmazsa düğün dernek dağılırsa Ümmetlerin şanı şöhreti nice olur?

İkinci sonrası, poyraz çıkıyor. Toz kaldırıyor yoldan, kaldırıp gözlere, evlere, beyaz giysilere konduruyor.

Bakışlardan olanları çözmeye çalışıyor, yoksa kara haber mi diyor içinden. Bunca yıl beklediğim mutluluğu yakalamak üzereyken neden...

Poyrazın uğultusu kara haber gibi yayılıyor ağaçlara, tepelere, dağlara. Bulutlar geriye geriye çekiliyor. Badanasız evlerin bacasından dumanlar koyu koyu yükseliyor. Hafif göletler oluşuyor çamurlu yollarda. Sadece Güllü değil, bütün mahlûkat bekliyor Cuma'nın gelişini.

Güllü yeniden dudak çatlatan pamuk sıcaklarında buluyor kendini. Uçsuz bucaksız pamuk tarlalarında zılgıtların, çığlıkların, türkülerin içinde kozaları ayıklıyor, önlüğünü dolduruyor, hararı tepeliyor. Üç beş sıra ötede İrfan, harara tepiği vurunca koyu bir toz yekiniyor aralığından şiltenin. Güllü, arada kaçamak göz atıyor İrfan'a. Sevdiğinin, kendini helak edercesine çalışmasına dayanamıyor, onun kararmış yüzüne, farımış gözlerine bakıyor. İrfan, kendine bakıldığını anlayınca utanıyor, yüzünü çeviriyor.

Ökkeş yekindi yerinden yalpıdı vardı düğün alayının önüne. Durdurun dedi. Geliyor dedi. Ama tetik durun, bu geliş hiç de tekin değil.

Cuma burnundan soluyor. Gök gürlüyor sanki. Ağaçlar dalgalanıyor, damlar çatırıyor, adamlara derin, meçhul bir korku düşüyor. Babası, karışmasın o, ben varken ona ... düşer diyor.

En çok da İrfan korkuyor. Pamuk tarlasından haber almış, o günden beri yüzüne bakamıyor. Enişte olacak ama olamıyor işte. Ya Güllü. O az mı tedirgin! O az mı titrek! Ama bir de razı olursa, devletlik etmiş olur, ağbılık etmiş olur. Allah biliyor ya, babası da dâhil, bütün düğün alayı bunu düşünüyor.

Cuma'nın elinde orak. Keskin orak. Savulun diyor, önüne me çıkanı, karşı koyanı biçerim, diyor.

İrfan'ın günü kararıyor, Güllü'nün gelinliği, duvağı dağılıyor. Yüzüne sürdükleri her neyse, işte onlar dağılıyor. Ne etmeli, çaresizlik ne kötü? Bir köye karşı bir adam. Haco Dede bir fayda sağlamaz mı, şu deli adamı yola getiremez mi?

Öylesine öfkeli, öylesine hınçla bağırıyor ki... Söz dinleyecek durumda değil, dinletecek kimse de yok. Belki Çöllo Osman olsa, o olsa bir ihtimal iş değişirdi, olacak ya, onu da şehirden dönerken askerler çevirmişler. Şehri örgütçüler yakmış mıymış, ne olmuşmuş. İki gündür gelen giden yok. Otobüsçüden de haber alınamıyor. Düğün telaşından şehri düşünen de yoktu ya, Osman'ın gelmeşi epeyce iş çıkardı milletin başına.

Cuma orağı sallıyor kalabalığa. Kalabalık dağılıyor, kaçıyor. Ortoymak'tan gelenler kuyruğu kısıtıp uzaklaşıyorlar. Babası yakalıyor Cuma'yı. Dirliğimizi bozdun, deyip yumruğu indiriyor sırtına. Cuma ses çıkarmıyor babasına.

Savulup gidiyorlar.

İrfan büküyor boynunu, içine içine akıtıyor gözyaşlarını. Haco Dede de çok üzülüyor. Yaşına, ilmine saygı gösterilmeyişine ilk kez tanık oluyor, bu onu çok kırıyor.

Güllü, ağlıyor, ağlamaktan gözleri kanlanıyor. Ağbisine ne desin ki! Kendini anlamayan bir ağbiye ne denir ki!

Jandarma geliyor. Babası şikâyetçi olduğunu söylüyor. Karakolda ıslatıyorlar. Yalvarıyor, ayaklarım kopacak, yeter, vurmayın diyor. Jandarma çavuşu, tuzlu suyu ayağına döküp yeniden başlıyor. Düğünü ne hakla dağıtırsın, diyor.

İrfan, odasına çekiliyor, beni istemeyen bir ağabeyin kardeşiyle evlenmekten ne hayır görürüm, diyor. Bir ses de bu kadarlık zayıf mıydı sevgin, diyor. Ama İrfan'a şüphe düştü bir kere. Karıncalanır durur içi.

Aylar geçiyor, Güllü'nün ümidi hiç tükenmiyor. Gözü karşı tepenin arkasında. Ha geldi, ha gelecek! Gelen giden yok.

Cuma çalışmaya gidiyor, hamal pazarında yük taşıyor. İrfan gelse de diyor Güllü, şu hayırlı işimizi tamamlasak, ağbim gelmeden.

Gün geçtikçe kararıyor umutları.

Yaz geçiyor, güz soğukları başlıyor, gelen yok. Güllü yeni elbise giymiyor o günden sonra. Hep eski, hep yamalı giyiyor.

Bir gün hiç tanımadıkları bir adamla bir kadın çıkageliyor. Güllü'yü oğullarına istemeye gelmişler. Belli ki diyor Güllü, bunları ağbim göndermiş. Ama ağbim niye böyle bir işe kalkışsın ki.

Bir karartının ortasında döneniyor. Kara durmadan koyulaşiyor. İrfan dökülüyor, bükülüyor, dağılıyor, parçalanıyor.

Mahzenlerden silahlar çıkarılıyor, yağlanıyor, siliniyor. Kısık konuşmalar, hızlı nefes alışlar. Hiç bitmeyecekmişçesine susuşlar. Her bakış, duvarın kara islerinde eriyor, kayıyor ayakuçlarına. Nasıl bir durumdur bu ki ne tarla ne de din iman davası. Nasıl bir adamdır bu ki saldırır da bozar düğünümüzü. Hiç mi sevmemiştir. Bir kuşu, bir ağacı, bir koyunu bile sevmemiş midir ki böylesine araya giriyor da bozuyor düzeni? Sorular suskunlukta eriyor.

Sevginin donmuş sureti duvara yansıyor lambanın sö-nük, titrek ışığından. Kayıtsız, savunmasız gece uzak artık. Dava girmiştir araya.

Güz boyu yağmur yağıyor. Bazen sağanak, bazen sulu sepken. Kuru dereden sel akıyor otuz yılda bir rastlanan durum bu. Yazının tarlaları moloz doluyor. Ekinler harap oluyor. Boy vermiş güzlekler batacak oluyor.

Çeyizler sandıklarda sararmaya, beklemeye, küflenmeye, çürümeye bırakılıyor.

Yemeniler, şifonlar, eşarplar çözülmüş başlardan. Düğün olmadı. Olmayacak.

Bahçede, elinde kurumuş dal, toprağı eşiyor, nemli kokusu, solucanların taze çırpınışı, etrafına tavuklar koşuyor, gagalarını uzatı uzatıveriyorlar çukura. Yaşamaktan yorgun düşmüş, toprağı oraya buraya savuruyor. Neden gelmez ki beni almaya! Neden istemez ki! Görmek için de gelemes mi! Şu ağbim yok mu! Her şeyi alt üst etti. Ne vardı sanki!

Güllü, fırlıyor yerden, tavuklar kaçışıyor, toprağın taze kokusu yayılıyor. Meydan çeşmesine koşuyor. Kurnanın suyunda yüzünü, ellerini, parmaklarını görüyor. Değişmişlerdir diyor; ama hiç değişmemişler görünüşte. Lakin hiçbir eski neşesinden eser taşıyor.

Güneş yeryüzünü yalayıp geçiyor. Yazın kaymaklı günleri yerini almalı günlere bırakıyor.

Odanın ortasında sivil, aliminyum sini, bakraç, içine çaput sokulmuş plastik kova görünüyor. Orada, yıllardan bu yana oturuyor sanki. Duvarda pastırma sıcaklarının müsebbibi ışıklar yankıyor. Güllü, puanlı gömleğiyle, çiçekli ayakkabısıyla bir aydınlık yayıyor ama umutsuzluk da kapkara çörekleniyor. Duymuyor konuşulanları, cevap vermiyor sorulara. Nerede olduğunu, hangi zamanda yaşadığını yitiriyor. Ne yiyor, ne içiyor. Her an gelebilir diyor. Elleri, partal ceketinin kenarlarını sıkıyor. Sararmış, buruşmuş gagaplı parmakları toplanıyor. Gözlerini ayıramıyor duvardan. Değişiyor resimler, fisilti oluyor, gölge oluyor, bir iniyor bir kalkıyor.

Ekinleri kararıyor tarlaların. Cevizlerin yaprakları sararıyor. Yaylacılar iniyor, obada bir kaynaşma, bir kımıldanma. Kararıyor mahlûkat. Güllü, bahçeden ayrılmıyor. Sedirin, çamın, ardıcın gölgesi mahzun, meçhul hayallere kalıyor. Güllü o uzak obada, kâinatın ortasına düşmüş de insanlığın yardımını bekler halde. İrfan, boz sırtlar gibi kararıyor gözünde. O günden sonra hiç olmuyor; ama asla unutulmuyor.

Bitti artık diyor Güllü. Çeyizi karların üstüne dağıtıyor. Güneşli öğleüstü, karın beyazı kör edercesine parlıyor.

İrfan'ın istekli bakışları görünüp görünüp kayboluyor. Sıddık da haber salıyor. Bahara düğünümüz olsun, diyor. Kemirgenin bir ağacı yiyip bitirdiği gibi kemiriyor bu dert onu. Umut güneşleri uzak dağların arkasında kayboluyor. Sandığı da çıkarıyor, fırlatıyor karların üstüne. Bunun, sızısını azaltacağını düşünüyor.

Ağabeyi Cuma geliyor odasına, bakıyor, bakıyor, konuşmadan gidiyor. Sarı güz, beyaz kış böyle geçiyor. Söyleyemiyor. Özür mü dileyecekti, İrfan'ın yanlış biri olduğunu mu söyleyecekti? Söyleyemiyor.

İrfan akrabalarıyla, silahlanıp obaya yola çıkıyor. Aynı gün başka bir yerde şehirden kaçan canileri aramaya çıkıyor askerler. Silahlı halde askerle karşılaşmaktan tedirgin oluyorlar. Gizleniyorlar kayanın arkasına. Ama asker görüyor bunları, kaçak cani zannediyorlar. Üçü de orada can veriyor. İrfan ağır yaralanıyor. Konuşamıyor artık. Tedavi oluyor aylarca; ama konuşamıyor.

Pörsümüş, kırışık, solgun perdeler özensizce kenara itilmiş, kornişle döşeme arasında can çekişiyor. Odanın arka köşesinde tahta sandalyede oturuyor. Kütüğe kesmiş, bir külçe gibi sessiz, durgun. Konuşamıyor, söz söyleyemiyor. Herkesin vicır vicır konuştuğu, konuşulanları duyduğu odada, konuşamıyor.

Güllü'ye nasıl söylesinler?

Bir akşam geliyor Cuma, Güllü'nün yanına. Kaçaktı diyor. Suçluydu diyor. O gün ağır yaralandı diye soruşturmadılar, yoksa esrardan aranıyordu diyor. Senin yıllarca yol gözleme-
ne dayanamazdım diyor.

Güllü, baharı bekliyor. Dökülür acılar baharla, diyor. Sıddık, haber salıyor, her hazırlık yapılmış. Düğün salonu kiralanmış, nikâh günü belirlenmiş. Evin önünde caneriği, nisanla yeşillenecek, o da caneriğine uyacak.

İçini kemiren bir acıyı başka bir acıyla kapamaya alışacak.

Deli poyraz

Yüzlerini kavuruyor deli deli esince. Ama bu kez bir başka esiyor.

Mehmet Gökburun seksen üç yaşında. Kırışıkları, çökükleri, obrukları, saçlarının ağırıkları onu daha da yaşlı gösteriyor. Nüfus kaydına göre elli üçünde.

– Veliiii!

Dam yıkıldı sanıyor Veli. Babasını görünce utanıyor, fırlıyor yatağından, giyiniyor.

– Hazırlan Veli. Hatun, sen de kahvaltıyı getir.

Gün yüzünü ufukta göstermeye, tarla takımla börtü böcek uyanmaya, insanlar ayaklanmaya başlıyor. Sokaklarda erkencilerin geçtiği görülüyor.

Odanın orta yerine sofraya seriliyor. Besmeleyle uzatıyor elini Mehmet Gökburun. Ardından hanımı sonra da çocukları uzanıyorlar siniye. Dün olanları anlatıyor. Bugün durulur, diyor Veli. Dün olanlardan sonra hükümet el atar, polis jandarma bugün izin vermez, diyor.

Mehmet: “Olacak diyor, bugün yüreğim burkuluyor. Kötü olacak bugün. Bir araba bulsak da buradan uzaklaşsak, dedenlerin köye gitsek.” Veli: “Sakin ol baba, diyor. Kaçmaya ne gerek var? Bura bizim yurdumuz. Hatıralarımız var burada. Nenem şu odada verdi son nefesini. Ablam şu ranzada çekti.

Küçük kardeşim Nazlı Hilal şurada doğdu. Hepimiz bu evde doğduk. Ne olacaksa burada olsun sakin ol, bugün devlet onlara izin vermez.”

– Hazırlıklı olun.

– Ne demek şimdi bu? Ne kadar kuruntulusun baba. Biz de mi kuruntularla yaşayalım?

– Kendini topla Veli. Babanın karşısında nasıl lakayt konuşuyorsun? Dün sen gelene kadar anan, kardeşlerin, ben ecel terleri döktük. Öldük öldük dirildik.

– Baba, olaylar yatıştı akşam. Polis, jandarma hadiseye el koydu.

– Veli, arka odadan tabancayı getir, bak bakalım temiz mi? Gani sen de tüfeği getir de temizleyelim.

– Baba, şimdi ne lüzum var tabancaya tüfeğe?

– Oğlum, bu mereti kullanmak zorunda bırakmasın Allah. Ama mecburiyet doğdu mu, başka yolu yok.

Hiç olmazsa korkutmak için havaya ateş ederiz. Bir de işin öbür yanına bak, geçenlerde Haydo'nun Ali, yakında gülersiniz dedi. Bir bit yeniği var oğlum. Hazırlıklı olalım.

– Eşkiya şehri mi bastı baba? Çıkmayız bugün, olur biter.

Tüfekte tabanca bakımdan geçiriliyor. Mermiler kontrol ediliyor.

– Oğullarım, diyor Mehmet Gökburun, bu mahalleye on üç yıldır muhtarlık ediyorum. Yirmi yıl da babam muhtar olmuş. Bizim itibarımız mahallenin itibarı demek. Kimseye ezdiremeyiz. Başımıza taş yağar biz sahip çıkmazsak. Dün öğle namazını kılarken camiye taşladılar. Önceki gün de yurdu taciz etmişler. Beyazıt Camii'ni de yakmışlar. Biz namazımızı kılamaz, duamızı edemezsek ne olur bu memleketin hali? Kimlere kalır memleket?

– Baba lütfen böyle konuşma. Bak hepimiz birlikte yaşıyoruz. Haydolar, Gırolar bizim kaç yıllık mahalle komşumuz. Sen de onların muhtarısın. Ne kemliklerini gördün?

– Oğlum, akılsız oğlum, bu derin bir çukura dönüştü. Önceleri geniş, temiz, aydınlık ve yüzeydeydik. Ne yaptığımızı görürlerdi, biz de onları görürdük. Bak, üç aydan beri ne geliyorlar ne de gidiyoruz. Ne çevirdiklerini bilmiyoruz.

– Baba, sen demez miydin ayrımcılık yapmayın, oyunlarınıza onları da muhakkak alın, diye. Şimdi ne oldu sana?

– Şimdi kılıçları keskinleştirdim. Baksana adamlara, kılıcı arşa asmışlar meydan okuyorlar. Şurada bir avuçlar. Güzelce yaşamak yerine, ettiklerini duydun işte.

Mehmet Gökburun'un aklı karışıyor. Çocuklar doğru söylüyor ama şimdi sen bunu babalık, muhtarlık gururuna anlat. Ama anlatmalı. Gün sükûnet günüdür. Ya bu bir oyunsa. Başkalarının tuzağıysa. Ama tuzaksa tuzak, camiye niye taşıyorlar, yakıyorlar.

– Hanım, bir kahve yap da şu delikanlılarla içelim. Büyüdü adam oldular.

Veli seviniyor, babası sakinledi, silah kuşanıp sokağa çıkmaktan vazgeçti. Babalarıyla konuşurken, bulut toplanıp toplanıp dağıldı. Arada deli poyraz yaprakları yaladı geçti. Bahar yeni yeni boy gösteriyor. On iki şubattan sonra buraya bahar gelir derler, doğrudur. On iki şubat günü çobanlar dağlardan sümbüllerle dönerler.

– Gani, sen emmingile git. Durumlarından haber getir. Orada vaziyetler ne âlemde, bir soruştur bakalım. Sokakta fazla durma.

Bakkalı açtılar. Mehmet Efendi, arkada ahşap bölmeye geçti. Orası makam odası. Veli ön tarafları temizliyor. Rafları kontrol ediyor. Tek tük çay şeker almaya gelenler oluyor, onlar da veresiye yazdırıyor. Defter iyice kabarmış.

Dükkânın kapısı açılıp kapanıyor. Sesler çoğalıyor, mahalle yavaş yavaş kımıldamaya başlıyor. Hayatın normal akışı önceki gün yaşananları kenara itip yeni hayatlar getiriyor.

Böyle bir sabahta Mehmet Gökburun, günü dinliyor. Gelip gidenlerin gözlerinden yaşananları, yaşanacakları okumaya çalışıyor. Oğullarının sözüne uyup çıkmadı dışarı. Kendini de zor tutuyor. Tabancayı beline takıp fırlayıveresi geliyor. Biliyor ki Veli daha kapıdayken yakalar, tıkar içeri. Böyle bir duruma, gelip gidenlerin gözü önünde maruz kalmak istemiyor.

Gani ne yaptı acaba, ya başına bir iş geldiyse, ya yolunu çevirdilerse! Bunlardan çektiğimiz ne yahu! Bize neden düşman kesildiler? Kavgasız yaşayıp gidiyorduk. Kimse kimse-nin tavuğuna kış demiyordu.

Yok yere, o iki öğretmenin cenazesi yüzünden... Ulu Cami'de cenaze namazı kıldırıyor cemaat. Allah'a küfreden adamların cenaze namazı kılınmaz, diyorlar. Beş yıldan beri şehrimizde öğretmenlik yapıyorlar ve: "Allah yok, olsa size şeker atardı, bakın biz varız, size şeker atabiliyoruz." diyorlar. Bunlar, bu ne idiği belirsiz eylemciler, ne sizden ne de bizden.

Telefonla kardeşini aradı. Gani'den sağlık haberini aldı.

Bu nifak bir feryat gibi girdi aramıza. O örgüt üyelerini öldürdüler. Başka türlü kavga tutmayacağından bu işe yönel-diler.

Gün günü yalayıp geçti. Dükkânı kapattılar.

Gani geldi akşamın alacasında.

– Ne olmuş, nasıl olmuş?

Gani anlatıyor. Arka sokaklardan saldırmışlar. Demir so-palarla. Kasap bıçakları, nacak, orak, baltalarla saldırmışlar. Üç kişiyi katletmişler. Biri de meczup Süleyman Efendi'nin oğlu Nakip.

Sessiz sokakta yürüyorlarmış. Patlama öncesi sakinliği varmış. Damlarda, cepleri taş doluymuş çocukların.

Ulu Cami'nin arka sokağında, anlamını yitirmiş yabanıl bakışlarıyla mahalleyi tarassut altına alıyorlar, gergin, koyu bekleşmelerle ürküntü salıyorlar. Yağmurun çiselemesine kaldırıp başlarını, korkularını yatıştırmaya çalışarak korkak titreyişlerle çırpıntılı bağırtılarla büyük karanlık öncesi tedirginliği yatıştırmaya çalışıyorlar. Ansız bir silah sesiyle ürküp sürü gibi dağılıyorlar sokak aralarına. Üçerli gruplara bölünüp evleri ateşlere vermeden kanlanmış gözleriyle birbirlerini denetliyorlar.

Her sokak başından duman yükseliyor. İşareti alan elindeki bidonu döküyor, evin ahşap kapısını ateşe veriyor. Haydo'nun ortanca oğlu Haso'yu, kafasına katran dökerek yakıyorlar.

Sonra aşağıya meydana inip faşistler mahalleyi yaktı, çığırtılarına katılıyorlar. Sonra: "Onlar evlerimizi yaktı!"ya dönüşüyor bağırtılar.

Mehmet Gökburun, kenar mahalledeki evinde olacak olanı bekliyor, inşallah olmaz duası ediyor, diğer tarafta bebek çığıkları, kadın feryatları, anne baba ağıtları birbirine karışıyor. Yörük Selim Mahallesi yanıyooorrr!

Kim yanıyor Yörük Selim'de? Hepimiz yanıyoruz.

Ateist örgüt üyelerinin kışkırttığı gençler, kendilerine saldırıldığını iddia ederek yürüyüşe çıkıyor, bunu fırsat bilen bazı mihraklar siz-biz diyerek evleri ateşe veriyor. Her iki taraf da evlerimizi yakıyorlar, diye ayağa kalkıyor.

Mehmet Gökburun, korktuğumuz başımıza gelmez inşallah diyor. Ocağın başına oturuyor, bir deli tütün sarıyor. Dışarıda kaynaşma, uğultu. Taaa ocağa kadar geliyor sesler. Pencereye fırlıyor, bakkalın önü kaynıyor. Bu hainler, bu vatan düşmanları, bu kansızlar... gençlerin kızgınlığı kalabalıktan çıkan uğultulu sözcüklerden anlaşılıyor.

Sokağa fırlarken: "Veli, Gani siz evde kalın, sakın evi terk etmeyin!" diyor.

Orta yaşlıca birini kenara çekip soruyor, siz-biz demeden evleri yakmışlar, sonra da onların gençlerini toplayıp evlerini falancalar yaktı demişler. Yörük Selim'de, gençler intikam yeminleri ederek yürüyüş yapıyormuş.

Kalabalık poyraz vurmuş kuru ağaçlar gibi dalgalanıyor. Bir silah sesi. İrfaaan diyor. Çekil kenara, çıkmayın demedim mi size...

Göz gözü görmüyor. Akşamın karanlığı, kalabalığın uğultusu, ayaklardan kalkan toz, çoğalan silah sesleri... Jandarma ekipleri dört bir yandan baskın veriyor. Mehmet Gökburun, silah sesleri dinmiş, kalabalık kenara sinmiş, meydana duruyor. Jandarma astsubayı tanıyor muhtar, jipin yanına alıyor, üç beş dakika konuşuyorlar. Jandarmanın itiraz ettiği anlaşılıyor. Muhtar evine dönüyor. Arka sokakta askerî kamiona tuttuklarını dolduruyorlar. Gani'yi de tutuyorlar.

Karakolda, dayak üstüne dayak. Omuzları, kalçaları çürümüş Gani'nin. Suçu ev yakmak. Onların evini yakmak.

Veli kayıp. Eve dönmüyor o akşam. Muhtar, Gani'nin tutuklandığını duymuş, ondan yana rahatlıyor, hiç olmazsa yaşıyor, ama Veli nerede?

Gıro Dayı komşumuzdu, ona sorun, böyle bir melaneti yapmayacağımı o söyler size diyor Gani. Gıro'yu getiriyorlar. Kimseye güven olmaz, yakmıştır diyor Gıro Dayı.

Gani on gün sonra çıkıyor karakoldan. Yürüyemiyor. Bir atlı arabayı durduruyor, onunla gidiyor eve. Babası çökmüş. Beyazlar düşmüş saçlarına, gözlerinin ferisi sönmüş. Abim diyor, niye karşılamaya inmedi. Annesi Fatma Hanım'ın, bacısı Nazlı Hilal'in, babasının yüzü eğiliyor.

– Kırdılar bizi oğlum diyor babası. Hainler kırdı bizi.

O kargaşada, jandarmaların meydana indiği o uğultuda bir grup arka sokağa kaçmış, mahalleden birkaç genç de

varmış o yabancıların içinde. Veli'yi de görmüşler. O grup bir anda yok olmuş.

Karakolları, hastaneleri dolaşiyor babası. Ama Veli yok.

Olaylar o gece daha da alevleniyor. Jandarmalar git-tikten sonra, silah sesleri her köşe başından duyulmaya başlıyor. Sebebi bilinmeyen bu zamansız saldırıların sonu nereye varacak, kestiremiyor. Köşelerden grupların geçtiği, uğultuların bütün mahalleleri kapladığı, bütün şehri bir kâbusun sardığı, hayatla ölüm arasının kapandığı, hayat hakkının kurşuna teslim edildiği bir zaman dilimi. Muhtar, pencereye yanaşiyor. Oğlanın biri kayıp biri karakoldan yeni geldi, diyor. Kızım Hilal, sakın ola iç odadan çıkma, sen de gidersen yaşayamam diyor. Fatma Hanım, kulağını tutup tahtaya vuruyor. Allah korusun bey, o nasıl söz öyle. Çocuklarımız gelir inşallah diyor. Diyor ama içini bir hızar makinesi biçiyor.

Kalabalık, uğultu, silah sesleri gece yarısını geçtikten sonra iyice artıyor. Muhtar, silahını alıyor, pencerenin önüne kuruluyor. Sokağın köşesini gözetliyor. Cihetsiz gençler kendine doğru yönelecek olsa, bir el ateş ediyor, yön değiştiriyor kalabalık.

Annenin ağzı o gece kargış dolu. Oğullarını, mahalleyi, şehri bu hale getirenleri kargışlıyor.

Veli tanımadığı, ilk kez gördüğü adamlarla bir arabada gidiyor. Her sokağın başında çıldırmışçasına koşturan, evlere, kapılara baltalarla, dinamitlerle, tabancalarla saldıranları görüyorlar. İşte diyor içlerinden biri, bunlar onlar, memleketimize böyle düşmanlık ediyorlar. Bunları alt etmek için örgütlenmeliyiz. Eğitilmeliyiz. Birlik kurmalıyız. Veli, içinde kara kaygılarla Gıro Dayıları düşünüyor, onlardan bir kötülük gelmediğine göre diğerlerinden de gelmez. Ama bu gençlere ne oluyor? Demek ki gençleri farklı, gençleri bize kin güdüyor. Evet, bir olup örgütlenmeli.

Şehirden çıkıyorlar. Ovayı, boydan boya geçtikten sonra bir mezraya, ahşap bir eve geliyorlar. Metruk mesken sanki. İkinci kata çıkıyorlar. Ocağı yakıyorlar. Alt katta bir gürültü, bir kargaşa duyuluyor. Veli, hemen aşağı koşuyor, bakıyor ki, otuz kişiye yakınlar. Bir danayı kesmeye çalışıyorlar.

Harlı ocakta, düğün kazanında pişiriyorlar danayı. İştahla, kavgada düşmana saldırırcasına yiyorlar.

Sabah olmadan daha, kalkıyorlar. Koşu, koşu, koşu. Her yanından ter akıyor. Engelli atlamalar, silah bozup kurmalar, silah üzerine, memleketi koruma üzerine yeminler...

Bunlar ne istiyor bizden, bu yürüyenler, bu ateş edenler kim? Pencerenin arkasında kaygıyla bekliyor. Sabaha kadar bekleyecek mi? Bu durumdan kurtuluncaya kadar bekleyecek. Bunları durdurmanın bir yolu olmalı diyor, bu kör yürüyüşleri, bu cihetsiz adressiz kurşunları, bu hedefsiz kalabalığı durdurmanın bir yolu bulunmalı. Mezhep kavgasının yaşanmadığına ikna etmeli bu gençleri. Neden bu hale geldik, diyor Mehmet Gökburun. Daha üç ay öncesine kadar, aynı kahvede çay içerdik, okey oynardık, aynı berberde tıraş olurduk, aynı sokaklarda selamlaşırđık. Ne zaman birikti bu hınç? Oysa aynı suyu içiyoruz, aynı havayı teneffüs ediyoruz.

Korku, öfke, şaşkınlık birbirine karışıyor. Yokuş tırmanan bir uğursuzluk kabarıyor. Soğuk terler döküyor. Umudunu yitirmemeye, dayanmaya, ayakta kalmaya, direnmeye, var olmaya çalışıyor bütün gayretiyle. İnsan insanı öldürmemeli, diyor.

Çıglıklar duyuyor. Başını cama dayamış köşeyi gözetliyor. Camdan güç almasa yuvarlanıverecek. Hanımı ve kızı olmasa ağlayacak. Belki biraz rahatlayacak ama dayanıklı görünmeli, onlara da güç vermeli.

Anlayamadığı, göremediğı bir çabuklukla kırılıyor evin kapısı. Öteki kapılar, pencereler kırılıyor aynı anda. Birkaç

el ateş ediyor, kızı Hilal ocaktan közlü odun parçası fırlatıyor ama sarmışlar her bir yandan. İki iri genç elinden alıyor tabancayı. Yalvarıyor, yapmayın, neyi paylaşamıyoruz diyor, dinleyen yok. Hilal arka odaya kaçıyor. Fatma Hanım ocağın başından kalkamıyor, onu gören de yok. L harfli favorili gençleri tanımıyor. Kapının gerisinde Giro'nun Hüseyin'i görüyor. Hüseyin görüldüğünü anlayınca geri çekiliyor, kendini gizliyor.

Fatma kadın yalvarıyor, götürmeyin nolur. Dinleyen yok. Arkadan tüfeği doğrultuyor Hilal. Bırakın babamı, ateş ederim yoksa. Gençler adamın kollarını gevşetiyorlar. Hilal, tüfeğin ağzını aşağı indiriyor. Bir anda çullanıyorlar üstüne. Tekme, yumruk, demir sopalarla. Kanlar içinde yuvarlanıyor ocağın yanı başına. Baba feryat ediyor, yetişin canımıza kıyıyorlar, polis, jandarma kimse yok mu?

Kimse yok.

Muhtarın kanı donuyor. Evladını kafası parçalanmış, kanlar içinde, upuzun görmeye dayanamıyor. Parçaları topluyor, yerine koyacak, kızına hadi kalk yavrum diyecek, bir şey olmamış gibi yaşamaya devam edecek ama olmuyor, ne yapsa nafiye, ölüm vuku buluyor. Bir şey yapamamışlığı kabullenemiyor. Kendi evinde baskın yemişliği sindiremiyor. Paralıyor kendi kendini. Caniler dağılıveriyor. Kapıdan çıkarken, en son çıkan geriye dönüyor, Haso'nun öcü alınmıştır, diyor.

Veli, koşuyor talime. Ahşap evin etrafında, sedir ağaçlarıyla çevrili alanda savaş talim ediyorlar. Memleket kurtarmaktan söz eden adamlar, Lenin'in, Marks'ın kitaplarını okuyorlar akşamları. Ne kadar yerli değer varsa hepsine küfrediyorlar. Bu nasıl memleket kurtarmak? Anlamaya çalışıyor Veli. Din yok, iman yok bu adamlarda. Memleketin neyini kurtaracaklar?

Anlıyor ki meçhul bir karanlığa saplanmış, çıkamayacağıni biliyor.

Yüreği vuruyor Mehmet Gökburun'un. Yıkılmışlık, hiçlik, yılgınlık, inanılmazlık üst üste gelince kabarıyor, doluyor, katlaşıyor.

Koşuyor kızına, saçlarına sarılıyor, çiçeğim diyor, sen benim gülümüzdün, diyor. Gözlerinden yaşlar dökülmeye başlıyor. Hanımı da çözüyor yavaşça, kızının kanlarını sürüyor yüzüne gözüne.

Tükenmenin güçsüzlüğüyle ağlıyor, feryat ediyor, saçlarını yoluyor.

Koyu karanlık sürüyor. Kapılar kırılıyor, uğultu kesiliyor. Koşuşmalar, çığlıklar, bağırışlar dinmiyor. Fatma Hanım'ın güçsüz iniltileri odanın duvarında kaybolup gidiyor. Hayatları yırtılıyor bu uğursuz deli poyrazdan.

Ne yapmalı muhtar, kime haber salmalı? Bekliyorlar. Kızlarının cansız, paramparça bedeninin yanı başında, onun ölümünü önleyememenin acısıyla, kiniyle, hıncıyla bekliyorlar. Sabah olsa da kardeşini çağırrsa, yahut komşularını... Ne olacak ki! Elden ne gelir... bu kargaşada, bu hengamede cenaze nasıl kaldırılır?

İmam Efendi'ye haber salıyorlar. Sala okunuyor. Mahallede evden çıkmayı göze alan üç beş adam toplanıyor bahçeye. Fatma Hanım, kazanı kuruyor ocağa. Suyu ısıtıyor. Yavrusunu, ciğerini kendi elleriyle bebekliğinde yıkadığı gibi yıkıyor, beyaz çarşafı kefen yapıp sarıyor. Mezarlığa gidilecek, ama kalabalıklıkla bu nasıl olacak? Jandarmayı arıyor kardeşi. Müfrez eşliğinde gömüyorlar Hilal'i. Yine müfrez eşliğinde mahalleye gelip evlere dağılıyorlar.

Korkuyor Mehmet Gökburun. İmansızlardan, kural-sızlardan, bu gözü dönmüşlerden korkuyor. Biliyor ki, bu işte Gıro'nun parmağı yoktur. Biliyor ki, onların gençlerini

kullanıyorlar. Bunca yıl bu şehrin esnafıyım, bu kılıksız, tip-sizleri hiç görmedim diyor. Anlıyor ki tezgâh başka yerde kuruldu, burada sahneleniyor. Ama bir yandan da kocaman yara açıldı, tamiri zor. Biliyor ki, Gırolarla burada birlikte yaşamak zor. Birimiz uzaklaşacağız, diyor. Sonra Gıro'nun başka bir şehre gittiğini duyuyor. Hüzünlü sevinç duyuyor, kalsaydı ya-şatmazlardı diyor.

Uğultu diner gibi oluyor üç gün sonra. Hemen karakola koşuyor. Veli'den haber var mı? Veli yok kayıtlarda. Ne ölüsü, ne dirisi... Gani nerde? Gani'den de ses yok.

Bir hafta sonra Gani çıkageliyor. O akşam, uğultunun içinde Gani'yi tutmuşlar, inşaatın giriş katında ellerini ayak-larını bağlamışlar. Dizleri ezilinceye kadar vurmuşlar. Konuş, demişler, bizden kaç kişi öldürdün, demişler; biz dedikleri kimselere benzer tarafları yokmuş. Benden dayak yiyen birini getirin, ondan sonra da öldürün beni demiş Gani. Gani dik dik konuştukça daha da dövmüşler.

***

Yıllar yılları kovalıyor, muhtar yaşlanıyor, hastalanıyor. Dilindeki Veli.

Postacı geliyor sokağın başından. Aylardan beri ilk kez. Bakkala geldiği belli. Adımlarını oraya oraya atıyor. Veli'den mektup var diyor Mehmet Gökburun'a. Artvin'in Borçka ka-zasının Güreşen köyünün Yukarıkaya mezrasından. Neyse ki sağlık haberi geldi, ilkin buna şükretmeli diyor, muhtar. Postacı mektubu açıyor, okuyor, muhtara uzatıyor. Bir fela-ket sonrası sessizliği yaşıyor muhtar. Yaşadığına mı sevin-sin, örgüte katıldığına mı üzölsün. İçinin yangınlarını dışa vurmuyor. Postacıyla çaylarını yudumlarken Gani dükkânın önünde mektubu yeniden okuyor, abisini görecekmiş gibi ba-bıyor satırlara.

Memleket, hırsızlardan, katillerden kurtarılmalı yazıyor Veli. Büyük devrimci gençliğin bir gün her şeyi düzeltereğini söylüyor. Gani vaziyeti anlıyor. Babasına ne demeli şimdi? Postacı bu satırları atlayarak okumuş.

Günaşırı telefonu çalıyor bakkalın. Alo diyor alooo, ses vermiyor karşıdaki, kapatıyor. Yine çalıyor telefon. Gani, sonunda canı burnuna geliyor, basıyor küfrü. O zaman dur gardaşım, benim ben Hüseyin, Haydo'nun Hüseyin, Gani anlıyor kim olduğunu, Gıro'nun kardeşi Haydo'nun oğlu Hüseyin. Çocukluk arkadaşı. Amcam diyor, size gelmek istiyor. Babana bir sor, fikrini bir öğren bakalım.

Olmaz, diyor muhtar. Araya kan girdi, araya kin girdi, Hilal'imi öldürenlerin arasında Gıro'nun Hüseyin de vardı diyor. Gani, babasının sözlerini aktarıyor karşıya. Kırık bir ses tonuyla peki diyor Hüseyin.

***

Kapıdan uzun boylu, hafif göbekli şapkalı bir adam giriyor. Buyur ağam, diyor. Tanıyor adamı, on yıl önceki komşuları Gıro. Ne diye gelmiş, hem kardeşimi öldürsünler, bana karakolda iftira atsinlar, hem de yüzsüzlük edip kapımıza gelsinler.

Arka bölmede Kur'an okuyor Mehmet Gökburun. İçeriye yabancı birinin girdiğini görünce kitabı kapıyor, dönüyor adama: "Hoş geldin Gıro. Niye gelirsin ki Gıro? Bilmez misin, senin çocuk benim kızı öldürenlerin arasındaydı."

– Bunun için gelmişim muhtar. Bizim çocuğu kandırmışlar, onlar sizin evleri yakıyor, çocuklarınızı öldürüyor demişler, önce bizim evlere gitmişler, aynı tayfanın başka kolu bizim Haso'yu öldürmüş. Bunu gören Hüseyin iyice kızmış, öfkesi başına vurmuş, sonra da gelmişler buraya, seni görünce ne yaptığını anlayamamış, çekilmiş kenara, sana da görünmeye çalışmış. Şimdi muhtar, sen de anlıyorsun ki bunlar bir

oyundu. Bizleri birbirimize düşman etmenin oyunu. İkimizin de bundan bir menfaati yok. Ama onlar başardılar, işte bizden komşunuz kalmadı, her biri bir şehre gitti.

Muhtar, burada kaldığını, hem bu kadar hastalandığını duyunca gideyim dedim. Helalleşelim dedim, kovsan da geldim kapına, helalleşelim. Gani evlenmiş, çocukları olmuş maşallah. Veli'nin gittiğini duyduk. İnan ki çok üzüldük. Onun çocukluğu bizimkilerle bir geçti, hastanede kaldığında bizim Hüseyin beklemişti başında. Gani'nin çocuklarına hediyelerini kabul et muhtar. Biz gardaşız, dinimiz bir, yönümüz bir, kiblemiz bir. Nifak günleri geride kaldı.

– Giro seni sevdiğimizi sen de çok iyi bilirsin, çok sular aktı aradan. Bu gece misafirimiz ol, Gani'nin çocukları senin de torunun sayılır, onları sev. Yarın erkenden git buradan. Biletini akşamdan aldırayım. Bir nadana rastlarsın Allah göstermesin, yeniden hır güür çıkmasın.

– Utanıyorum, diyor Giro, seni koruyamadık o zaman, senin çocuklarına sahip çıkamadık. Üstelik Gani'ye karakolda yapmaz, diyemedim.

– Muhtar, utanma diyor, bizi birbirimize düşürenler utan-sın. Aynı tastan su içmiş, aynı kaptan yemek yemiş bizleri birbirimize kırdıranlar utansın.

Yangın yeri

*K*oyu kara bir meçhulün içinde yürüyor.
Soluk soluğa geçiyor harabeye dönmüş kavga sonrası yangın yerinden. Yanmış, yıkılmış, kararmış evler arasından... Çiçekleri kurumuş, otları ezilmiş yangın bahçelerinden. Yemiş vermeyecek ağaçlar altından. Kurumuş kökler, yanmış dallar umulur ki bir gün dirilsin. Hele şu kış geçsin, şu soğuklar dinsin. Bak gör o zaman börtü böcek nasıl cırlamaya başlıyor.

Dizleri tutmaz olmuş. Ne uzun yollar yürümüş gufran kapısına ulaşmak için, ne engelleri aşmış gelmiş bu menzile. Nasıl yorgun nasıl...

Arada ayakları takılıyor, düşeyazıyor. Plastik atıklar, bakır kazanlar, taslar, alüminyum sahanlar, siniler, çamaşır leğenleri takılıyor ayaklarına. Bacaklarında derman bulsa sekiverecek üstlerinden. Yürüdükçe, dağınık eşyaları atladıkça, yol uzuyor.

Yolun sonu belli. Bağışlanma. Her köşede bir işaret var. Bağışlanmanın muştusu anlayabilenler için her dönemece yerleştirilmiş. O bir ışık, hem çok uzakta hem çok yakında.

Ne zorlu bir imtihandır bu Allah'ım! Ne yaman çatışmadır. Daha kaç geçit atlayacak ki oraya varsın. Çöküşler, dirilişler, yeniden çöküşler ve göç yolunun sonu. Önce mekânın yani dünyanın değişmesi, sonra cennet bahçelerinden bir bahçe; cehennem çukurlarından bir çukur, sonra haşır, sonra hesap, sonra sırat, sonra...

Rabb'e ulaşmak kolay değil. Şu bacaklarına derman gel-se hemen koşmaya başlayacak. Vakti edâ edecek. Ayaklarının sızıları azalır o zaman, ruhuna dinginlik gelir. Rabb'ine ulaşmış hisseder kendini. Ama şimdi. Ya ehtileri de evde değilse, ya onlar da gittiyse... bir başına nere gider, kime sığırır...

Bu yaşımda kendimi zor taşıyorum, hastayım, diyor. On iki çocuk büyüttüm, yedisi oğlan beşi kız. Kocam ölünceye kadar bize baktı. Kimselere muhtaç olmadık. Öldükten sonra onun bıraktıklarıyla yetindik. El açmadık. İftira ediyorlar. El uzatacak kadar aç açıkta değilim. Sakınarak yaşadığımı bütün komşularım bilir. Beni, bu yaşlı halimle sorgusuz sualsiz eltimlerden alıp getirdiler. Üstümü bile doğru dürüst giyemedim. Niye buraya getirdiler, ben ne eylemişim ki... Komşum Haydar Efendi'nin evini diyor polislin biri. Ben evden nasıl çıkarım yavrum. Hem otuz yıllık komşum onlar. Bu güne kadar kemlik görmedim. Şimdi niye evlerini... O kadar derman mı var bende yavrum. İnsan insana kemlik eder mi? Tövbe estağfirullah.

Hepimiz bağışlanmak için tövbe istiğfar etmeliyiz yavrum. Günahkârlar için olduğu kadar günahsızlar için de gerekli bir ibadettir bu. Son nefeste hangi halde olacağımız önemli. Hayat bu. İmtihanlar, engeller, tehlikeler, çukurlarla dolu. Her birini, bir bir atlamalı. Küsmek, darılmak, vazgeçmek cana kıymak yok. Nefsimiz emanetimizdir. Hıyanet edemeyiz. Bugün varsın, yarın yok. Sınamayı kazanmak gerek. Rabb'in bağışlamasına sığınmaktan başka yol yok. Onun işaretlerini görmeli.

İmanın duruluğuyla gidecek nine, onun katına. Görevini aklı yettiğince yerine getiriyor. Büyük davete uymuş, "kâlû" çağrısına "belâ" cevabını vermiş. Bilmeden işlediği hatalarını da burada çektikleriyle bağışlıyor Allah. Katına tertemiz alacak demek ki. Bu yüzden bunca yıl yatalak yaşattı. O kadının, o komşunun, Bejan'ın iftirası da bir sınamanın farkına varmamı sağlamıştı, diyor.

Nemli odalar, oradan oraya sürüklenmeler, onun bunun afrası tafrası, oflaması puflaması bitiyor. Bir odada üst üste yaşamalar, horultular, gürültüler bitiyor. Bitiyor ama en kalbî arkadaşlıklar duvarın gerisinde kalıyor.

Ben yaşlı bir kadını yavrum. Nasıl olur da dışarı çıkabilirim! Yerimden kımlıdayamıyorum. Yedi yıldan bu yana kemik erimesi var. Doktorlar, ılıcalar, kaplıcalar çare olmadı bana. İftiradır. Ne! Çelişkili mi? Hastalıktan demiş, öyle demiş olabilirim, bazen ne dediğimi unutuyorum.

Hemşire yine şaşırıyor ne yapacağını, ağa kızı büyük gelin bağırdı mı hastanenin düzeni dağılıyor. Ne yaptınız kaynanama! Gâvur muamelesi mi yaptınız kaynanama! Kadınlar koğuşunda gelinin feryadı dinmek bilmiyor.

Yavrum çok susadım, su verin diyor. Dışarıda kar kış. Yumurta kaynatan sarı sıcaklarda kalmış gibi susuzluk çekiyor. Pınarbaşı'nı, Çataloluk'u, Yedikuyu'yu, Kırkgöz'ü içmek, içip kanmak istiyor. Kabarıyor göğsü, hırıltılar eksilmiyor. Ayaklarını yardımsız oynatamıyor. Elleri... sadece sağ kolunu ve ellerini hareket ettirebiliyor. Nefes verdi mi sanki içinde hiç hava kalmıyor, vücudu iniyor. Hepi topu iki avuç kemiksiz beden.

Ayakları yere basmıyor. Kocaman bir kanatlı gibi gidiyor. Allı yazması rüzgârdan açılmış, kınalı saçları arkaya dağılmış, semada süzülüyor.

Eşhedü enla ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammed'en abduhu ve rasulihî.

Kocaman bir kapı açılıyor. Yıldızlı tokmaklarından iki pırpırlı asker açıyor, yepyeni bir dünya. Cennet gibi bir bahçe. Keşke hep burada olsam. Sümbüller ne hoş kokuyor. Bütün ağaçların meyvesi olgunlaşmış. Ama içimde bir yangın. İçim içime giriyor. Boğazımı sıkıyor biri.

Kafasını kaldırıyor yastıktan. Geline bakıyor. Gelinin gözleri sulu. Dua ediyor, kelime-i şahadetle vermeli son nefesini

diyor. Gelin dirençli olmaya çalışıyor. Ninenin gözlerine bakarak şahadet getiriyor. Tekrarla, der gibi kafasını sallıyor. Nine yineliyor sözlerini: Eşhedü enla ilahe illallah...

Bir yudum su diyor. Bir yudum. Dudaklarının büzülüşünden anlıyor. Koşuyor suya.

Allah yanına çağırıyor, asıl memleketine. Misafirlik bitiyor. Burada, gurbette, gölgede bu kadar kaldığın, acı çektiğin yeter der gibi. Her can ölümü tadıcıdır. Her varlık buraya vazifeyle gelir gider. Aslolan o. Allah huzurunda alnı ak. Onca sıkıntıdan, hastalıktan sonra bir de iftirayla, nemli odalarda, parmaklıklar arkasında çile doldurmuştu. İyiyi de kötüyü de veren o. Bunca yıl ondan gelene razı oldu, küçük bir rızasızlık göstermedi.

Ya Rabb'im hamdolsun sana. İçi yanıyor. Dört bir yanından çağlayanlar akan yeşil ceviz dallarının kapladığı bahçelerde görüyor kendini. Gürül gürül akan gözler, pınarlar, çaylar ortasında. Göğsü kabarıyor, iniyor. Çok şükür Rabb'im. Senin rızandan çıkmadım. Dudaklarından damağına, midesine kadar kocaman yangının ateşine dayanamıyor. O mübarek zenzemden bir yudum alsa, belki ebediyen susamayacak. Gelin koşuyor aşağıya. Kocası kapıda haber bekliyor. Koş diyor, anam ölecek, zenzem getir. Adam iri adımlarını açıp yekiniyor. Hastanenin arka sokağında oturan Haydar Efendilere varıyor. Kapıyı hızlı hızlı vuruyor. Dila açıyor. Otuz yıldır gelmeyen, düşman zannettikleri Hasan Efendilerin oğlu Cuma kapıda. Anam diyor, baygın halde. Oturuyor kapının eşiğine. Haydar Efendi'nin hanımı görüyor onu, ürküyor. Düşman belledik biz bunları, evimizi yakmıştı anası, şimdi ne yüzle gelmiş, diyor. Haydar Efendi'nin küçük kızı Dila işin doğrusunu biliyor. Evlerini onun yakmadığını, huzur bozucuların oyunu olduğunu biliyor. Cuma'nın ne istediğini anlıyor. İç odaya koşuyor, üst rafta boş duran minik yağ şişesine babasından kalan zenzemden dolduruyor.

Cuma nefes nefese uzatıyor şişeyi. Hacıların Haydar'ın evinden aldım diyor. Şemsi Gelin duymuyor bile. Koşarak kayboluyor. Gri duvarlar, uzun koridorlar bitmiyor. Acele ettikçe daha da uzuyor. Hemşirelerin sus levhası, doktorların isimlikleri, temizlikçilerin paspasları, paralı ziyaretçilerin partal yürüyüşleri. Ne de kalabalıkmış burası.

Sırtından tutup doğrultuyor. Gözleri boşlukta, kapkara bulut içinde. Ellerini, saçlarına götürüyor yalnızca. İnce, kemiksiz ellerini...

Şişenin kapağını açıyor, hadi iç anacığım, diyor. Yarısı dudaklarının kenarından sızıyor. Yutamıyor nine. Yutkunmaya çalış, bak, yanıyorsun, mübarek su, bütün yangını alır diyor.

İşte diyor nine, ölüm böyle gelir insana. Zemzem içiren gelin, (oğlu da yetişip gelmiş ayakucuna) Yasin okuyan evlat. Herkes böyle bir elden zemzem içerek, böyle bir evlattan Yasin dinleyerek ölmek ister. Bir damla akıyor boğazına. Eşhedü çekiyor, bir daha açıyor ağzını. Şişeyi yanaştırıyor gelin. Büyük, sonsuz huzur duyuyor. Komşuları Haydar Efendiler görünüyor gözüne. Kızları, oğulları eğilmişler elini öpüyor, özur diliyorlar. Hanımı yanaşmıyor. Kötü kötü bakıyor uzaktan. Ninenin vücudu katılaşımaya başlıyor.

Yine o yürüyüşte. O harabeler, yangınlar, yıkıklar içinde. Ayakları sızlıyor, dizleri tutmaz oluyor. Arada düşüyor, yeniden toparlanıyor yürüyor. Solgun yapraklar, yanmış kökler, kararmış dallar... burası kimlerden kalma Allah'ım. Bizim yeşil, sulak şehrimiz böyle değildi. Tepesindeki bulutlardan, aralığın soğuğundan titriyor. Az dinlense, ısınsa canı yerine gelecek. Nasıl olsa bunun bir hesap günü olacak. Bütün defterler açılacak. Çeken çektiğini, çektiren de çektiğini göreceğ, bileceğ. Ameller tartıya girecek. Ağır gelen hangisi olursa ona göre yeni mekânına gidecek.

Yapmadığını Allah biliyor ya. Sünnî değil diye komşusunun evini yakmayacağını o biliyor ya. İçinin berraklığını

apaçık görüyor ya. O Bejan'ın feryat figanlar içinde; "Evimi bu yaktı." dediğine inanmıyor. Bejan kötü değildi, lokmamızı paylaşırdık. Bejan'dan bize kemlik gelmezdi, bu işin içinde başka iş var. Bak çocukları geldiler elimi öptüler, o uzakta durdu.

O kapıya gelince, sonsuzluk kapısına, dinginlik ve esenlik kapısına. Gerçeklerimizle yüzleşeceğimiz yer orası. Nine, orada güleceğini, şükredeceğini düşünüyor. Günahla yaşayanlar gibi olmayacağını biliyor. Onlara da dua ediyor. Dönsünler hatadan, istiğfar etsinler. Tövbe kapısı herkese açıktır, diyor.

Kalbi fırlayacakmış gibi. Kafasında oğlunun elini duyuyor. Eli gelinin avuçlarında. Bejan'ın mahkemedeki bakışları gitmiyor. Bejan kanmamalıydı, diyor. Haydar Efendi de, kızları da, oğulları da kanmadı ama Bejan, Bejan inandı o hainlerin yalanına. Evini yakmadığımı adı gibi bildiği halde bana iftira attı. Hâlbuki ben o zamanlar yürümekte bile zorluk çekiyordum. Kemiklerim sızım sızım sızılıyordu. Hakkımı Bejan'a da helal ediyorum diyor.

Allah, diyor. Derin soluk alıyor.

Allah, diyor soluğu veriyor. Gelinin eli gevşiyor, gözü gözüne değişiyor. Gelin gizemli büyüklük karşısında hürmetini yitirmemeye çalışıyor.

Yakaran bakışlarını oğluna çeviriyor. Allah diyor. Yunuyor, arınıyorum Allah.

Yine yolda. Bilinmezlik telaşı, tedirginliği, korkusuyla adımlarını nereye basacağını hesap etmeden atarak, gölge olsa da dinlensem diyerek, damağını ıslatacak tükürüğünü kalmadığından can suyunun tükendiğini hissederek arka sokaktan yürüyor. Kime gitse, hangi akraba evdedir bu saatte. Belki ehtileri... Bunlar Rabb'in sınaması. Sınamadan muştıyla çıkmalı insan.

Hastayım ben, o gün de yataktaydım diyor. Parmaklıklar arkasında iken bacaklarım çürüdü. Azıcık kemik

vardı, onlar da orada eridi. Olayları da sonradan duydum. Komşulara bile gidemiyordum. Yataktan çıkamıyordum. Kaç gün yemeğimi Bejan yapmıştı. Şimdi inkâr ediyor. Hatta bir gün önce gelmişti. Tavuk suyuna çorba yapmıştı. Ben onları nasıl yakarım! Canı veren Allah, canı alan Allah. Sümme hâşâ! Benim ne haddime can almak.

Geçti engelleri. Vardı eltilerine. Ağıtlar, zılgıtlar göğşe ulaşıyor. Ahmet'ten haber alnamıyor. Arkadaşları da kayıp. Hükkümetin de haberi yok. Baba Oruç Efendi akşamüstü gitmiş hükümete, onu da içeri almışlar. Bu ne çetin yolculuk.

Öte mahallenin gençleri bizim eltilerde toplanmışlar. Ağbimin odunluğunda ne kadar uzun odun varsa hepsini paylaşmışlar. Eltim korkusundan sesini çıkaramamış. Hızarcıya sopa yaptırmışlar. Sonra yeniden eltimlerde toplanıp yemin etmişler. Eltim, oğlunu çağırmış; ama oğlan bakmamış bile. O akşam onların hiçbiri eve dönmemiş. O günden sonra da bir haber gelmemiş. Ne dirisi ne ölüsü...

Zindanlardan bir zindan değil ki. Korkmaya mahal verecek durum yok. Ebedi istirahatgahıma gidiyorum. Orası ki, istenmeyenlerin alınmadığı, akrabayı taallukatın kayırılmadığı yer. Hak ve adaletin eksiksiz tahakkuk ettiği...

Düşüncesi dağılıyor. Eşyayı bütün göremiyor. Ranza iki parçaya ayrılmış ama düşmeden duruyor. Oğlunun yarısı ranzanın sağında yarısı solunda. Gelinin, elinin biri sırtında biri karşıda gözlerini siliyor.

Duvar da sus levhası ters dönmüş. Bir bütünlük, bir güzellik yakalamaya çalışıyor.

Hemşire giriyor odaya. Gözleri beleriyor, ağzını tutuyor bağırmamak için. Hemen dışarı fırlıyor. Doktor diyor, doktoo-oor! Nine ölüyor.

Beyaz önlükleriyle giriyorlar içeriye. Ben yakmadım, diyor. Bejan'ın iftirası diyor. Ama Bejan'ın çok iyiliğini gördüm. Ona hakkımı helal ediyorum, o niye yaklaşmıyor, diyor.

Dizlerindeki sızı azalıyor. Ayağına can geliyor. Onca yolun, korkunun yorgunluğu gidiyor. Gözleri açılıyor. Soğuk su diyor. Bir tas soğuk su veriyorlar. Son damlasına kadar içiyor.

O günlerde dışarı bile çıkmamıştım, diyor. Yalan bunlar, hem onun hem de kendi evimi ne diye yakayım. O haninlerin yalanı. Bejan kanmasaydı bari. Benim yürümem bile mümkün değildi. Bacaklarımdaki ağrıyı yedi mahalle ötedekiler bilirdi. O gün eltingile nasıl vardığımı Allah biliyor. Parmaklıklar arkasında çok susuz kaldım.

Su verin, diyor. Bir tas daha soğuk su getiriyorlar. İçiyor kana kana. Oğluna, gelinine, doktorlara tek tek, iri iri, uzun uzun bakıyor.

Kanmıyor. Coşkun, gümbürtülü sular çağlıyor. Irmağın içine girse, içse içse gene de kanmayacak.

Ben gideceğim diyor. Hakkınızı helal edin. Bejan'a da selam söyleyin.

Rabbim, buyur al emanetini, sen verdin sen alıyorsun. Tövbe de sana, istiğfar da sana.

Dışarıda ağaçların dalları kımıldıyor, yaprakları hışırdıyor, kuşlar havalanıyor. Bütün mahlûkat başına toplanmış. İnce bir ses Yasin okuyor. Kuşlarla havalanıyor, havalanıyor. Vücudu kasılıyor. Kemiksiz bedenin kasları sertleşiyor. Kuşlar bahçeye iniyor. O da iniyor bahçenin toprak kokusuna.

Kasları yumuşuyor, bedeni gevşiyor.

İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râciûn.